

MAJÁK

ROČENKA ÚSTAVU PRE KULTÚRU VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV | GODIŠNJAK ZAVODA ZA KULTURU VOJVOĐANSKIH SLOVAKA

PRVÝCH DESAŤ ROKOV
PRVIH DESET GODINA

V tomto čísle...
U ovom broju...

Úvodník

- 3 Prvých desať rokov Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov

VÝSKUMNÁ ČINNOSŤ

- 8 Výskum, dokumentácia a prezentácia hudby vojvodinských Slovákov
10 Zborník prác XIV. konferencie muzikológov a hudobných odborníkov
12 Nová kniha v edícii Doktorské dizertácie
14 Esteticko-hudobné práce Martina Kmeča
15 Cesta medzi tradičným a moderným
17 Tradičná architektúra Slovákov vo Vojvodine

KULTÚRNO-UMELECKÉ PODUJATIA, ODBORNÉ ZDOKONALOVANIE A VZDELÁVANIE V OBLASTI KULTÚRY A UMENIA SLOVÁKOV VO VOJVODINE

- 19 Letí pieseň, letí
20 Detské divadelné hody v Starej Pazove
25 Na zámku Zlatej brány triumfovali Staropazovčania
26 39. ročník festivalu Zlatý kľúč
29 49. folklórny festival Tancuj, tancuj...
33 Pivničania laureátmi jubilejného Divadelného vavrína
36 Podpora mladým spevákom
38 54. Stretnutie v pivničkom poli
39 Seminár na podporu rozvoja divadelného umenia
41 K životnému jubileu výtvarníka Jozefa Klátika
43 Ústav na Medzinárodnom knižnom veľtrhu v Novom Sade
45 Mnohotvárnosť portrétov Pavla Čániho
48 Portréty významných osobností kultúrneho a spoločenského života vojvodinských Slovákov
49 Slovensko-srbské priateľstvo
51 Prezentácia nových kníh Michala Harpanja
53 25. ročník festivalu DIDA
56 Životné jubileum spisovateľky Viery Benkovej

PODPORILI SME

- 58 Antológia poézie Slovákov v Srbsku
59 Čaroslvník na vianočnom večierku

MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

- 61 Pro Cultura Slovaca 2019
64 Adresár inštitúcií, ustanovizní, združení, kultúrnych stredísk a kultúrno-umeleckých spolkov vojvodinských Slovákov

Poštovani čitaoci

- 3 Prvih deset godina Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka

ISTRAŽIVAČKA DELATNOST

- 8 Istraživanje, dokumentacija i prezentacija muzike vojvođanskih Slovaka
10 Zbornik radova sa 14. Konferencije muzikologa i muzičkih stručnjaka
12 Nova knjiga iz edicije „Doktorske disertacije“
14 Estetički i muzički radovi Martina Kmeča
15 Put između tradicionalnog i modernog
17 Tradicionalna arhitektura vojvođanskih Slovaka

KULTURNO-UMETNIČKE MANIFESTACIJE, STRUČNO USAVRŠAVANJE I OBRAZOVANJE U OBLASTI KULTURE I UMETNOSTI SLOVAKA U VOJVODINI

- 19 „Leti pesma, leti“
20 Dečja pozorišna svečanost u Staroj Pazovi
25 Na zamku „Kapije od zlata“ trijumfovali Staropazovčani
26 39. Festival „Zlatni kľuč“
29 49. Folklorni festival „Tancuj, tancuj...“
33 Pivničani pobednici jubilarnih „Pozorišnih lovorika“
36 Podrška mladim pevačima
38 54. „Susret u pivničkom polju“
39 Seminar za podršku razvoja pozorišne umetnosti
41 Izložba posvećena životnom jubileju Jozefa Klátika
43 Zavod na Međunarodnom sajmu knjiga u Novom Sadu
45 Raznovrsnost portreta Pavla Čanjija
48 Portreti istaknutih ličnosti kulturnog i društvenog života vojvođanskih Slovaka
49 Slovačko-srpsko prijateljstvo
51 Predstavljajte novih knjiga Mihala Harpanja
53 25. Festival „Dida“
56 Životni jubilej književnice Vjere Benkove

PODRŽALI SMO

- 58 Antologija slovačke poezije u Srbiji
59 Božično veče u Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovaka

MEĐUNARODNA SARADNJA

- 61 „Pro Cultura Slovaca 2019.“
64 Adresar institucija, ustanova, udruženja, kulturnih centara i kulturno-umetničkih društava vojvođanskih Slovaka

Maják

2019, ročník XI, nepredajné / 2019, godište XI, besplatán primerak

Ročenka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov / Godišnjak Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka

- Vydavateľ / Izdavač: Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov / Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka (Njegoševa 16/III/7, 21 000 Novi Sad, Srbija, Tel.: +381 21 54 55 70, +381 21 54 55 71, e-mail: office@slovackizavod.org.rs, www.slovackizavod.org.rs)

- Za vydavateľa / Za izdavača: Vladimír Francisty

- Zodpovedný redaktor: Ladislav Čáni

- Autori príspevkov / Autori tekstova: Anna Simonovićová, Juraj Bartoš, Ladislav Čáni, Vladimíra Dorčová-Valtnerová, Annamária Boldocká-Grbić, Slovenka Benková Martinková, Bianka Unc, Aneta Lomenová Totová, Michal Babiak, Anna Chrtánová Leskovac

- Preklad do srbciny / Prevod na srpski jezik: Ladislav Čanji

- Jazyková úprava a korektúra / Lektura i korektura tekstova na slovačkom: Zuzana Medvedová Koruniaková a Samuel Koruniak

- Lektorovanie a korektúra srbských príspevkov / Lektura i korektura tekstova na srpskom: Helena Despić

- Dizajn a grafická úprava / Dizajn i grafička obrada: studio za dizajn santa2g

- Fotografie / Fotografije: Archiv ÚKVS, Nataša Simonović, Michal Madacký, Ján Cöbrda, Svetluša Hlaváčová, Ján Hlaváč, Miroslav Pap

- Tlač / Štampa: SP Print, Novi Sad

- Registračné číslo / RegistarSKI broj: ISSN 1821-4045

- Distribúcia / Distribucija: ÚKVS / ZKVS

- Náklad / Tiraž: 200

*Preberanie, publikovanie alebo rozširovanie ktorejkoľvek časti ročenky sa povoľuje výhradne so súhlasom vydavateľa.

*Preuzimanje, ponovno publikovanje ili distribucija bilo kojeg dela godišnjaka dozvoljena je samo uz saglasnost izdavača.

CIP - Каталогизација у публикацији Библиотека Матице Српске, Нови Сад 061.22(497.113=854)

MAJÁK : ročenka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov = godišnjak Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka.

- Roč. 1 (2009) - . - Nový Sad : Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, 2010-. - Ilustr. ; 29 cm

Godišnje. - Tekst uporedo na slov. i srp. jeziku.

ISSN 1821-4045

COBICC.SR-ID 246701063

Vážení čitatelia,

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov si 18. januára 2019 pripomenul desiate výročie svojho pôsobenia. Takéto jubileá sú obvykle príležitosťou na sebareflexiu a odpočet vykonaných prác, ale aj vhodná chvíľa na aktualizáciu plánov a stratégie budúcej činnosti.

Ak sme si pred vyše desiatimi rokmi uvedomovali, že si bohatá a svojím spôsobom aj jedinečná kultúrna tradícia vojvodinských Slovákov zaslúži aj profesionálnu ustanovizeň kultúry, lebo taká dovtedy absentovala, tak po desiatich rokoch jej, dovolíme si to neskromne povedať, veľmi úspešného pôsobenia, nastala chvíľa položiť si otázku: „Čo a ako ďalej?“

Založenie a pôsobenie ústavu možno v istom zmysle vnímať ako navrhovanie snáh slovenských kultúrnych, ale aj spoločensko-politických pracovníkov o inštitucionálne zastrešenie kultúry, pre každé menšinové spoločenstvo mimoriadne, ba až kruciálne významnej oblasti. Rozmanitosť a rôznorodosť kultúrnych prejavov a snažení vojvodinských Slovákov, ktoré možno sledovať od základných snáh o zachovanie národnej a kultúrnej identity po prejavy súčasnej umeleckej tvorby korešpondujúcej so súdobými tendenciami globálnej kultúry, si pred desiatimi rokmi naliehavo vyžadovali vytvorenie profesionálnej ustanovizne, ktorá by bola schopná odborne reflektovať túto oblasť, spracovávať ju, dokumentovať a prezentovať ju navonok kultúrnej verejnosti doma i v zahraničí. Dynamickosť doby, v ktorej žijeme a ktorá sa kryje s obdobím vzniku a pôsobenia ústavu, si ale vyžaduje prehodnocovanie situácie a prispôbovanie stratégie a cieľov pôsobenia takrečeno za pochodu. Ak sme, ani nie tak dávno, mohli s hrdosťou hovoriť o rozmachu našej kultúry, tak dnes už musíme vnímať aj ne jeden signál naznačujúci, že krivka nášho kultúrneho vývinu možno už prekonala vrchol a teraz je hlavne na nás, aby sme nedovolili jej strmhlavý pokles. Prírodné asimilačné tlaky, sociálne pohyby a demografické tendencie sa neľútostne odzrkadľujú aj v oblasti našej kultúry. Jednoducho nás je čoraz menej. S týmto problémom zápasí čoraz viac folklórnych súborov, speváckych zborov, orchestrov, divadelných súborov, je čoraz menej aktívnych spisovateľov, skladateľov, režisérov, choreografov, ale i bežných ochotníckych zantencov... Naším úmyslom nie je šíriť defetizmus, ani roniť slzy nad zašlou slávou, ale varovať pred našou prípadnou nevšímavosťou, ľahostajnosťou a nezodpovednosťou. Veď ani v minulosti sme to nikdy nemali iba na ružiacich ustlané a zápasili sme s vážnymi objektívnymi, ale i subjektívnymi problémami. Dnes si uvedomujeme iba tie pozitívne príklady z našej (kultúrnej) minulosti, ktorými sa rád prezentujeme, a pritom často zabúdame, že za takmer každým úspešným projektom, či išlo o založenie našich prvých škôl, gymnázia, tlačiarne, Matice slovenskej, Národnostnej radi, spravidla vždy stálo veľké úsilie a najmä uvedomovanie si vlastnej zodpovednosti za svoj osud. Preto aj dnes, v kontexte aktuálnej situácie, musíme si byť vedomí vlastnej zodpovednosti. V takomto zmysle treba vidieť aj postavenie našich ustanovizní a inštitúcií vrátane Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov. Ústav musí v nastávajúcej dobe, keď kultúrna základňa akoby trochu strácala dych, čoraz viac preberať na seba zodpovednosť a trvať na vlastnej profesionalite a schopnosti prezentovať tie najvyššie štandardy a byť vzorom, inšpiráciou a podporou všade tam, kde to začína viaznuť. Dobrovoľne súhlasiť s eróziou dosiahnutých štandardov by znamenalo dobrovoľne súhlasiť s úpadkom, ale aj znevažovanie všetkého toho, čo sme dosiahli a na čo sme právom hrdí. Našťastie, základy našej kultúrnej identity sú ešte stále dostatočne pevné, kultúrny život bohatý a rozmanitý a je hlavne na nás, ako sa k tomu budeme stavať.

Anna Chrtánová Leskovic
riaditeľka

Poštovani čitaoci,

Zavod za kulturu vojvodanskih Slovaka je 18. januara 2019. godine proslavio desetu godišnjicu delovanja. Ovakvi jubileji su obično povod da se izvrši rekapitulacija i analiza obavljenih radova, ali i prilika da se ažuriraju planovi i strategija budućih aktivnosti.

Ako smo pre više od deset godina shvatili da bogata i umnogome jedinstvena kulturna tradicija vojvodanskih Slovaka služi i profesionalnu ustanovu kulture, jer do tada takva nije postojala, onda je nakon deset godina, usudujemo se da kažemo, njenog uspešnog rada, došlo vreme da se postavi pitanje – šta i kako dalje.

Osnivanje i rad zavoda u izvesnom smislu predstavljaju vrhunac napora slovačkih kulturnih, ali i društveno-političkih radnika da se institucionalno pokrije oblast kulture, koja je za svaku manjinsku zajednicu od izuzetnog, čak i presudnog značaja.

Raznovrsnost i bogatstvo kulturnih aktivnosti i težnji vojvodanskih Slovaka, od osnovnih napora da se očuva vlastiti nacionalni i kulturni identitet, do primera savremenog umetničkog stvaralaštva koje odražava najsavremenije trendove globalne kulture, pre deset godina iziskivali su formiranje ustanove koja bi bila sposobna da se profesionalno bavi ovom oblašću, da je dokumentuje i predstavlja kulturnoj javnosti u zemlji i inostranstvu.

Dinamika vremena u kojem živimo, a koje se poklapa sa periodom osnivanja i rada instituta, zahteva preispitivanje i prilagođavanje strategije i ciljeva rada zavoda takoreći u hod. Ako smo, ne tako davno, mogli sa ponosom da govorimo o procvatu naše kulture, onda danas ne smemo da ne primetimo i niz signala koji ukazuju da je kriva našeg kulturnog razvoja možda već dostigla vrhunac, a sada je uglavnom na nama da ne dozvolimo njen strmoglavi pad.

Prírodní asimilacioní pritisci, socijalne i demografske tendencije neumoljivo se odražavaju i na našu kulturu. Jednostavno, sve nas je manje. Sa ovim problemom se suočava sve više folklornih ansambala, pevačkih horova, orkestará, pozorišnih ansambala, sve manje je aktivnih književnika, kompozitora, režisera, koreografa, ali i amatera entuzijasta... Naša namera nije da širim defetizam, niti da lijemo suze za prohujalom slavom, već da upozorimo na eventualnu nepažnju, ravnodušnost i neodgovornost. Uostalom, ni u prošlosti nije bilo sve idealno i neretko smo se suočavali sa ozbiljnim objektivnim i subjektivnim problemima. Danas smo, uglavnom, svesni samo onih pozitivnih primera iz naše (kulturne) prošlosti, koje volimo da predstavljamo, a često zaboravljamo da je iza svakog uspešnog projekta, bilo da je reč o osnivanju naših prvih škola, gimnazije, štamparije, Matice slovačke, Nacionalnog saveta, uvek stajao veliki napor i, naročito, svest o odgovornosti za sopstvenu sudbinu. Stoga i danas, u kontekstu trenutne situacije, moramo biti svesni sopstvene odgovornosti. U tom smislu mora se sagledavati i položaj naših institucija i ustanova, uključujući i Zavod za kulturu vojvodanskih Slovaka. Zavod mora u narednom periodu, kada kulturnoj bazi pomalo ponestaje dah, da na sebe preuzima odgovornost i da insistira na vlastitoj profesionalnosti i sposobnosti da predstavlja najviše standarde i da bude uzor, inspiracija i podrška gde god se u našoj kulturi pojave problemi. Dobrovoljni pristanak na eroziju postignutih standarda značio bi i dobrovoljni pristanak na nazadovanje, ali i omalovažavanje svega onoga što smo postigli i na šta smo s pravom ponosni. Srećom, temelji našeg kulturnog identiteta su još uvek dovoljno jaki, a kulturni život bogat i raznovrstan, te je sada mahom na nama kako ćemo svemu tome pristupiti.

Ana Hrtan-Leskovic,
direktorka Zavoda za kulturu vojvodanskih Slovaka

PRVÝCH DESAŤ ROKOV ÚSTAVU PRE KULTÚRU VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV

PRVIH DESET GODINA ZAVODA ZA KULTURU VOJVOĐANSKIH SLOVAKA

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov so sídlom v Novom Sade úradne založili Zhromaždenie AP Vojvodiny a Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny v marci 2008. Zaregistrovaný bol 19. júna 2008, ale až otvorením zrekonštruovaných priestorov 18. januára 2009 začal pôsobiť v plnej kapacite.

Oslavu prvého desaťročia aktívnej činnosti usporiadali jeho pracovníci práve v deň začiatku pôsobenia v priestoroch na Njegošovej ulici. Vkusný program pozostávajúci z informácií o jubilujúcej ustanovizni a kultúrno-umeleckých čísel sledovali početní hostia. Privítala ich riaditeľka ústavu Anna Chrtánová-Leskovac prízvukujúc, že si Slováci v Srbsku zachovali svoju identitu aj po takmer troch storočiach odlúčenosti od vlastného národa.

Ako povedala aktuálna riaditeľka, ÚKVS „je ustanovizeň, ktorá sa zameriava na odborný výskum, ochranu, rozvoj a prezentáciu kultúry, vedy a jazyka vojvodinských Slovákov“. Dodala, že jeho založenie bolo opodstatnené a doložila to stručným prehľadom zrealizovaných projektov.

Dodatočné informácie poskytla Aneta Lomenová. Údaje vo forme textu v slovenčine a srbcine bolo možné sledovať aj prostredníctvom dataprojektoru. Ústav pôsobí prostredníctvom štyroch oddelení: rozvojovo-výskumného, informačno-dokumentačného a komunikačného, odborného zdokonaľovania a vzdelávania v oblasti kultúry a umenia, ako i rozvíjania vonkajších vzťahov.

V zhutnenom výklade riaditeľka Chrtánová Leskovac ozrejmila spôsob organizácie ustanovizne, keď o. i. podčiark-

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka sa sedištem u Novom Sade zvanično su osnovali Skupština AP Vojvodine i Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine u martu 2008. godine, a registrovan je 19. juna 2008. godine. Međutim, tek sa otvaranjem obnovljenih prostorija 18. januara 2009. godine, zavod je počeo da radi punim kapacitetom.

Proslavu prve decenije aktivne delatnosti zaposleni su upriličili na dan početka rada, u prostorijama u Njegoševoj ulici. Prigodan program koji se sastojao od informacija o ustanovi i kulturno-umetničkih tačaka pratili su brojni gosti. Dočekala ih je direktorka zavoda, Ana Hrćan-Leskovac, ističući da su Slovaci u Srbiji zadržali svoj identitet, čak i nakon gotovo tri veka odvojenosti od sopstvene nacije.

Prema rečima sadašnje direktorke „ZKVS je ustanova koja se fokusira na profesionalno istraživanje, zaštitu, razvoj i prezentaciju kulture, nauke i jezika Slovaka u Vojvodini.“ Direktorica je dodala da je osnivanje zavoda bilo opravdano, ilustrujući to kratkim pregledom ostvarenih projekata. Dodatne informacije pružila je Aneta Lomen.

Zavod deluje kroz četiri odeljenja: razvojno-istraživačko, informaciono-dokumentaciono i komunikaciono, odeljenje za stručno usavršavanje i obrazovanje u oblasti kulture i umetnosti, kao i odeljenje za razvoj spoljnih odnosa.

U kratkom izlaganju direktorka Hrćan-Leskovac pojasnila je strukturu organizacije ustanove, kada je, između ostalog, rekla: „Ne bi bilo pošteno da se ne pomenu imena onih koji su direktno doprineli onome što je zavod postigao: Milina Sklabinski, prva direktorka, Katarina Mosnak-Bagljaš, Nataša Simonović,

la: „Nebolo by správne nespomenúť aj mená tých, ktorí sa priamo zaslúžili o to, čo ústav zrealizoval: Milina Sklabinská, prvá riaditeľka, Katarína Mosnáková-Bagľašová, odborná pracovníčka, Nataša Simonovičová, tajomníčka, Ladislav Čáni, odborný spolupracovník. Svoj prínos dali aj zmluvní spolupracovníci Anna Margaréta Valentová, Aneta Lomenová, Marijan Pavlov, ale i mnohí iní externí spolupracovníci, kultúrni pracovníci a umelci. Významným spôsobom sa pod činnosť ústavu podpísali aj členovia správnej rady.“

V prezentovaných zozbierkach príspevkov Rádio-televízie Vojvodiny o práci ÚKVS sa pochvalne zmienili: Anna Tomanová-Makanová, donedávna predsedníčka NRSNM, Vladimír Valentík (z postu prvého predsedu Správnej rady ústavu), ako aj pracovníci v oblasti kultúry: Slovenka Benková, Alexander Bako, Libuška Lakatošová, Mária Raspírová.

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov od začiatku buduje vzácnu elektronickú databázu kultúry vojvodinských Slovákov. Počas prvých 10 rokov pôsobenia vyvinul aj mimoriadne plodnú vydavateľskú činnosť. Svedčia o tom predovšetkým kapitálne publikácie: Slováci v Srbsku z aspektu kultúry (zostavili Milina Sklabinská a Katarína Mosnáková) a Slováci vo Vojvodine – Premeny svojbytnosti enklávneho spoločenstva (autor univerzitný profesor a etnograf Ján Botík).

Ústav usporadúva Muzikologickú konferenciu a príspevky z nej publikuje v Muzikologickom zborníku. Vydal tiež dve monografie venované výtvarným umelcom Márii Gaškovej a Pavlovi Popovi, ako aj doktorské dizertácie Emílie Čelovskej, Gabriely Gubovej-Červenej a Juraja Súdiho, dve bibliofílie (Jána Labátha a Juraja Ribaya) ako i 8 zväzkov ročenky Maják. Odhalil pamätné tabule Karolovi Miloslavovi Lehotskému v Laliti, Jánovi Kvačali v Báčskom Petrovcu (spolu so SVC) a Emilovi Kolénymu v Hajdušici.

ÚKVS zorganizoval desiatky rôznych kultúrnych podujatí a programov. Figuruje aj ako spoluvydavateľ viacerých publikácií, najmä so Slovenským vydavateľským centrom. Krášli ho členitá spolupráca na domácej pôde i na zahraničnom pláne v oblasti vedy, kultúry a umenia, osobitne so Slováckmi v Maďarsku a Rumunsku, ako i so Slovenskou republikou. Vlani ÚKVS prvýkrát udelil regionálne ocenenie Pro Cultura Slovaca – spolu s Ústavom kultúry Slovákov v Maďarsku a Kultúrnou

Ladislav Čanji, ali i saradnici po ugovoru: Ana Margareta Valent, Aneta Lomen, Marijan Pavlov, kao i mnogi drugi spoljni saradnici, kulturni radnici i umetnici koji su takođe pružili svoj doprinos. Značajan doprinos aktivnostima zavoda dali su i dosadašnji članovi Upravnog odbora.“

U prezentovanim odlomcima iz priloga Televizije Vojvodine o radu ZKVS-a pozitivno su se izrazili: Ana Tomanova-Makanova, bivša predsednica NSSNM, Vladimir Valenčík, prvi predsednik Upravnog odbora zavoda, kao i kulturni radnici Slovenka Benkova, Aleksander Bako, Libuška Lakatoš, Marija Raspir.

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka od početka gradi značajnu elektronsku bazu podataka o kulturi vojvođanskih Slovaka. Tokom prvih deset godina karijere razvio je i izuzetno plodnu izdavačku aktivnost. O tome svedoče posebno značajne publikacije: „Slovaci u Srbiji sa aspekta kulture“ (priredile Milina Sklabinski i Katarina Mosnak) i „Slovaci u Vojvodini – transformacije posebnosti enklavne zajednice“ (autor univerzitetski profesor i etnograf Jan Bočík).

Zavod organizuje Muzikološku konferenciju i objavljuje muzikološke zbornike. Objavio je i dve monografije posvećene likovnim umetnicima Mariji Gaško i Pavlu Popu, kao i doktorske disertacije Emílie Čelovski, Gabriele Guba-Červeni i Juraja Súđija, dve bibliofílie (Jan Labat i Juraj Ribai), kao i osam svezaka godišnjaka „Majak“. Otkrio je spomen-ploče Karolu Miloslavu Ljehotskom u Laliću, Janu Kvačali u Bačkom Petrovcu (zajedno sa SIC) i Emilu Koljenjiju u Hajdušici.

ZKVS je organizovao veliki broj različitih kulturnih dešavanja i programa. Treba istaći saradnju sa Slovačkim izdavačkim centrom, naročito prilikom izdavanja više publikacija. Krasi ga i razgranata saradnja u zemlji i inostranstvu u oblasti nauke, kulture i umetnosti, posebno sa Slovacima u Mađarskoj i Rumuniji, kao i sa Slovačkom Republikom. Prošle godine je ZKVS prvi put dodelio regionalnu nagradu Pro Cultura Slovaca, zajedno sa Zavodom za kulturu Slovaka u Mađarskoj i Kulturno-naučnim društvom „Ivan Krasko“ iz Nadlaka u Rumuniji.

Ustanovi i njenim zaposlenima jubilej je prva čestitala sekretarka Pokrajinskog sekretarijata za kulturu, informisanje i saradnju sa crkvenim zajednicama Autonomne pokrajine Vojvodine, Dragana Milošević. Ona je izjavila da je ZKVS „pouzdan partner u projektu kulturne zaštite svih nas koji živimo na te-

a vedeckou spoločnosťou Ivana Krasku v Nadlaku v Rumunsku.

Jubilujúcej ustanovizni a jej pracovníkom najprv zablahožela tajomníčka Pokrajinského sekretariátu pre kultúru, informovanie a spoluprácu s cirkevnými spoločenstvami Autonómnej pokrajiny Vojvodiny Dragana Miloševićová. Konštatovala, že ÚKVS je „spolahlivým partnerom v projekte ochrany kultúry všetkých nás, ktorí žijeme na území AP Vojvodiny“. Zdôraznila, že Vojvodina je hrdá na národnostné menšiny, „lebo pestujete a chránite celé vaše viacstoročné kultúrne dedičstvo, ako i všetko to, čo predstavuje bohatú kultúru všetkých nás a naše spoluzitíe. To je aj naša spoločná úloha. Môžem vám len popriať veľa šťastia v budúcej práci, aby ste úspešne pestovali vlastnú kultúru, v čom, pravdaže, budete mať podporu nielen pokrajinského sekretariátu, ale aj pokrajinskej vlády a Zhromaždenia AP Vojvodiny“.

Predsedníčka NRSNM Libuška Lakatošová zdôraznila, že ústav dosiahol veľmi dobré výsledky aj napriek tomu, že má málo zamestnancov a často zápasil s finančnými prostriedkami: „Už mnohokrát bolo povedané, že kultúra je jeden z nosných pilierov každej národnostnej identity a svojbytnosti. Aj preto je starostlivosť o kultúru jednou z našich priorit a spolu so vzdelávaním, informovaním a úradným používaním jazyka a písma definuje pole pôsobnosti nielen NRSNM, ale všetkých inštitúcií a ustanovizní zaoberajúcich sa otázkami zachovania práv a slobôd príslušníkov národnostných menšín.“

Lakatošová dodala, že si „bohatou a rozvetvenou činnosťou ústav vydobyl významné miesto na kultúrnej mape vojvodinských Slovákov“. Dotkla sa aj páľčivého problému: „Stále zostala otvorená otázka trvalého sídla. Preto využijeme všetky svoje právomoci a vynaložíme maximum úsilia, aby tieto nedopovedané otázky boli vyriešené, aby ústav mohol aj v budúcnosti spíňať svoju náročnú a zodpovednú úlohu. Prajem vám do budúcnosti bohatú aktivitu, v ktorej vám budeme aj my partnermi ako zakladatelia.“

Prvá dáma NRSNM sa po srbsky poďakovala pokrajinskej vláde za finančnú podporu; poznamenala, že bez pokrajinského sekretariátu „nie je možná existencia“ a vyjadrila nádej, že „v budúcnosti budeme riešiť a vytvárať veľa pekných vecí a riešiť nejaké aktuálne problémy“.

V mene zastupiteľského úradu Slovenskej republiky v Srbsku sa prihovril Igor Vencel. Vyjadril presvedčenie, že „spoločnými silami sa nám podarí dosiahnuť to, aby táto inštitúcia, ktorá tu pôsobí už 10 rokov, mala nejaké stále zázemie a stále priestory, v rámci ktorých by mohla pôsobiť“.

Posudzujúc desaťročné činnosti ÚKVS Vencel osobitne zdôraznil: „ÚKVS sa stal jedným z najvýznamnejších symbolov udržiavania a šírenia kultúry.“ Označil ako svetovú raritu skutočnosť, že vojvodinskí Slováci počas 300 rokov boli schopní udržiavať zvyky a obyčaje a dodal: „Je to pričinením sily ducha a svornosti, ale aj hostiteľskej krajiny – v tomto prípade Srbska, ktorá pozitívne pôsobí na udržiavanie zvykov národnostných menšín.“

ritoriji AP Vojvodine.“ Takođe je naglasila da se Vojvodina ponosi nacionalnim manjinama „jer negujete i štitite celokupno vekovno kulturno nasleđe, kao i sve ono što čini bogatu kulturu svih nas i naš suživot. To je i naš zajednički zadatak. Mogu vam samo poželeti sreću u vašem budućem radu na uspešnom negovanju sopstvene kulture u čemu ćete, naravno, imati podršku ne samo Pokrajinskog sekretarijata, već i Pokrajinske vlade i Skupštine Vojvodine.“

Predsednica NSSNM Libuška Lakatoš izjavila je da je zavod postigao vrlo dobre rezultate uprkos činjenici da ima malo zaposlenih i često manjak sredstava: „Mnogo je puta rečeno da je kultura jedan od glavnih temelja svakog nacionalnog identiteta i osobnosti. Zato je briga o kulturi jedan od naših prioriteta i zajedno sa obrazovanjem, informacijama i službenom potrebom jezika i pisma definiše polje delovanja ne samo NRSNM-a, već i svih institucija i ustanova koje se bave pitanjima očuvanja prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina.“

Lakatoš je dodala da je „svojom bogatom i razgranatom aktivnošću zavod sebi obezbedio važno mesto na kulturnoj mapi Slovaka u Vojvodini.“ Takođe se dotakla i gorućeg problema: „Još uvek je ostalo nerešeno pitanje trajnog sedišta i zbog toga ćemo iskoristiti sve svoje kompetencije i uložiti maksimalan trud da bi ovo otvoreno pitanje bilo rešeno tako da zavod ubuduće može da ispunjava svoju zahtevnu i odgovornu ulogu. Želim vam bogatu aktivnost u budućnosti u kojoj ćemo i mi kao osnivači zavoda biti vaši partneri.“

Prva dama NSSNM-a se na srpskom jeziku zahvalila Pokrajinskoj vladi na finansijskoj podršci, uz konstataciju da bez Pokrajinskog sekretarijata kao partnera „postojanje zavoda ne bi bilo moguće“ i izrazila nadu da ćemo „u budućnosti rešiti i stvoriti mnogo lepih stvari, ali i rešavati neke eventualne probleme.“

U ime Ambasade Slovačke Republike u Srbiji prisutnima se obratio Igor Vencel, koji je izrazio uverenje da ćemo „zajedno uspeti da obezbedimo da ova ustanova, koja ovde deluje već deset godina, ima trajnu podršku i stalne prostorije u kojima bi mogla da deluje.“

Osvrćući se na desetogodišnji period delovanja ZKVS, Vencel je posebno naglasio: „ZKVS je postao jedan od najvažnijih simbola održavanja i širenja kulture.“ Činjenicu da su vojvodanski Slovaci bili u stanju da očuvaju svoje običaje i tradiciju 300 godina opisao je kao svetski raritet, dodajući: „To je zbog snage duha i jedinstva, ali i zbog zemlje domaćina, u ovom slučaju Srbije, koja pozitivno deluje po pitanju očuvanja tradicija nacionalnih manjina.“

Zamenik slovačkog ambasadora u Srbiji je još izjavio: „Zavod je svojim različitim projektima obuhvatio mnoge ciljne grupe i učinio vidljivom slovačku kulturu, a samim tim i svoje aktivnosti sa uvek novim izražajnim sredstvima. Opseg i obim aktivnosti zavoda su zaista široki i raznovrsni, kao što je širok i raznolik i današnji bogati program.“ Igor Vencel je spomenuo i

Zástupca slovenskej veľvyslankyne v Srbsku taktiež skonštatoval: „Ústav svojimi rozmanitými projektmi podchytil mnohé cieľové skupiny a zviditeľnil slovenskú kultúru, a tým aj svoju činnosť stále novými výrazovými kultúrnymi prostriedkami. Rozsah a záber činnosti ústavu je skutočne široký a pestrý, ako je široký a pestrý dnešný bohatý program.“

Igor Vencel sa osobitne dotkol i detí a mládeže ako dôležitého segmentu zachovania kultúrnej identity slovenského národa. Osobitne prízvukoval: „Záleží nám hlavne na tých podujatiach, na ktorých sa dbá najmä o čistotu slovenského jazyka.“ V tomto kontexte spomenul početné konkrétne prehliadky a festivaly, pripomínajúc, že ich sledujú početné médiá, ktoré informujú po slovensky.

Ohľadne budúcej činnosti ÚKVS Vencel dodal: „Verím, že prispeje k ďalšiemu rozvoju spolupráce so všetkými domácimi a zahraničnými subjektmi, ktoré sa zaoberajú slovenskou kultúrou a prispeje k zveladeniu kultúrnych tradícií v neľahkom období, v akom sa nachádzajú Slováci na Dolnej zemi, keď vo veľkom počte odchádzajú do zahraničia.“

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí značnou mierou financuje aktivity ÚKVS. Jeho predsedsa Ján Varšo podotkol, že „kultúra je spoločenský fenomén, ktorý nielen útočí na naše zmysly, ale nás aj kultivuje, vedie nás k tolerancii, k porozumeniu, k chápaniu. Čím je človek kultúrnejší, tým je aj tolerantnejší, a tým viac aj chápe stanoviská, pozície, problémy, radosti, potešenia...“ Poďakoval sa republikovému a pokrajinským orgánom za podporu činnosti ÚKVS, ako aj všetkým, „ktorí prispievali, prispievajú a budú prispievať v budúcnosti, aby slovenská kultúra bola súčasťou multikultúrneho, multikonfesionálneho prostredia vo Vojvodine k radosti domorodcov, k potešeniu nás Slovákov v domovských krajinách. Želám Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov ešte veľa desaťročí výročí, na ktorých sa budeme stretávať“.

Úvodom programu oslavy jubilea riaditeľka ÚKVS okrem spomenutých osobností menovite privítala Draganu Jovanovićovú – pokrajinskú radkyňu, Alžbetu Hollerovú-Račkovú – predsedníčku Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku, Pavla Hlásnika – prvého podpredsedu Demokratického zväzu Čechov a Slovákov v Rumunsku, Jána Brtku – predsedu Matice slovenskej v Srbsku, Annu Medvedovú – riaditeľku Gymnázia Jána Kollára so žiackym domovom v Báčskom Petrovci, Vieru Krstovskú – riaditeľku Slovenského vojvodinského

decu i omladinu kao bitan segment očuvanja kulturnog identiteta slovačkog naroda. Posebno je naglasio: „Za nas su važne, pre svega, one manifestacije koje posvećuju pažnju čistoti maternjeg jezika.“ U tom kontekstu je spomenuo mnoge konkretne smotre i festivale, uz napomenu da ih prate i brojni mediji koji informišu na slovačkom jeziku.

Što se tiče budućih aktivnosti ZKVS Vencel je dodao: „Verujem da će doprineti daljem razvoju saradnje sa svim domaćim i stranim entitetima koji se bave slovačkom kulturom i doprineti unapređenju kulturne tradicije u teškom periodu za donjozemске Slovake, kada u velikom broju odlaze u inostranstvo.“

Kancelarija za Slovake u dijaspori u značajnoj meri finansira aktivnosti ZKVS. Predsednik Kancelarije Jan Varšo je istakao da je „kultura društveni fenomen koji ne samo što utiče na naša čula, već nas i oplemenjuje, vodeći nas ka toleranciji i razumevanju. Što je čovek kulturniji, to je tolerantniji i bolje razume različita mišljenja, stavove, probleme, radosti, užitke...“ Varšo se zahvalio republičkim i pokrajinskim organima vlasti na podršci aktivnostima ZKVS-a, kao i svima koji su „doprinostili, doprinose i u budućnosti će doprinostiti tome da slovačka kultura bude deo multikulturalnog, multikonfesionalnog okruženja u Vojvodini na radost domaćeg stanovništva, ali i nas Slovaka u matičnoj zemlji. Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovaka želim još mnogo desetogodišnjih jubileja na kojima ćemo se susretati.“

Na početku svečanog programa direktorka ZKVS je, osim već gorenavedenih gostiju, pozdravila i Draganu Jovanović, pokrajinsku savetnicu, Alžbetu Holerovu-Račkovu – predsednicu Samouprave Slovaka u Mađarskoj, Pavla Hlásnika – prvog potpredsednika Demokratskog saveza Čeha i Slovaka u Rumuniji, Jana Brtku – predsednika Matice slovačke u Srbiji, Anu Medved – direktorku Gimnazije „Jan Kolar“ sa domom učenika u Bačkom Petrovcu, Vjeru Krstevsku – direktorku Slovačkog vojvođanskog pozorišta, Anu Spevak – direktorku Biblioteke „Štefan Homola“ u Bačkom Petrovcu, Todora Ursua – direktora Zavoda za kulturu vojvođanskih Rumuna. Predsednik MSS-a, kao i gosti iz Mađarske i Rumunije, takođe su čestitali jubilej direktorki ZKVS.

Milina Sklabinski – prva direktorka ZKVS (od osnivanja do juna 2015. godine, a sada radi u Kancelariji za Slovake u dijaspori), koja je na svoj način doprinela profilisanju i postavljanju čvrstih temelja zavoda, prisetila se prvog dana i prvih

divadla, Annu Spevákovú – riaditeľku Knižnice Štefana Homolu v Báčskom Petrovci, Todora Ursua – riaditeľa Ústavu pre kultúru vojvodinských Rumunov. Predseda MSS, ako aj hostia z Rumunska a Maďarska, tiež zablahoželali riaditeľke ÚKVS k jubileu.

Medzi gratulantmi bola aj Milina Sklabinská – prvá riaditeľka ÚKVS (od začiatku až po jún 2015; súčasne pracuje na Úrade pre Slovákov žijúcich v zahraničí), ktorá sa mierou vrchovato podieľala na profilovaní ústavu na pevných základoch. Zaspomínala si na prvý deň a prvé roky pôsobenia Ústavu: „Začínali sme: Nataša Simonovičová, Katarína Mosnáková-Baglašová, predseda Správnej rady Vladimír Valentík. Začiatky skutočne neboli jednoduché, ale na druhej strane vlastne boli krásne, pretože nevedeli všetci, o čom ten ústav bude, takže sme mohli vo veľkom snívať a teraz, keď sa pozerám na výsledky práce, vidím, že sa veľmi veľa tých snov aj splnilo.“ Sklabinská neskrývala radosť a spokojnosť zo skutočnosti, že ústav zotrval na vytýčenej ceste. Odovzdala aktuálnej riaditeľke ÚKVS malú vkusnú sošku majáka so želaním, „aby aj ďalej osvetľoval cestu všetkým kultúrno-umeleckým spolkom, združeniam, organizáciám, všetkým, ktorí pôsobia na poli kultúry vojvodinských Slovákov“. Zároveň pripomenula: „Ale tam je ešte jedna vec: aby aj pracovníci ústavu vedeli, že sú vždy videní zo všetkých strán a aby udržiavali štandard na takej úrovni, ako to bolo od samotného začiatku myslené.“

Úvodom príhovoru Sklabinská ocenila dvojjazyčný program oslavy ako vynikajúci a kreatívny, ktorý sa začal a skončil výstupeniami. Hostia sa pri príchoode podpísali na obraz akademického maliara Zvonimíra Pudelku s témou 10. výročia ÚKVS; zatiaľ na kontrabase hral Ervín Malina. Autor nakoniec vniesol obraz s podpismi do miestnosti, v ktorej doznievala oficiálna časť premyslene koncipovaného podujatia. Do programu dobre zapadli výroky slávnych osobností, týkajúce sa kultúry a inakosti. Podali ich novinári Rádia Vojvodiny Viera Dorčová-Babiaková a Miroslav Gašpar. Spevom sa predstavila Anna Berediová a umeleckými tónmi k oslave prispeli aj hudobníci. Trio Majamisty (Ervín Malina – kontrabas, Maja Alvanović – klavír, Lav Kovač – bicie) zahrlo skladbu The Queen of fruit. Huslita Igor Havran predviedol Bachovu Partitu č. 2 d-molu Allemande. Posledný hudobný skvost podal Marek Stupavský: na klavíri zahral Fragment č. 6 Vasilija Mokranjca.

Riaditeľka ÚKVS v závere príjemného posedenia prečítala pozdravné telegramy. Zaslali ich: Pokrajinský sekretariát pre vzdelávanie, správu, predpisy a menšinové spoločenstvá AP Vojvodiny, Katarína Kyrályiová – riaditeľka Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku, Jarmila Gerbócová – kurátorka a kustódka Slovenského národného múzea a Historického múzea v Bratislave, Mária Katarína Hrkľová – predsedníčka združenia Dotyk ľudskosti z Komárna, Mária Vrškova zo Starej Pazovy, Viera Benková z Báčskeho Petrovca, Gabriela Gubová-Červená z Pivnice a Nadácia o21 z Nového Sadu.

Vyjadrujúc poďakovanie prítomným za účasť na oslave Anna Chrtánová-Leskovac ju ukončila slovami: „Dnešný jubilant ÚKVS má ambíciu aj naďalej zostať špičkovou inštitúciou kultúry...“

Juraj Bartoš
Foto: Michal Madacký

10

godina delovanja zavoda: „Počeli smo sa Natašom Simonović, Katarinom Mosnak-Bagljaš i predsednikom Upravnog odbora Vladimirom Valenčikom. Počeci nisu bili baš laki, ali sa druge strane zapravo su bili lepi, jer nisu svi znali šta će i kako zavod u stvari da radi, pa smo mogli da sanjamo velike snove, a sada kada pogledam rezultate rada, vidim da su se mnogi od tih snova ostvarili.“ Sklabinska nije sakrivala svoje zadovoljstvo zbog činjenice što je zavod izdržao na zacrtanom putu. Sadašnjoj direktorki ZKVS-a predala je malu figuru svetionika sa željom da „dodatno osvetli put svim kulturno-umetničkim društvima, udruženjima, organizacijama, svima onima koji deluju u oblasti kulture vojvođanskih Slova.“ Takođe je podsetila: „Ali postoji još jedna stvar: da zaposleni u zavodu znaju da su uvek zapaženi sa svih strana i da održavaju standard na nivou koji je zacrtan od samog početka.“

Na početku svog obraćanja Sklabinska je pohvalila dvojezični program proslave kao odličan i kreativan. Program je počeo i završio performansom. Gosti su se prilikom dolaska potpisivali na sliku sa temom desetogodišnjice ZKVS-a akademskog slikara Zvonimira Pudelke, dok je za to vreme muzičar Ervín Malina svirao kontrabas. Slikar je pri kraju programa svoju sliku sa potpisima prisutnih uneo u salu u kojoj se odvijala svečanost. U program proslave su se dobro uklopile misli poznatih ličnosti posvećene slovačkoj kulturi i posebnosti. Govorili su ih novinari Radio Vojvodine Vjera Dorča-Babjak i Miroslav Gašpar. Ana Beredi se predstavila pevanjem, a svečanom programu su svojim nastupom značajno doprineli i muzičari. „Majamisti trio“ (Ervin Malina – kontrabas, Maja Alvanović – klavir, Lav Kovač – bubnjevi) izveo je kompoziciju *The Queen of fruit*, a violinista Igor Havran Bahovu partituru br. 2 u d-molu *Allemande*. Poslednji muzički biser prisutnima je poklonio pijanista Marek Stupavski, koji je izveo Fragment br. 6 Vasilija Mokranjca.

Na kraju prijatnog programa direktorka ZKVS pročitala je pozdravne telegrame. Poslali su ih: Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, administraciju, propise i manjinske zajednice AP Vojvodine, Katarina Kiralji – direktorka Zavoda za kulturu Slova u Mađarskoj, Jarmila Gerbocova – kustos Slovačkog narodnog muzeja i Istorijskog muzeja u Bratislavi, Marija Katarina Hrkľova – predsednica udruženja građana „Dodir ljudskosti“ iz Komarna, Marija Vrška iz Stare Pazove, Vjera Benkova iz Bačkog Petrovca, Gabriela Guba-Červeni iz Pivnica i Fondacija o21 iz Novog Sada.

Izrazivši zahvalnost prisutnima na učešću u proslavi, Ana Hrcan-Leskovac je završila svečanost rečima: „Današnji slavjenik ZKVS ima ambiciju da i dalje ostane vrhunska ustanova kulture.“

Juraj Bartoš
Foto: Mihal Madacki

ROZVOJOVO-VÝSKUMNÁ ČINNOSŤ

RAZVOJNO-ISTRAŽIVAČKA DELATNOST

VÝSKUM, DOKUMENTÁCIA A PREZENTÁCIA HUDBY VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV

V sobotu 23. novembra 2019 sa v ÚKVS uskutočnil 15. ročník muzikologickej konferencie Slovenská hudba vo Vojvodine.

Muzikologická konferencia sa dožila svojho pätnásteho ročníka. Na rozdiel od niektorých predchádzajúcich, tento nebol tematicky úzko proflovaný a zameral sa na širšie mapovanie výskumu, dokumentácie a prezentácie hudby Slovákov vo Vojvodine.

Zakladateľka konferencie a jej doterajšia hybná sila Milina Sklabinská na samom začiatku predstavila Zborník prác 14. konferencie, ktorá sa uskutočnila 24. novembra 2018 v Pivnici a zaoberala sa prínosom Juraja Feríka st. a Juraja Feríka ml. do hudobného života vojvodinských Slovákov. Pri tejto príležitosti odovzdala autorské výtlačky prítomným autorom a neskoršie i všetkým účastníkom a hosťom konferencie. Bývalá riaditeľka a dnes pracovníčka Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí však s poľutovaním skonštatovala, že prvýkrát počas uplynulých pätnást rokov ani vydanie zborníka a ani samotnú konferenciu nepodporila Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny.

Na začiatku konferencie sa ako prvý prihovoril Mgr. art. Martin Urban, PhD., z Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Skúsený folklorista a naslovovzatý znalec tunajšieho folklórneho života a dedičstva hovoril o výskume hudobno-tanečných artefaktov a myšlienke pretavenia týchto poznatkov na projekt scénickej prezentácie krajskej kultúry na Slovensku pod názvom Obrazy z Dolnej zeme.

Mgr. Dominika Machutová, PhD., zo Slovenskej národnej knižnice vo svojom príspevku hovorila o hudobnej pozostalosti Viliama Figuša Bystrého v Literárnom archíve SNK. Tento významný slovenský skladateľ, hudobný pedagóg, klavirista, zborníkmajster a dirigent, ktorý v rokoch 1903 –1906 žil a pôsobil v Padine, zanechal za sebou relatívne rozsiahle dielo, kým vznik viacerých diel tohto skladateľa sa viaže práve k Padine.

ISTRAŽIVANJE, DOKUMENTACIJA I PREZENTACIJA MUZIKE VOJVODAN- SKIH SLOVAKA

U subotu, 23. novembra 2019. godine, u ZKVS održana je 15. Muzikološka konferencija „Slovačka muzika u Vojvodini“.

Muzikološka konferencija „Slovačka muzika u Vojvodini“ napunila je petnaestu godinu svog postojanja. Za razliku od nekih prethodnih, ova nije bila tematski usko profilisana i fokusirala se na širi prikaz istraživanja, dokumentacije i prezentacije slovačke muzike u Vojvodini. Jedan od osnivača konferencije i njena pokretačka snaga Milina Sklabinski, na samom početku je predstavila „Zbornik radova 14. Konferencije“, održane 24. novembra 2018. u Pivnicama, a bavila se doprinosom Juraja Ferika st. i Juraja Ferika ml. muzičkom životu Slovaka u Vojvodini. Tom prilikom je predala autorske primerke prisutnim stvaraocima, a kasnije i svim učesnicima i gostima konferencije. Bivša direktorka, a sada zaposlena u Kancelariji za Slovake u dijaspori, sa žaljenjem je konstatovala da prvi put u poslednjih petnaest godina Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine nije finansijski podržao ni objavljivanje zbornika, ni organizaciju same konferencije.

Na početku konferencije prisutnima se prvi obratio magistar umetnosti Martin Urban sa Pedagoškog fakulteta Univerziteta „Matej Bel“ iz Banske Bistrice. Iskusi folklorni radnik i dobar poznavalac ovdašnjeg folklornog života i kulturne baštine govorio je o istraživanju muzičkih i plesnih artefakata i ideji da se to znanje pretvori u projekat scenskog predstavljanja kulture sunarodnika u Slovačkoj, pod nazivom „Slike sa Donje zemlje“.

Mr Dominika Mahutova, PhD, iz Slovačke nacionalne biblioteke je u svom referatu govorila o muzičkoj zaostavštini Viliama Figuša Bistrog u Književnom arhivu Slovačke narodne biblioteke. Ovaj istaknuti slovački kompozitor, učitelj muzike, pijanista i dirigent, koji je u periodu od 1903. do 1906. živeo i stvarao u Padini, ostavio je za sobom relativno veliko delo, a nastanak nekoliko njegovih dela vezuje se upravo za Padinu.

Mnohé zo skladieb a úprav Viliama Figušu Bystrého sa dnes uchovávajú vo fonde SNK a vzhľadom na skutočnosť, že sú to pre kultúrnu verejnosť vo Vojvodine, ale i na Slovensku pomerne málo známe, alebo úplne neznáme práce, je to príležitosť, aby sa k dielu tohto skladateľa opätovne upriamila pozornosť a prípadne prehodnotil jeho prínos aj vzhľadom na jeho pôsobenie medzi dolnozemskými Slovákami vo Vojvodine.

Mgr. Marcel Jánošík, tiež pracovník Slovenskej národnej knižnice, hovoril o hudobnej tvorbe Jána Podhradského v Literárnom archíve SNK. Ján Podhradský je autorom prvej operety vojvodinských Slovákov Pekná, nová, maľovaná kolíska, napísanej podľa literárnej predlohy Vladimíra Hurbana Vladimírova, pričom zložil aj hymnickú pieseň Ó, Bože národov, stvoriteľu náš. Podľa zistení Mgr. Jánošíka, notový zápis Podhradského operety spolu s klavírnym výťahom je uložený v archíve SNK.

Ďalším slovenským skladateľom, ktorý istú dobu pôsobil vo Vojvodine, bol Mikuláš Schneider Trnavský, bol aj dirigentom a hudobným pedagógom. Jeho prvým zamestnaním bolo totiž funkcia správcu zboru Pravoslávnej cirkvi vo Veľkom Bečkereku, teda v Zreňaníne, kde nastúpil v roku 1906. Na toto obdobie života a tvorby Mikuláša Schneidera Trnavského sa zamerala Mgr. art. Milína Sklabinská, PhD., vo svojom príspevku Mikuláš Schneider Trnavský vo Veľkom Bečkereku.

Mgr. Alžbeta Lukáčová, PhD., dramaturgička Štátnej opery v Banskej Bystrici, a Mgr. Anna Medvedová ml., pracovníčka Fondu na podporu umenia v Bratislave, pripravili príspevok Sonda do prvej fázy výskumu tradičnej hudobnej kultúry Slovákov v Pivnici, ktorý v neprítomnosti autoriek prečítala Anna Medvedová st.

Hudobný život Slovákov v Kysáči so zreteľom na zbierky ľudových piesní bol témou príspevku Ľudmily Berediovej-Stupavskej. Mariena Stankovičová-Kriváková predstavila zbierku piesní Vladimíra Kovača Cesta vydĺždená hudbou. Konferencie sa zúčastnil aj autor publikácie, ktorý prostredníctvom videozáznamov prezentoval niekoľko svojich skladieb a jednu aj priamo zahrál.

PaedDr. Juraj Sudi, PhD., sa dlhodobo venuje problematike zborovej hudby vojvodinských Slovákov, aj tentoraz sa zamerala na slovenskú zborovú kultúru a jej vplyv na šírenie interkulturality vo Vojvodine.

Mnohé kompozície i adaptácie Viliama Figušu Bistrog danas se čuvaju u fondu SNB, a s obzirom na činjenicu da su kulturnoj javnosti u Vojvodini, ali i u Slovačkoj, relativno malo poznata ili potpuno nepoznata, ovo je prilika da se na delo ovog kompozitora ponovo skrene pažnja, a ujedno i preispita njegov doprinos, imajući u vidu i njegovo delovanje među vojvođanskim Slovacima.

Mr Marcel Janošik, takođe iz Slovačke narodne biblioteke, govorio je o muzičkom delu Jana Podhradskog u Književnom arhivu Slovačke narodne biblioteke. Jan Podhradski je autor prve operete vojvođanskih Slovačka „Lepa, nova, oslikana kolevka“, napisane prema književnom delu Vladimíra Hurbana Vladimírova, a ovaj autor je komponovao i himničnu pesmu „Oh, Bože naroda, stvoritelju naš“. Prema Janošikovim saznanjima, partitura ove operete Podhradskog zajedno sa klavirskim izvodom čuva se u arhivu SNB.

Još jedan slovački kompozitor, koji je izvesno vreme radio u Vojvodini, bio je takođe i dirigent i učitelj muzike Mikuláš Šnajder Trnavski. Njegovo prvo radno mesto bilo je mesto upravnika hora Pravoslavne crkve u Velikom Bečkereku, odnosno u Zrenjaninu, gde je počeo da radi 1906. godine. O ovom periodu života i stvaralaštva kompozitora govorila je magistar umetnosti, PhD. Milina Sklabinski u svom predavanju koje je nazvala „Mikulaš Šnajder Trnavski u Velikom Bečkereku“.

Mr Alžbeta Lukačova, PhD, dramaturg Državne opere u Banskjoj Bistrici i Ana Medved ml. iz Fonda za podršku umetnosti iz Bratislave zajedno su pripremile referat „Sonda u prvju fazi istraživanja tradicionalne muzičke kulture Slovačka u Pivnicama“, koji je pročitala Ana Medved st.

Muzički život Slovačka u Kisaču i zbirke narodnih pesama bili su tema priloga Ľudmily Beredí-Stupavski. Marjena Stankovič-Krivak je prisutnima predstavila zbirku pesama Vladimíra Kovača „Put popločan muzikom“. Konferenciji je prisustvovao i autor ove publikacije koji je putem video-snimaka predstavio nekoliko svojih kompozicija, a jednu je izveo na licu mesta.

PaedDr Juraj Sudi, PhD. se već duži niz godina bavi pitanjem horske muzike vojvođanskih Slovačka, a ovaj put se fokusirao na slovačku horsku kulturu i njen uticaj na širenje interkulturalnosti u Vojvodini.

Súčasná doba a elektronické médiá prinášajú nové možnosti v prezentácii tradičnej kultúry. Svetlana Surová prostredníctvom niekoľkých videoklipov z produkcie Televízie Folklorika sprítomnila prejavy mediálnej prezentácie hudby vojvodinských Slovákov na Slovensku.

Väčšina priamych účastníkov a hostí sa zhodli, že 15. ročník muzikologickej konferencie Slovenská hudba vo Vojvodine bol úspešný. Prednesené príspevky priniesli nové zaujímavé poznatky o hudbe Slovákov vo Vojvodine, ale zároveň otvorili aj nové témy budúcich výskumov a projektov.

Svojrázny bonusom konferencie bol program MOMS Selenča venovaný spomienke na selenčského hudobného pracovníka, skladateľa a kantora Jána Nosála, autora prvej opery vojvodinských Slovákov Zypa Cupák. V príležitostnom programe k 10. výročiu úmrtia skladateľa vystúpili Komorný zbor Zvony, žiacky Orchestrić zo Selenče a tenorista Boris Babík zo Starej Pazovy. Program bol doplnený úryvkami z televíznych vystúpení Jána Nosála. O skladateľovi Jánovi Nosálovi hovorili Malvína Zolňanová, Juraj Súdi, Boris Babík. Prítomným sa pri tejto príležitosti prihovorili aj Igor Vencel, zástupca veľvyslankyne Slovenskej republiky, a Bratislava Lačarak, dcéra Jána Nosála. Prípravu a realizáciu programu venovaného Jánovi Nosálovi mala na starosti Svetlana Zolňanová, predsedníčka MOMS zo Selenče.

Ladislav Čanji
Foto: Nataša Simonović

Novo doba i elektronski mediji donose nove mogućnosti i u prezentaciji tradicionalne kulture. Svetlana Surova govorila je o medijskoj prezentaciji muzike vojvođanskih Slovaka u Slovačkoj kroz nekoliko video-klipova iz produkcije Televizije „Folklorika“.

Većina učesnika i gostiju saglasila se da je 15. Muzikološka konferencija „Slovačka muzika u Vojvodini“ bila uspešna. Predstavljani prilozili doneli su nova zanimljiva saznanja o muzici Slovaka u Vojvodini, ali i otvorili nove teme za buduća istraživanja i projekte.

Svojevrsan bonus ove konferencije bio je program koji je pripremio Mesni odbor Matice slovačke iz Selenče posvećen sećanju na muzičara, kompozitora i kantora Janka Nosala, autora prve opere vojvođanskih Slovaka „Zipa Cupak“. U programu povodom desetogodišnjice od smrti ovog kompozitora nastupili su Kamerni hor „Zvona“, đlački orkestar „Orkestrić“ iz Selenče i tenor Boris Babik iz Stare Pazove. Program je dopunjen prilozima iz televizijskih nastupa Jana Nosala. O delu Jana Nosala govorili su Malvína Zolňan, Juraj Suđi i Boris Babik. U okviru programa prisutnima su se obratili i Igor Vencel, zamenik ambasadora Slovačke Republike, i Bratislava Lačarak, ćerka Jana Nosala. Za koncepciju ovog programa i njegovu pripremu bila je zadužena Svetlana Zolňan.

Ladislav Čanji
Foto: Nataša Simonović

ZBORNÍK PRÁC 14. KONFERENCIE MUZIKOLÓGOV A HUDOBNÝCH ODBORNÍKOV

Rodina Feríková zanechala, bezpochyby, hlboké a trvalé stopy na poli slovenskej vojvodinskej hudby a práve tie stopy sleduje aj zborník, ktorý vám predkladáme. Tému zborníka, a rovnako tak aj tému 14. muzikologickej konferencie, ktorá sa konala 24. novembra 2018, napísal život sám. Ide o to, že pôvodný zámer usporiadať konferenciu, ktorá bude v znamení 110 rokov narodenia Juraja Feríka st., zmenil odchod osobnosti, ktorá patrila k pilierom nášho hudobného života a zároveň aj našej konferencie, Juraja Feríka ml. Téma bola preto pozmenená a v konečnom dôsledku znela: Prínos Juraja Feríka st. a Juraja Feríka ml. do hudobného života vojvodinských Slovákov. Bola to príležitosť vzdať hold obidvom osobnostiam, zdokumentovať a analyzovať ich zberateľskú, interpretáčnú, upravovateľskú, pedagogickú, publikačnú a dirigentskú činnosť a prízvukovať ich odkazy pre budúcnosť nášho menšinového hudobného života. Konferencia nám ešte raz potvrdila, že sme ako komunita prišli o ďalšiu stálicu hudby vojvodinských Slovákov, ktorá bude pre nás všetkých nenahraditeľná.

Vzhľadom na to, že dátum konferencie kolidoval s 53. ročníkom Stretnutia v pivničkom poli, rozhodli sme sa konferenciu mimoriadne presťahovať do Pivnice. Hostiteľom 14. konferencie bol SKUS Pivnica a jej organizátorom Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov za finančnej podpory Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny. V tom zmysle sa prítomným prihovorili Valentín Michal Grňa, predseda spolku a vedúci festivalového orchestra, tiež predsedníčka Hudobnej komisie Výboru pre kultúru NRSNM Anna Medvedová, a v mene organizátora Anna Chřtanová-Leskovac, riaditeľka ÚKVS. Svojou prítomnosťou 14. konferenciu poctil aj podpredseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí Peter Procháčka a rovnako aj rodina Juraja Feríka ml. – jeho dcéra Anna, vnúčatá Viktor a Ema, zať Žolt a manželka Zuzana. Na dôvažok, v úvodnej časti konferencie zazneli aj slovenské ľudové piesne v podaní Viktora

ZBORNÍK RADOVA SA 14. KONFERENCIJE MUZIKOLOGA I MUZIČKIH STRUČNJAKA

Porodica Ferik ostavila je duboke i trajne tragove na polju slovačke vojvođanske muzike, a upravo te tragove sledi i zbornik sa 14. Konferencije muzikologa i muzičkih stručnjaka. Temu zbornika, kao i temu 14. Muzikološke konferencije „Slovačka muzika u Vojvodini“, koja je održana 24. novembra 2018, osmislio je sam život. Prvobitna zamisao organizatora konferencije bila je da ona bude posvećena temi 110. godišnjice od rođenja Juraja Ferika st, ali je nagli odlazak jedne od najznačajnijih ličnosti našeg muzičkog života Juraja Ferika ml. uticao na odluku da temu korigujemo, te da nova tema glasi „Doprinos Juraja Ferika st. i Juraja Ferika ml. muzičkom životu vojvođanskih Slovaka“. Na taj način konferencija je postala mesto na kome će stručna javnost moći da oda priznanje i jednoj i drugoj ličnosti, da dokumentuje i analizira njihovu sakupljačku, dokumentacionu, interpretativnu, aranžersku, pedagošku, izdavačku i dirigentsku delatnost i da naglasi njihove poglede na muziku vojvođanskih Slovaka, kao i na njen dalji razvoj. Na konferenciji je više puta istaknuto da smo kao zajednica siromašniji za značajnu ličnost javnog života, čiji će gubitak biti nenadoknadiv.

S obzirom na to da se datum održavanja konferencije podudara sa 53. „Susretom u pivničkom polju“ (festivalom autentične slovačke narodne pesme, koji se održava svake godine u Pivnicama), odlučili smo da konferenciju iznimno preselimo u Pivnice. Naši domaćini bili su SKUD „Pivnice“, a organizator Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka, uz finansijsku podršku Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine. Dobrodošlicu svim učesnicima poželeo je Valentin Mihal Grnja, predsednik SKUD-a „Pivnice“ i rukovodilac festivalskog orkestra, predsednica Komisije za muziku Odbora za kulturu NRSNM Ana Medved, kao i Ana Hřtan-Leskovac, direktorka ZKVS. Konferenciju je uveličalo prisustvo potpredsednika Kancelarije za Slovake u inostranstvu Petra Prohacke, kao i članova porodice Juraja Ferika ml. – ćerke Ane, unuka Viktora i Eme, zeta

SLOVENSKÁ HUDBA VO VOJVODINE 2018

ZBORNÍK PRÁC 14. KONFERENCIE
MUZIKOLÓGOV A HUDOBNÝCH ODBORNÍKOV
PIVNICA 24. NOVEMBRA 2018

Ivanoviča, ktoré jeho starý otec Juraj Ferík ml. obľuboval. Za sprievodu Ondreja Maglovského pôsobili hudobné výstupy Ivanoviča veľmi dojímavé a emotívne, čo istým spôsobom nastavilo aj celkový priebeh konferencie.

Niet pochýb, že muzikologické konferencie, ktoré organizujeme od roku 2005, Juraj Ferík ml. plne podporoval. Svedčí o tom jeho aktívna účasť na 12 ročníkoch. Od samého začiatku Juraj Ferík ml. prispieval k nášmu podujatiu cennými radami a veľmi jasnými a presnými názormi na hudobný život tunajších Slovákov. Trvalou pamiatkou na túto jeho činnosť budú aj autorské texty zverejnené v jednotlivých ročníkoch. Na tretej konferencii, ktorá sa konala v Novom Sade, sa nám po prvýkrát prihovoril témou Niektoré postrehy k celomenšinovým hudobným festivalom z hudobného aspektu. Na 5. konferencii, ktorá sa konala v roku 2009 a venovaná bola téme 60 rokov Novosadského rozhlasu, vystúpil s témou Tvorba Juraja Feríka st. v Novosadskom rozhlase. Na 7. konferencii, ktorá sa uskutočnila v roku 2011, predniesol príspevok Viliam Figuš-Bystrý a Mikuláš Schneider-Trnavský – osobnosti slovenskej hudby a ich pôsobenie vo Vojvodine. O rok neskôr, keď sme sa v rámci 8. konferencie tematicky zamerali na Cirkevnú hudbu vojvodinských Slovákov, prezentoval príspevok na tému Kantorsko-levitské semináre Slovenskej evanjelickej a. v. cirkvi v Juhoslávii v rokoch 1961 – 1973. V roku 2016, keď sme svoju pozornosť upriamili na nedožitie výročie Martina Kmeča, vystúpil s príspevkom Moja spolupráca s Martinom Kmečom a jeho podiel na príprave zbierky Ľudové piesne Slovákov vo Vojvodine Juraja Feríka st. Jediný ročník muzikologickej konferencie, kde nebol priamo prítomný, bol 10. ročník, ktorý sa konal v roku 2014, a to zo zdravotných dôvodov. Od 14. ročníka muzikologickej konferencie si však budeme na nášho cteného a veľaváženého kolegu iba spomínať a opakovane si sprítomňovať jeho odkazy, pridržať sa ich, a tak si navždy zachovávať spomienku na dielo a život – Juraja Feríka ml.

Žolta i supruge Zuzane. U uvodnom delu konferencie omiljene slovačke narodne pesme Juraja Ferika otpევao je njegov unuk Viktor Ivanovič. Uz pratnju harmonikaša Ondreja Maglovskog uvodne pesme zvučale su veoma emotivno i dirljivo, što je na određeni način dalo ton i celoj konferenciji.

Nema sumnje da je muzikološke konferencije koje organizujemo počev od 2005. godine Juraj Ferik ml. svesrdno podržavao. U prilog tome govori njegovo prisustvo na dvanaest od ukupno četrnaest konferencija. Njegova podrška istraživačkoj i dokumentacionoj delatnosti prvenstveno se ogleda u autorskim tekstovima, koje je uvek sa posebnim nadahnućem i bogatim muzičkim iskustvom predstavljao na ovim forumima. Na trećoj konferenciji, održanoj u Novom Sadu, prvi put je prezentovao svoj tekst pod nazivom „Pojedina opažanja vezana za svemanjinske muzičke festivale“. Na petoj konferenciji, koja je održana 2009. godine i posvećena jubileju – 60. godišnjici Novosadskog radija, govorio je na temu „Stvaralaštvo Juraja Ferika st. u Novosadskom radiju“. Na 7. konferenciji, koja je održana 2011. godine, govorio je na temu „Viliam Figuš Bistri i Mikulaš Šnajder Trnavski – ličnosti slovačke muzike i njihovo delovanje u Vojvodini“. Godinu dana kasnije, kada smo konferenciju posvetili temi „Crkvena muzika“, J. Ferik je govorio na temu „Kantorsko-levitski seminari u Slovačkoj evangelističkoj a.v. crkvi u Jugoslaviji u periodu od 1961. do 1973. godine“. Godina 2016. posvećena je životu i delu etnomuzikologa Martina Kmeča, a Juraj Ferik se predstavio tekstom na temu „Moja saradnja sa Martinom Kmečom i njegov udeo u izdavanju zbirke Juraja Ferika st. *Narodne pesme Slovaka u Vojvodini*“. Jedina konferencija na kojoj nije učestvovao jeste ona održana 2014. godine, a razlog tome bili su njegovi zdravstveni problemi. Počev od 14. konferencije, naš saradnik će postati deo lepih sećanja učesnika ovog foruma, ali i zvezda vodilja po pitanju muzičkog života ovdašnjih Slovaka. Sve dok se budemo prisećali misli naših ličnosti iz sveta muzike, biće sačuvana i uspomena

Každý z našich zborníkov je neoceniteľným svedectvom doby a srdcia organizátorov podujatia sú naplnené zadostučinením, keď i len na chvíľku spätne pozrú na všetky cenné články a fotografie, ktoré tieto zborníky obsahujú. Aj preto sa tešíme, že zborník venovaný Feríkovcom má vysokú výpovednú hodnotu, tak tú vizuálnu, fotografickú, ako aj textovú. Za bohatý fotografický archív azda najviac vďačíme skutočnosti, že sme v roku 2015 v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov usporiadali večierok nášmu jubilantovi, vtedy 80-ročnému Jurajovi Feríkovi ml., ktorý nám s cieľom kvalitného stvárnenia večierka poskytol veľké množstvo materiálu. Práve vizuálna zložka zborníka hovorí viac než tisíce slov o jeho bohatej hudobnej kariére. Na strane druhej, v zborníku publikujeme fakty o živote dvoch osobností a tie nachádzame v príspevkoch Anny Medvedovej, Mgr. art. Kristíny Lomenovej, PhD., MgA. Janka Siromu, PhD., Marieny Stankovičovej-Krivákovej, Ma. Kataríny Mosnákovej-Baglašovej, Mgr. Anny Medvedovej ml., Tatjany Jaškovej, PaedDr. Juraja Súdiho, PhD., a Mgr. art. Miliny Sklabinskej, PhD. Do zborníka zaraďujeme aj príspevok Kataríny Melegovej-Melichovej, ktorá toto fórum uznala za vhodné na predstavenie činnosti Anny Medvedovej pri príležitosti jej životného jubilea – k jej šesťdesiatke.

Účastníci sa na záver konferencie zhodli na tom, že bude podaný návrh do Obce Báčsky Petrovec, aby jedna z ulíc bola pomenovaná po Jurajovi Feríkovi. Diskutovalo sa však aj o potrebe zorganizovať kantorské kurzy a uvažovať aj o vydaní zbierky autorských piesní Juraja Feríka st. Sú to úlohy, ktoré trvalo zaznamenávame v našom zborníku a pevne veríme, že sa postupne nám alebo našim pokračovateľom podarí zabezpečiť ich realizáciu.

Milina Sklabinská

na njihove živote i na delo koje je doprinelo jačanju kvaliteta muzike vojvođanskih Slovaka.

Svaki od naših zbornika predstavlja sliku jednog vremena, a srca organizatora su puna kada se samo na trenutak vrate svim onim tekstovima i fotografijama koji su se trajno nastanili u zbornicima. Stoga nas raduje činjenica da je 14. edicija zbornika posvećena porodici Ferik, te da imamo mogućnost da zahvaljujući fotografijama i tekstovima na jednom mestu trajno sačuvamo podatke o njihovom životu i delu. Bogatografski materijal sakupljen je u vreme kada smo u Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovaka organizovali prigodan program povodom životnog jubileja – 80 godina života Juraja Ferika. Fotografije nam ukazuju na deo njegove dirigentske i muzičke karijere, a razni aspekti rada i delovanja obuhvaćeni su tekstovima Ane Medved, magistra umetnosti Kristine Lomen, PhD, magistra umetnosti Janka Sirome, PhD. Marjene Stanković-Krivak, Ma. Katarine Mosnak-Bagljaš, mr Ane Medved ml, Tatjane Jaškove, PaedDr Juraja Sudija, PhD. i magistra umetnosti Miline Sklabinski, PhD. U zbornik smo uvrstili i tekst Katarine Meleg-Melih, koja je u ime našeg foruma čestitala životni jubilej – 60 godina profesorki muzike Ani Medved, a tim povodom objavljujemo tekst o njenom muzičkom putu.

Učesnici konferencije su se u zaključcima usaglasili da će biti podnet zahtev Opštini Bački Petrovac da jedna od ulica dobije naziv po Juraju Feriku. Diskusija se odnosila i na potrebu organizovanja stručnih kurseva za kantore (orguljaše u crkva-ma), kao i na potrebu objavljivanja zbirke autorskih kompozicija Juraja Ferika st. Verujemo da ćemo ove ciljeve uzeti u obzir i tokom budućeg delovanja konferencije „Slovačka muzika u Vojvodini“.

Milina Sklabinski

NOVÁ KNIHA V EDÍCII DOKTORSKÉ DIZERTÁCIE

V utorok 5. novembra sa v ÚKVS uskutočnil krst knihy Miliny Sklabinskej Esteticko-hudobné práce Martina Kmeča

Veľká návštevnosť a slávnostné ovzdušie sprevádzali uvedenie do života publikácie Esteticko-hudobné práce Martina Kmeča autorky Miliny Sklabinskej, ktorú vydal Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov v spolupráci so Slovenským vydavateľským centrom z Báčskeho Petrovca v rámci edície Doktorské dizertácie. Početných prítomných na začiatku privítala riaditeľka ústavu Anna Chřtanová Leskovac, ktorá vyjadrila potešenie, že sa prezentácie zúčastňujú vzácní hostia, a to prvá riaditeľka ÚKVS a autorka publikácie Milina Sklabinská, docent Michal Babiak a profesor Peter Michalovič, obaja z Katedry estetiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

Slávnostný nádych bol umocnený vystúpením zmiešaného zboru Slovenského kultúrneho centra Pavla Jozefa Šafárika z Nového Sadu, ktorý na úvod programu zaspieval skladbu Martina Kmeča *Božská iskra*, napísanú na text P. J. Šafárika práve pre tento náš spolok. V pokračovaní večierka zaznela ešte jedna skladba tohto nášho popredného muzikológa a skladateľa, čiže klavírna skladba *Zoťali brezu*, ktorú zahrala skvelá klaviristka Marína Kaňová.

NOVA KNJIGA IZ EDICIJE „DOKTORSKE DISERTACIJE“

U utorak, 5. novembra 2019. u ZKVS predstavljena je knjiga Miline Sklabinski „Estetički i muzički radovi Martina Kmeča“

Velika posećenost i svečana atmosfera obeležili su prezentaciju publikacije „Estetički i muzički radovi Martina Kmeča“ autorke Miline Sklabinski, koju je Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka objavio u saradnji sa Slovačkim izdavačkim centrom iz Bačkog Petrovca u okviru edicije „Doktorske disertacije“. Brojne posetioce pozdravila je direktorka zavoda Ana Hřtan-Leskovac, koja je izrazila posebno zadovoljstvo zbog činjenice što su na prezentaciji bili prisutni i dragoceni gosti i to pre svega prva direktorka ZKVS i autorka publikacije Milina Sklabinski, kao i profesor Peter Mihalovič i docent Mihal Babjak, obojica sa Katedre za estetiku Filozofskog fakulteta Univerziteta „Komenski“ iz Bratislave.

Svečanog atmosferi je umnogome doprineo i nastup mešovitoj hora Slovačkog kulturnog centra „Pavel Jozef Šafarik“ iz Novog Sada, koji je izveo kompoziciju Martina Kmeča „Božanska iskra“ napisanu prema stihovima Pavla Jozefa Šafarika i posvećenu upravo ovom kulturnom centru. U nastavku programa izvedena je još jedna, klavirska kompozicija ovog istaknutog muzikologa i kompozitora pod nazivom „Posekli su brezu“, koju je izvela sjajna pijanistkinja Marina Kanja.

Dizertačná práca Miliny Sklabinskej, venovaná jednému z najvýznamnejších kultúrnych pracovníkov a muzikológov, skladateľov a pedagógov z radov vojvodinských Slovákov Martinovi Kmečovi, zaoberá sa spracovaním a analýzou jeho esteticko-hudobných a hudobných prác. Autorka vo svojej práci podrobila rozboru viac ako päťdesiat teoretických prác Martina Kmeča a náležitú pozornosť venovala aj jeho zberateľskej činnosti v oblasti slovenskej ľudovej piesne vo Vojvodine, ako aj jeho skladateľskému opusu, ktorý doposiaľ zostal prevažne v rukopisoch a nespracovaný.

Autorka publikácie vo svojom príhovore počas prezentácie vyzdvihla mimoriadne bohatú a záslušnú činnosť Martina Kmeča, pričom zdôraznila, že Kmeč okrem veľkého počtu hudobno-teoretických prác vytvoril aj jednotný register slovenských ľudových piesní vo Vojvodine.

O význame a kvalite dizertačnej práce Miliny Sklabinskej hovorili Vladimír Valentík, riaditeľ Slovenského vydavateľského centra, profesor Peter Michalovič a docent Michal Babiak.

Knihy podáva komplexný prehľad rozvoja slovenskej etnomuzikológie vo Vojvodine cez podrobnú a dôkladnú analýzu bohatého a všestranného diela Martina Kmeča. Publikácia zároveň významným spôsobom prispieva k začleneniu jeho diela do širšieho celoslovenského kultúrneho priestoru, pretože prináša nové poznatky o hudobnej kultúre vojvodinských Slovákov, ktorá je vzácnym variantným prejavom bohatého korpusu hudobnej tradície na Slovensku.

Doktorska disertacija Miline Sklabinski, koja je posvećena Martinu Kmeču, jednom od najznačajnijih kulturnih radnika i muzikologa, kompozitora i pedagoga iz redova vojvođanskih Slovaka, bavi se analizom njegovih estetičkih i muzičkih radova. Autorka analizira preko pedeset teorijskih radova Martina Kmeča, a značajnu pažnju je posvetila i njegovoj sakupljačkoj delatnosti u oblasti slovačke narodne pesme u Vojvodini, kao i njegovom kompozitorskom opusu koji je do sada ostao uglavnom u rukopisu i neobrađen.

Autorka publikacije je u svom obraćanju za vreme prezentacije istakla izuzetno bogatu delatnost Martina Kmeča, posebno naglasivši da je Kmeč osim velikog broja muzičkih teorijskih radova izradio i jedinstveni registar slovačkih narodnih pesama u Vojvodini.

O značaju i kvalitetu doktorske disertacije Miline Sklabinski govorili su i Vladimír Valentík, direktor Slovačkog izdavačkog centra, profesor Peter Mihalovič i docent Mihal Babjak.

Knjiga pruža kompleksan pregled razvoja slovačke etnomuzikologije u Vojvodini kroz prizmu detaljne i sistematске analize bogatog i raznovrsnog dela Martina Kmeča. Publikacija takođe značajno doprinosi integraciji njegovog dela u širi slovački kulturni prostor, pošto donosi nova saznanja o muzičkoj kulturi vojvođanskih Slovaka, kao o značajnoj varijanti bogatog korpusa muzičkog nasleđa u Slovačkoj.

Tekst: Ladislav Čani
Foto: Nataša Simonović

Ladislav Čani
Foto: Nataša Simonović

ESTETICKO-HUDOBNÉ PRÁCE MARTINA KMEĎA

Dizertačná práca Mgr. art. Miliny Sklabinskej – Esteticko-hudobné práce Martina KmeĎa je zameraná na analýzu, interpretáciu a čiastočne aj hodnotenie esteticko-hudobných a hudobných prác významného slovenského etnomuzikológa, hudobného skladateľa a pedagóga z radov slovenskej národnostnej enklávy v Srbsku Mr. Martina KmeĎa. Doktorandka sa vo svojej dizertačnej práci zamerala na bohatú a relatívne širokú KmeĎovu činnosť: podrobila esteticko-hudobnej analýze vyše päťdesiat KmeĎových teoretických prác, ktoré sú spravidla tematicky zamerané na slovenskú ľudovú pieseň v enklávnej oblasti Vojvodina v dnešnom severnom Srbsku, ďalej reflektovala jeho aktivity na poli zberateľskej činnosti, ako aj na poli vlastnej skladateľskej tvorby.

Martin KmeĎ iste patrí k najvýznamnejším kultúrnym pracovníkom z radov vojvodinských Slovákov, ktorých kultúra aktívne žije už takmer tristo rokov mimo materskej krajiny. V oblasti hudobnej kultúry Martin KmeĎ je iste najvýraznejšou osobnosťou tohto kontextu a jeho činnosť si zasluhuje náležitú analýzu, odbornú reflexiu a zaradenie do širších súvislostí slovenskej a stredoeurópskej vedy a umenia. Prítomná dizertačná práca Mgr. art. Miliny Sklabinskej toto predsavzatie a výzvu naplnila: jej práca je dôstojným odborným a vedeckým zosumarizovaním KmeĎovej bohatej a do istej miery aj rôznorodej činnosti.

Doktorandka svoju prácu rozdelila do štyroch hlavných kapitol; v prvej kapitole (Vymedzenie skúmanej problematiky) sa zamerala na priblíženie spoločenského a kultúrneho kontextu života a pôsobenia Martina KmeĎa, ako aj na jeho odborné etnomuzikologické a hudobné vzdelanie a podnety, ktoré prijímal z viacerých prameňov zo Srbska, Chorvátska a Slovenska a ktoré formovali jeho erudovaný a na širší horizont zameraný profil. V druhej kapitole (Esteticko-hudobné a muzikologické práce Martina KmeĎa) sa doktorandka zamerala na analýzu KmeĎových teoretických prác; v tejto kapitole systematicky vymedzila hlavné línie KmeĎovho esteticko-hudobného uvažovania: kontext slovenských ľudových piesní vo Vojvodine, ich muzikologická analýza a systematizácia, kontext pentatoniky a jeho variant v piesňach Slovákov zo Starej Pazovy, komparatívny aspekt slovenských ľudových piesní z Vojvodiny (najmä s prihliadnutím na sociálne a kultúrne prostredie Vojvodiny) a slovenské piesne, ktoré vznikali počas antifašistického odboja. V tretej kapitole svojej práce sa doktorandka zamerala na KmeĎovu vlastnú umeleckú tvorbu a na jeho úpravy slovenských ľudových piesní. Záverečná štvrtá kapitola je reflexiou KmeĎovho diela v kontexte kultúry vojvodinských Slovákov, ako aj presahy jeho názorov do širších muzikologických reflexií (najmä smerom k problematike pentatoniky v slovenskom a stredoeurópskom regióne).

Dizertačná práca Mgr. art. Miliny Sklabinskej je významným prínosom k poznaniu diela Martina KmeĎa, ale má aj širší esteticko-hudobný a kulturologický rozmer: prináša nové poznatky o hudobnej kultúre jednej slovenskej enklávy, na základe analýzy poukazuje na rad špecifik, ktoré nebývajú predmetom výskumu v užšom kontexte národnej kultúry, resp. cez prizmu nazerania na isté variantné podoby umeleckých artefaktov, ako aj ich odbornú a vedeckú reflexiu, prispieva k poznaniu nových elementov v kontexte predpokladaného umeleckého invariantu – hudobnej kultúry na Slovensku.

Doktorandka prácu napísala s vysokou mierou autonómneho uvažovania, jej analýzy sú precízne, logické, vychádzajú jednak z bohatého materiálového výskumu, ako aj z relevantného kontextu odbornej a vedeckej literatúry a závery, ku ktorým sa dopracovala, predstavujú významný posun v reflektovaní nastolenej témy.

Doc. PhDr. Michal Babiak, Mr.

ESTETIČKI I MUZIČKI RADOVI MARTINA KMEĎA

Doktorska disertacija Miline Sklabinski „Estetički i muzički radovi Martina KmeĎa“ fokusirana je na analizu, interpretaciju, a delimično i na ocenu estetsko-muzičkih i muzičkih dela istaknutog etnomuzikologa, kompozitora i pedagoga iz redova slovačke nacionalne manjine u Srbiji, Martina KmeĎa. Autorica se u svojoj disertaciji fokusirala na KmeĎove bogate i relativno široke aktivnosti: podvrgla je estetsko-muzičkoj analizi više od pedeset KmeĎovih teorijskih radova, koji su uglavnom posvećeni temi slovačke narodne pesme u Vojvodini, a bavila se i njegovom sakupljačkom delatnošću, kao i kompozitorskim stvaralaštvom.

Martin KmeĎ je sigurno jedan od najznačajnijih kulturnih radnika iz redova vojvođanskih Slovaka, čija se kultura razvija izvan matične države već skoro tri stotine godina. U ovom kontekstu Martin KmeĎ je svakako najistaknutija ličnost iz oblasti muzičke kulture, a njegovo delo zaslužuje odgovarajuću analizu, profesionalnu refleksiju i uključivanje u širi kontekst slovačke i centralnoevropske nauke i umetnosti. Disertacija Miline Sklabinski ispunila je ovu obavezu i zahtev: njen rad je dostojanstven stručni i naučni rezime KmeĎovih bogatih, a u određenoj meri i raznolikih aktivnosti.

Doktorantkinja je svoj rad podelila u četiri glavna poglavlja; u prvom poglavlju („Definicija istraživanih pitanja“) posvetila se prikazivanju društvenog i kulturnog konteksta života i rada Martina KmeĎa, kao i njegovom profesionalnom etnomuzikološkom i muzičkom obrazovanju i podsticajima dobijenim iz više izvora iz Srbije, Hrvatske i Slovačke, koji su formirali njegovu erudiciju i relativno široko polje delovanja. U drugom poglavlju („Estetički, muzički i muzikološki radovi Martina KmeĎa“) doktorantkinja se fokusirala na analizu KmeĎovih teorijskih radova; u ovom poglavlju su sistematski definisane glavne crte KmeĎovog estetičkog i muzičkog mišljenja: kontekst slovačkih narodnih pesama u Vojvodini, njihova muzikološka analiza i sistematizacija, kontekst pentatonike i njena varijanta u pesmama Slovaka iz Stare Pazove, uporedni aspekt slovačkih narodnih pesama iz Vojvodine (naročito u kontekstu socijalnog i kulturnog okruženja Vojvodine) i slovačke pesme nastale u vreme antifašističkog otpora. U trećem poglavlju svog rada doktorantkinja je stavila akcenat na KmeĎov umetnički rad i njegove adaptacije slovačkih narodnih pesama. Poslednje, četvrto poglavlje je prikaz KmeĎovog dela u kontekstu kulture vojvođanskih Slovaka, kao i dometi njegovih pogleda na šire muzikološke refleksije (naročito u vezi sa pentatonskim pitanjem u slovačkom i srednjoevropskom regionu).

Disertacija Miline Sklabinski predstavlja značajan doprinos poznavanju dela Martina KmeĎa, ali ima i svoju širu estetsku, muzičku i kulturnu dimenziju: donosi nova saznanja o muzičkoj kulturi slovačke enklave, zasnovana je na analizi koja ukazuje na brojne specifičnosti koje često nisu objekat istraživanja, odnosno, kroz prizmu sagledavanja određenih varijantnih oblika umetničkih artefakata, kao i njihovim profesionalnim i naučnim promišljanjem, doprinosi poznavanju novih elemenata u kontekstu pretpostavljene umetničke invarijante – muzičke kulture u Slovačkoj.

Doktorantkinja je napisala rad sa visokim stepenom autonomnog mišljenja, njene analize su precizne, logične, zasnovane na istraživanju obimnog materijala, kao i na relevantnom kontekstu stručne i naučne literature, a zaključci do kojih je došla predstavljaju značajan pomak u razmišljanju o ovoj temi.

Doc. PhDr. Mihal Babjak, mr

CESTA MEDZI TRADIČNÝM A MODERNÝM (REÁLIE A SÚVISLOSTI)

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov obohatil svoju edičnú produkciu o ďalšiu významnú publikáciu – zborník príspevkov z teatrologického kolokvia venovanému 150. výročiu divadla v Petrovci.

V roku 2016 si slovenské divadlo v Báčskom Petrovci slávnostne pripomenulo 150. výročie svojej existencie. Pri tejto príležitosti boli usporiadané viaceré podujatia zamerané na komplexné mapovanie významnej minulosti divadla vojvodinských Slovákov, na analýzu súčasného stavu, ale i na otvorenie zložitých otázok budúceho vývinu. V druhej polovici roka sa striedali rôzne akcie, medzi ktorými nechýbali pôvodný dokumentárny film, dokumentárna výstava, workshopy, „happenings“, inscenované čítania, prezentácie kníh a divadelné premiéry, pripomínajúce toto jubileum.

Významným počínom bolo usporiadanie medzinárodného teatrologického kolokvia Cesta medzi tradičným a moderným, ktoré sa uskutočnilo 27. augusta 2016 v Báčskom Petrovci. Jedným z výstupov tohto vedeckého podujatia je aj rovnomenný dvojjazyčný slovensko-srbský zborník príspevkov, ktorého editorom je Vladislava Fekete, naša popredná dramaturgička, autorka, prekladateľka, kultúrna manažérka a pedagogička pôsobiaca na Slovensku. Vladislava Fekete bola zároveň aj odborným garantom kolokvia.

Zborník obsahuje osem príspevkov rozvrhnutých do dvoch tematických celkov. Časť pomenovaná Dejiny a rozvíjanie tradície obsahuje príspevky Slovo na úvod: 150 rokov sloven-

ského divadla v Petrovci alebo O pekných Kolényčkách a petrovskom divadle doc. PhDr. Michala Babiaka, CSc., Začiatky a inštitucionalizácia divadla v Petrovci (od zábavy k divadlu) Mgr. art. Jána Čániho, ArtD., Petrovské divadlo od konca druhej svetovej vojny do druhej polovice 70. rokov 20. storočia Mgr. art. Dušana Bajina, ArtD., V službách ducha a ľudu Kataríny Melegovej-Melichovej. Druhá časť zborníka príznačne pomenovaná Perspektívy prináša príspevky: Divadlo VHV po roku 2003. Exity – skleslosti, prerody i tvarovania Annamárie Boldockej-Gribovej, Slovenské vojvodinské divadlo – špecifiká vzniku, vývin a otázka ďalšieho pôsobenia Mgr. art. Vladislavy Fekete, ArtD., Vojvodinskí umelci i slovenskom profesionálnom divadle Mgr. Juliany Beňovej a Osobitosti režijného rukopisu – Príspevok k portrétu Ľuboslava Majeru prof. Dr. Milivoja Mladenovića. Zborník má poznámkový aparát a jeho záverečná

PUT IZMEĐU TRADICIONALNOG I MODERNOG (ČINJENICE I KONTEKSTI)

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovačka je svoju izdavačku produkciju obogatio još jednim značajnim izdanjem – zbornikom radova sa teatrološkog skupa posvećenog 150. godišnjici pozorišta u Petrovcu.

U toku 2016. godine slovačko pozorište u Bačkom Petrovcu obeležilo je 150. godišnjicu svog postojanja. Ovim povodom je organizovano više manifestacija sa namerom da se pruži kompleksna slika značajne prošlosti pozorišta vojvođanskih Slovačka, da se izvrši analiza sadašnjeg stanja i da se otvore složena pitanja njegovog budućeg razvoja. U drugoj polovini godine su se smenjivala razna dešavanja kao što su npr. prikazivanje originalnog dokumentarnog filma, dokumentarna izložba, radionice, hepeninzi, inscenirana čitanja, predstavljane knjige i pozorišne premijere, sve u funkciji obeležavanja ovog jubileja.

Jedna od značajnijih manifestacija bio je teatrološki skup „Put između tradicionalnog i modernog“, održan 27. avgusta 2016. u Bačkom Petrovcu. Jedan od rezultata ovog naučnog skupa je i objavljivanje istoimenog dvojezičnog slovačko-srpskog zbornika radova, koji je priredila Vladislava Fekete, naš istaknuti dramaturg, autor, prevodilac, kulturni menadžer i pedagog, koja danas živi i radi u Slovačkoj. Vladislava Fekete ujedno je bila i stručni garant skupa.

Zbornik sadrži osam radova raspoređenih u dve tematske celine. Deo nazvan „Istorija i razvijanje tradicije“ sadrži radove „Uvodna reč: 150 godina slovačkog pozorišta u Petrovcu ili O lepim Koljeničkama i petrovačkom pozorištu“ dr Miha-

la Babjaka, „Počeci i institucionalizacija pozorišta u Petrovcu (od zabave do pozorišta)“ dr Jana Čanjija, „Petrovačko pozorište od kraja Drugog svetskog rata do druge polovine 70. godina 20. veka“ dr Dušana Bajina i „U službi duha i naroda“ Katarine Meleg-Melih. Drugi deo zbornika nazvan „Perspektive“ sadrži priloge: „Pozorište VHV nakon 2003. Egziti – posustajanja, prepородi i pitanje daljeg postojanja“ Anamarije Boldocki-Grić, „Slovačko vojvođansko pozorište – specifičnosti nastanka, razvitak i pitanje daljeg postojanja“ dr Vladislave Fekete, „Vojvođanski umetnici u slovačkom profesionalnom pozorištu“ mr Juliane Benjove, „Osobnost rediteljskog rukopisa – prilog portretu Ljuboslava Majere“ dr Milivoja Mladenovića. Zbornik sadrži citiranu literaturu, a u završnom delu nazvanom „Spiskovi“ čitalac može da pročita beleške o autorima priloga, rezime na engleskom jeziku i registar imena.

časť Súpisu obsahuje zoznam riaditeľov Slovenského vojvodinského divadla podľa ich funkčného obdobia, zoznam inscenácií SVD, poznámky o autoroch príspevkov z kolokvia, anglické resumé a menný register.

Divadlu a divadelníctvu patrí významné miesto v dejinách kultúry vojvodinských Slovákov. Bolo potrebné, aby uplynulo viac ako sto rokov od ich organizovaného príchodu v roku 1745 na územie dnešnej Vojvodiny, kým sa 27. augusta 1866 nepodujali zorganizovať prvé divadelné predstavenie Starý vozka Petra III., v tom čase vychyteného dramatika Augusta von Kotzebueho, o čom svedčí zachovaná krátká správa v časopise Sokol. Divadlo si v prostredí vojvodinských Slovákov našlo úrodnú pôdu a postupom času sa od ľahkovážnej zábavy a romantického diletantizmu prepracovalo k významnému nástroju zachovávaní a rozvoja národnej a kultúrnej identity tejto komunity. Vďaka svojim charakteristickým príznamom, ako sú kolektívnosť, interaktívnosť, paralelnosť zmyslových vnímaní, resp. ako zhrnutie viacerých iných umení, divadlo si postupne vydobýjalo svoj priestor v takmer všetkých slovenských prostrediach, až sa stalo obligátnym prejavom a potvrdením existencie a vyspelosti slovenskej kultúry vojvodinských Slovákov. Bolo vhodným nástrojom na pobavenie širokých ľudových vrstiev, ale i vhodným nástrojom na prejav a posilňovanie národného a kultúrneho povedomia, aby sa v druhej polovici dvadsiateho storočia prepracovalo k vyspelým ochotníckym prejavom, a napokon, vďaka dlhoročnej tradícii a pôsobeniu školených profesionálnych režisérov a iných divadelných tvorcov, začalo produkovať aj plnohodnotné umelecké prejavy, relevantné nielen v kontexte našej menšinovej kultúry, ale i v kontexte divadelnej kultúry bývalej Juhoslávie, ba dokonca svoju kvalitu neraz potvrdzovalo aj na viacerých javiskách a festivaloch v zahraničí.

Zborník reflektuje stopäťdesiat rokov tradície petrovskeho divadla ako komplexný fenomén, odzrkadľujúci mnoho zložitejšie kultúrne a historické dianie v rámci slovenskej komunity vo Vojvodine. Poukazuje na neodmysliteľný prínos aktérov divadelného života do celkového zápasu vojvodinských Slovákov o zachovanie vlastnej identity a o kultúrnu a národnú emancipáciu, ale i začleňovanie sa do širších kultúrnych a spoločenských rámcov. Mapovanie vývinových etáp nášho divadla odhaľuje bohatú škálu významných kultúrnych počinov, ale i otvorenosť našej minoritnej kultúry pre dialóg s dominujúcou srbskou kultúrou, rovnako ako i so súdobými divadelnými tendenciami v regióne, na Slovensku a na medzinárodnej kultúrnej scéne. Ako hovorí zostavovateľka tohto zborníka: „Divadlo sa stalo indikátorom vývinu spoločnosti, dôležitým prvkom v recepcii slovenskej menšiny, významným balansom medzi tradičným a moderným. Práve divadlo a divadelníci prinášali do našej kultúry inovácie, provokovali a diagnostikovali dobu, jej základné tendencie a možné vývinové línie.“

Divadlo vojvodinských Slovákov prešlo dlhú cestu, na ktorej dosiahlo aj svoj výnimočný kvalitatívny zenit. Súčasné pohyby a tendencia v rámci komunity vojvodinských Slovákov otvárajú mnohé otázky súvisiace s jej budúcnosťou a tým aj budúcnosťou samotného divadla. Z toho pohľadu vydanie tohto zborníka má svoj osobitný význam, lebo zostáva trvalým dokumentom kultúrneho fenoménu zvaného divadlo vojvodinských Slovákov.

Pozorište i pozorišna umetnosť zauzímajú značajno mesto u istoriji kulture vojvođanskih Slovaka. Bilo je neophodno da prođe više od sto godina od trenutka njihovog organizovanog dolaska 1745. godine na prostore današnje Vojvodine, da bi 27. avgusta 1866. organizovali prvu pozorišnu predstavu „Stari kočijaš Petra III“, u to vreme popularnog dramskog pisca Augusta fon Kocebua, o čemu je sačuvano svedočanstvo u obliku kratke vesti u časopisu „Soko“. Pozorište je u sredini vojvođanskih Slovaka pronašlo plodno tlo i postepeno se od lake zabave i romantičarskog diletantizma transformisalo u važan instrument za očuvanje i razvoj nacionalnog i kulturnog identiteta ove zajednice. Zahvaljujući svojim karakteristikama kao što su kolektivnost, interaktivnost, paralelizam čulnih opažanja, odnosno sinteza više različitih umetnosti, pozorište je postepeno osvajalo svoj prostor u skoro svim slovačkim sredinama i postalo takoreći obavezan oblik izražavanja i potvrde postojanja i razvijenosti slovačke kulture vojvođanskih Slovaka. Pozorište je bilo sredstvo za zabavljanje širokih narodnih masa, ali i efikasan instrument za ispoljavanje i jačanje nacionalne i kulturne svesti, da bi u drugoj polovini dvadesetog veka dostiglo nivo razvijenog amaterskog stvaralaštva, i napokon, zahvaljujući svojoj dugoj tradiciji i delovanju obrazovanih profesionalnih režisera i drugih pozorišnih stvaralaca, počelo da kreira značajne umetničke izraze, relevantne ne samo u kontekstu naše manjinske kulture, već i u kontekstu pozorišne kulture bivše Jugoslavije, a svoj kvalitet je neretko potvrđivalo i na mnogim scenama i festivalima u inostranstvu.

Zbornik oslikava sto pedeset godina tradicije petrovačkog pozorišta kao složen fenomen, kroz koji je moguće sagledati mnogo kompleksnija kulturna i istorijska dešavanja u okviru slovačke manjine u Vojvodini. Ukazuje na nezamenljiv doprinos pozorišnih stvaralaca celokupnoj borbi vojvođanskih Slovaka za očuvanje vlastitog identiteta, za kulturnu i nacionalnu emancipaciju, ali i za uključivanje u šire kulturne i društvene okvire. Sagledavanje razvojnih etapa našeg pozorišta otkriva bogatu skalu značajnih kulturnih dostignuća, ali i otvorenost naše manjinske kulture za dijalog sa dominantnom srpskom kulturom, kao i sa savremenim pozorišnim tendencijama u regionu, u Slovačkoj i na međunarodnoj kulturnoj sceni. Kao što ističe urednica ovog zbornika: „Pozorište je postalo indikator razvoja društva, bitan element u percepciji slovačke manjine, važan balans između tradicionalnog i modernog. Upravo su pozorište i pozorišni radnici unosili u našu kulturu inovacije, provocirali i dijagnostikovali doba, njegove osnovne tendencije i moguće linije razvoja.“

Pozorište vojvođanskih Slovaka prevalilo je veliki put na kojem je doseglo svoj izuzetan kvalitatívni zenit. Sadašnja dešavanja i tendencije u okviru zajednice vojvođanskih Slovaka otvaraju mnoga pitanja u vezi sa njenom budućnošću, a samim tim i u vezi sa budućnošću pozorišta. Zbog toga objavljivanje ovog zbornika ima poseban značaj, jer ostaje kao trajni dokument jednog kulturnog fenomena zvanog pozorište vojvođanskih Slovaka.

Ladislav Čanji

TRADIČNÁ ARCHITEKTÚRA SLOVÁKOV VO VOJVODINE

Vo štvrtok 24. októbra sa v priestoroch ÚKVS v Novom Sade uskutočnilo vyhodnotenie 9. kola fotografického súbehu tematicky zameraného na tradičnú architektúru Slovákov vo Vojvodine.

Vo štvrtok podvečer sa v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov stretli milovníci starých fotografií a ctiteľia kultúrneho dedičstva vojvodinských Slovákov. Konalo sa tu totiž vyhodnotenie 9. ročníka fotografického súbehu o najlepšiu starú fotografiu zobrazujúcu realitu z minulosti vojvodinských Slovákov. K slávnostnému charakteru podujatia výrazne prispeli naši vynikajúci hudobníci, a to speváčka Anna Berédiová a akordeonista Ondrej Maglovský. Vzácnych hostí na pôde ústavu privítala riaditeľka Anna Chránová-Leskovac, ktorá pritom v stručnosti priblížila zámery a výsledky vypisovania fotografického súbehu.

Príjemným a zároveň aj poučným obohatením programu bol príspevok architektky Anny Feríkovej-Ivanovič, ktorá si z pohľadu odborníka zaspomínala na zašlé časy a tradičné rodinné domy v slovenských dedinách.

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov každoročne vypisuje fotografický súbeh so zámerom získavania vzácnych dokumentov vo forme starého fotografického materiálu, ktorý zachytáva jedinečné svedectvo o tom, kto sme a akí sme boli, odkiaľ pochádzame, aby sme možno lepšie pochopili aj to, kam spejeme. Samozrejme, vypisovaním konkurzu ústav nielenže obohacuje svoje fondy a databázu, ale sa zároveň snaží podnecovať jednotlivcov, aby vo svojich súkromných archívoch a vo svojom prostredí vyhládávali zabudnuté poklady svedčiace

TRADICIONALNA ARHITEKTURA VOJVOĐANSKIH SLOVAKA

Proglaseni su rezultati 9. kola foto-konkursa, ove godine posvećenog tradicionalnoj arhitekturi Slovaka u Vojvodini.

U četvrtak, 24. oktobra su se u Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovaka sreli ljubitelji starih fotografija i poštovaoci kulturnog nasleđa vojvođanskih Slovaka. Povod za ovaj susret bilo je proglašenje rezultata 9. Foto-konkursa za najbolju fotografiju iz prošlosti vojvođanskih Slovaka. Svečanom karakteru večeri je u značajnoj meri doprineo nastup pevačice Ane Beredi i harmonikaša Ondreja Maglovskog. Prisutne goste pozdravila je direktorka ZKVS Ana Hrcan-Leskovac, koja je tom prilikom ukratko objasnila razloge zbog kojih zavod raspisuje ovaj konkurs, istakavši njegove dosadašnje rezultate.

Prijatan i poučan doprinos ovom programu predstavljalo je izlaganje arhitekta Ane Ferik-Ivanovič, koja se iz ugla stručnjaka priselila prošlih vremena i tradicionalnih porodičnih kuća u slovačkim selima.

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka svake godine raspisuje foto-konkurs sa ciljem da na taj način prikupi dragocene dokumente u obliku starih fotografija koje beleže neponovljivo svedočanstvo o tome ko smo i kakvi smo bili, odakle potičemo, i na taj način, možda, shvatimo i kuda idemo. Raspisivanjem foto-konkursa zavod ne samo da obogaćuje svoje fondove, već želi i da motiviše pojedince da u svojim privatnim arhivima i u okolnim sredinama traže zaboravljeno blago koje svedoči o bogatstvu naše kulture, o dragocenosti i neponovljivosti svakodnevnog života ovdašnjih Slovaka koji su, iako odvojeni od

o bohatstve našej kultúry, o vzácnosti a jedinečnosti každodenného života tunajších Slovákov, ktorí napriek svojej odlúčenosti od materskej krajiny a jadra vlastného národa dokázali obstáť a rozvíjať sa a tým obohatovať aj celoslovenský kultúrny kontext a kontext kultúry Vojvodiny ba i Srbska.

Ústav doteraz zorganizoval deväť tematických fotografických súbehov zameraných na najkrajší fotografický záber slovenskej vojvodinskej kultúry, najstaršiu fotografiu mladomanželov, zvyky a obyčaje, najstaršiu pohľadnicu, tradičné práce a remeslá, fotografie z obdobia detstva a pastiersku kultúru.

Deviaty ročník súbehu bol venovaný tradičnej architektúre Slovákov vo Vojvodine, podobám ich rodinných domov, verejným a sakrálnym objektom, ale i stavebným a rekonštrukčným prácam. Na súbeh sa prihlásili ôsmi záujemcovia, ktorí zaslali 86 fotografií z Pivnice, Hložian, Vojlovice, Erdevika, Bingule, Lalite, Báčskeho Petrovca a Kovačice. Je to o niečo nižší počet, než to bývalo v predchádzajúcich ročníkoch. Prečo je to tak, stojí za úvahy. Možno túto skutočnosť ovplyvnila samotná téma súbehu, ktorá v minulosti nemusela byť častým motívom fotografovania, možno je to iba zhoda okolností a možno sú v tom skryté aj niektoré závažnejšie príčiny, nad ktorými by sme sa mali pozastaviť. V každom prípade veľká vďaka patrí všetkým účastníkom tohtoročného konkurzu, a to menovite: Anne Čásarovej, Anne Galambošovej, Anne Kuchárikovej, Darkovi Babelovi, Viere Ďorđevićovej, Jaroslave Belániovej, Jozefovi Bolerácovi a Zuzane Dudkovej. Fotografie zaslané na súbeh posudzovali učiteľ dejepisu Ján Demrovský a riaditeľka múzea vojvodinských Slovákov Dipl. etnologička-antropologička Anna Séčová-Pintírová, ktorá prečítala vyhodnotenia tohtoročného súbehu. Posudzovacia komisia rozhodla, že si ocenenie za zaslané fotografie tentoraz zaslúžila Anna Čásarová z Pivnice, ktorá získala darček v podobe externej pamäte k PC. Všetci účastníci súbehu si z podujatia odniesli darčkové balíčky obsahujúce knižné vydania a spomienkové predmety ústavu. Dvanásť najzaujímavejších fotografií podľa mienky poroty ústav vytlačil v podobe príležitostných pohľadníc.

Ladislav Čáni

svoga naroda, uspeli da opstanu i da se razvijaju, te na taj način obogaćuju slovačku kulturu, kao i kulturni kontekst Vojvodine i Srbije.

Zavod je do sada organizovao devet foto-konkursa posvećenih najbolšem fotografskom snimku slovačke vojvođanske kulture, najstarijoj fotografiji mladenaca, običajima, najstarijoj razglednici, tradicionalnim zanatima, fotografijama iz detinjstva i pastirskoj kulturi.

Deveti foto-konkurs bio je posvećen tradicionalnoj arhitekturi Slovaka u Vojvodini, njihovim porodičnim kućama, javnim i sakralnim objektima, ali i izgradnji i rekonstrukciji objekata. Na konkurs se prijavilo osam kandidata koji su poslali 86 fotografija iz Pivnica, Gložana, Vojlovice, Erdevika, Bingule, Lalića, Bačkog Petrovca i Kovačice. To je nešto manji broj u odnosu na prethodne godine. Pitanje zašto je to tako, iziskuje posebnu analizu. Možda je razlog tome tema konkursa, možda je to samo sticaj okolnosti, a možda se iza svega skrivaju i neki ozbiljniji razlozi, koji zavređuju našu veću pažnju. U svakom slučaju velika zahvalnost pripada svim učesnicima konkursa: Ani Časar, Ani Galamboš, Ani Kuharik, Darku Babelju, Vjeri Ďorđević, Jaroslavi Belanji, Jozefu Boleracu i Zuzani Dudok. Fotografije pristigle na konkurs vrednovali su profesor istorije Jan Ďemrovski i direktorka Muzeja vojvođanskih Slovaka dipl. etnolog Ana Seč-Pinćir, koja je pročitala rezultate ovogodišnjeg konkursa. Komisija je odlučila da se nagrada za najbolje fotografije dodeli Ani Časar iz Pivnica koja je tom prilikom dobila poklon u obliku eksternog hard-diska, a svim ostalim učesnicima konkursa dodeljeni su posebni poklon paketi. Dvanaest najzanimljivijih fotografija zavod je objavio u formi razglednica.

Ladislav Čanji

KULTÚRNO-UMELECKÉ PODUJATIA, ODBORNÉ ZDOKONAĽOVANIE A VZDELÁVANIE V OBLASTI KULTÚRY A UMENIA SLOVÁKOV VO VOJVODINE

KULTÚRNO-UMETNÍČKE MANIFESTACIJE, STRUČNO USAVRŠAVANJE I OBRAZOVANJE U OBLASTI KULTURE I UMETNOSTI SLOVAKA U VOJVODINI

LETÍ PÍSEŇ, LETÍ

V sobotu 21. decembra v Kovačici odznel 21. ročník detského festivalu Letí píseň, letí.

Festivalu sa zúčastnilo 13 mladých spevákov z Kovačice, Padiny, Aradáča, Bieleho Blata a zo Selenče, ktorí zaspievali 13 nových pesničiek. Aby sa toto celovojvodinské podujatie uskutočnilo, ruku k dielu priložili Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Obec Kovačica, Dom kultúry 3. októbra a Základná škola Mladých pokolení v Kovačici. Predtým než sa sólisti predstavili obecnstvu a odbornej porote, prítomných pozdravili predseda Zhromaždenia Obce Kovačica Zlatko Šimák a Libuška Lakatošová, predsedníčka NRSNM, ktorá priliehavými slovami formálne otvorila 21. ročník festivalu. Potom sa striedali znelé melódie, ktoré pozorne sledovala odborná porota v zložení Juraj Sudi st., Ivan Babka a Ružena Červenská.

Víťaznou sa stala skladba Malé žabiatko autora Juraja Sudiho ml., ktorý dostal sošku akademickej umelkyne Míry Brtkovej. Pieseň na text Michala Kaňu interpretoval Selenčan Marek Škabla, ktorý získal Zlatú plaketu NRSNM. Druhá cena odbornej poroty sa dostala do rúk Davorinovi Gašparovskému zo Selenče za pieseň Muzika, ktorej autorom je Zlatko Klinov-

„LETI PESMA, LETI“

U sobotu, 21. decembra 2019. godine u Kovačici je održan 21. Dečji festival „Leti pesma, leti“.

Na festivalu je učestvovalo 13 mladih pevača iz Kovačice, Padine, Aradca, Belog Blata i Selenče, koji su otpevali 13 novih pesama. Da bi se ova pokrajinska manifestacija uspešno realizovala, u njenu organizaciju su se uključili: Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine, Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka, Kancelarija za Slovake u dijaspori, Opština Kovačica, Dom kulture „3. oktobar“ i Osnovna škola „Mlada pokolenja“. Pre nego što su se solisti predstavili publici i stručnom žiriju, prisutne su pozdravili predsednik Skupštine Kovačice Zlatko Šimák i Libuška Lakatoš, predsednica NSSNM, koja je prigodnim rečima svečano otvorila 21. festival. Potom su se smenjivale melodije, koje je pomno pratio stručni žiri u sastavu: Juraj Sudi st, Ivan Babka i Ružena Červenski.

Za najbolju kompoziciju festivala proglašena je pesma „Mala žaba“ autora Juraja Sudića ml, kome je uručena statua, rad akademske umetnice Mire Brtke. Pesmu po tekstu Mihala Kanje izveo je Selenčan Marek Škabla, koji je osvojio Zlatnu plaketu NSSNM-a. Druga nagrada stručnog žirija pripala je Davorinu Gašparovskom iz Selenče za pesmu „Muzika“, autora Zlatka

ský a text napísala Nataša Klinovská. Tretiu cenu si vyspievala Kovačičanka Anna Ďurišová, ktorá spievala pieseň Ōsmaci autora Pavla Ďuriša na text, ktorý napísala Violeta Ďurišová. Táto pieseň bola odmenená druhou cenou za skladbu a tretia patrila skladateľke Kristíne Cickovej z Kovačice za pieseň Matematika, ktorú zaspievala Anita Cicková.

Osobitne boli hodnotené texty skladieb. Na starosti ich mala profesorka slovenčiny a spisovateľka Mária Kotvášová-Jonášová. Zlatú plaketu v tejto kategórii získal Ján Valenta z Padiny za pieseň Ja som dáma, ktorú spievala Timea Tomanová.

Obecenstvo tiež hlasovalo. Keď ide o interpretáciu, najviac hlasov získala Kalina Babková z Kovačice, ktorá predniesla Veselú pieseň autora Jána Dišpitera, za ktorú text napísala Adriana Babková, zatiaľ čo najkrajšia skladba podľa obecenstva bola Iskra autorky Zlata Hrnčarovej. Pieseň na text Adely Obšustovej zaspievala Kovačičanka Tina Vesteková.

Súčasťou tohto festivalu je mnohočlenný spevácky zbor, ktorý aj tentokrát prispel k tomu, aby piesne zneli ešte pôsobivejšie a pestršie. Nacvičil ho učiteľ hudby Pavel Tomáš st. Úpravu piesní mali na starosti Pavel Tomáš ml. a Želko Sučanek.

Zdroj RTV OK / Foto: Archív DK 3. októbra Kovačica

Klinovskog, a text je napísala Nataša Klinovski. Treću nagradu je osvojila Kovačičanka Ana Ďuriš, koja je otpevala pesmu „Osmaci“ Pavla Ďuriša prema tekstu Violete Ďuriš. Ova pesma nagrađena je i drugom nagradom za kompoziciju, a treća je pripala kompozitorki Kristini Cicki iz Kovačice za pesmu „Matematika“, koju je otpevala Anita Cicka.

Textove kompozicija ocenjivala je profesorka slovačkog jezika i književnica Marija Kotvaš-Jonaš. Zlatnu plaketu u ovoj kategoriji osvojio je Jan Valenta iz Padine za pesmu „Ja sam dama“, koju je otpevala Timea Toman.

Najviše glasova publike za interpretaciju dobila je Kalina Babka iz Kovačice za izvođenje „Vesele pesme“ Jana Dišpitera, za koju je tekst napisala Adriana Babka, dok je najbolja kompozicija, prema mišljenju publike, bila „Iskra“ Zlate Hrnčar. Ovu pesmu, za koju je tekst napisala Adela Obšust, otpevala je Kovačičanka Tina Vestek.

Mlade pevače je pratio i festivalski dečji hor, koji je još jednom doprineo da pesme zvuče impresivnije i živopisnije. Hor je uvežbao učitelj muzičke kulture Pavel Tomáš st.

Za aranžmane pesama bili su zaduženi Pavel Tomáš ml. i Željko Suhanek.

Izvor RTV OK / Foto: Arhiv DK „3. oktobar“ Kovačica

DETSKÉ DIVADELNÉ HODY V STAREJ PAZOVE

V dňoch 7. až 9. júna v Starej Pazove sa stretli malí-veľkí herci na 26. prehľadke slovenskej detskej divadelnej tvorby 3xĎ.

Prvý deň prehliadky

Brány 26. prehliadky slovenskej detskej divadelnej tvorby 3xĎ v piatok na obed otvorila Libuška Lakatošová, predsedníčka Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny. So želaním, aby sa divadelníkom z dvanástich súborov dobre hralo v divadelnej krajine, Lakatošová poznamenala, že prehliadka má dlhú tradíciu a bude trvať, kým divadelníci budú chcieť hrať a vždy ich v tom budú podporovať dospelí a príslušné inštitúcie.

Potulky divadelnou krajinou sa na prehliadke detskej divadelnej tvorby začali zaujímavým otváracím ceremoniacom, ktorý pripravil Alexander Bako a predviedli ho mladé divadelníčky Jana Rumanová, Valentína Hudecová a Jana Pokorácka. Aby sa

DEČJA POZORIŠNA SVEČANOST U STAROJ PAZOVI

U Staroj Pazovi su se od 7. do 9. juna susretali mali-veliki glumci na 26. Smotri slovačkog dečjeg pozorišnog stvaralaštva „3xĎ“

Prvi dan

Kapiju 26. Smotre slovačkog dečjeg pozorišnog stvaralaštva „3xĎ“ u podne je otvorila Libuška Lakatoš, predsednica Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine. Uz želju da pozorišni stvaraoci dvanaest pozorišnih ansambala u zemlji pozorišta dobro glume, Lakatošova je naglasila da ova smotra ima dugu tradiciju i da će trajati sve dok mladi glumci budu želeli da glume, a da će im u tome podršku pružati i odrasli i kompetentne institucije.

Šetnja kroz zemlju pozorišta na Smotri dečjeg pozorišnog stvaralaštva počela je zanimljivim ceremonijalom otvaranja koji je pripremio Aleksander Bako, a izvele su ga mlade glumice

divadelné hody mohli začať, v otváracom ceremoniáli účinkovali aj Zdenko Uheli, predseda Organizačno-správnej rady prehliadky ako kúzelník, ktorý princeznej priniesol kyticu kvetov. Tiež aj Goran Jović, predseda ZO Stará Pazova, ako čarodejník, ktorý priniesol klobúk a poznamenal, že táto prehliadka bude rásť aj naďalej vďaka divadelným súborom, s ktorými pracujú divadelní zánietenci, ktorí sa každý rok vracajú na javisko. A do tretice otváracieho ceremoniálu sa zúčastnila aj Libuška Lakatošová, predsedníčka NRSNM ako dobrá víla, ktorá priniesla korunu.

Po otváracom ceremoniáli sa prví divákovi, detskej a odbornej porote predstavili Boľovčania hrou Pozvanie v režii Jany Tomanovej. Na detskú porotu v zložení Jelena Ardalová, Marína Šagová a Andrea Hadriková najviac zapôsobili Juliana Miháľová a Martin Zloch. Potom vystúpili Pivničania s predstavením Nechceme rezance v režii Jarmily Čobrdovej a Vesny Kámaňovej. Detská porota za najlepšiu herečku vyhlásila Maju Tótovú a za najlepšieho herca Dominika Žilaja.

Tretí súbor, ktorý vystúpil na prehliadke v prvý deň, bol z Erdevika a predviedol inscenáciu Mušky z gumipušky v režii Ruženke a Vladka Đuríkovcov podľa režijnej koncepcie Daniele Legiňovej-Sabovej. Detská porota za najlepších v tomto súbore vyhlásila Tijanu Mockovú a Benjamína Tordaja. Štvrté súťažné predstavenie Ekologická rozprávka, v režii Tijany Farkašovej, predviedli divadelníci z Bingule. Za najlepších hercov detská porota vyhlásila Anđelu Farkašovú a Damira Suchániho. Prvý prehliadkový deň uzavreli Staropazovčania s predstavením Muva, v režii Savu Đurđevića. Bolo to predstavenie v srbčine a mimo konkurencie.

Jana Ruman, Valentina Huđec i Jana Pokoracki. Kako bi pozorišna svečanost mogla da počne, u ceremonijalu otvaranja su učestvovali i Zdenko Uhelji, predsednik Organizacionog i upravnog saveta smotre, kao mađioničar koji je princezi doneo buket cveća; zatim Goran Jović, predsednik SO Stara Pazova, kao čarobnjak koji je doneo šešir, istakavši da će ova smotra i dalje rasti zahvaljujući pozorišnim ansamblima sa kojima rade pozorišni entuzijasti, koji se svake godine vraćaju na pozorišnu scenu. Naposljetku je u okviru ceremonijala otvaranja učestvovala i Libuška Lakatoš, predsednica NSSNM, kao dobra vila koja je donela krunu.

Nakon svečanog otvaranja prvi su se gledaocima i dečjem i stručnom žiriju predstavili Boļjevčani sa predstavom „Pozvanie” u režiji Jane Toman. Dečjem žiriju u sastavu: Jelena Ardal, Marina Šago i Andrea Hadrik su se najviše dopali Juliana Mihalj i Martin Zloh. Zatim su nastupili Pivničani sa predstavom „Nechceme rezance” u režiji Jarmile Čobrde i Vesne Kamanj. Dečji žiri je za najbolju glumicu proglasio Maju Tot, a za najboljeg glumca Dominika Žilaja.

Treći ansambl koji je nastupio na smotri prvog dana bio je iz Erdevika, a izveo je inscenaciju „Mušky z gumipušky” u režiji Ruženke i Vladimira Đurika, prema režijskoj koncepciji Daniele Leginj-Sabo. Dečji žiri je za najbolje u ovom ansamblu proglasio Tijanu Mocko i Benjamina Tordaja. Četvrtu takmičarsku predstavu „Ekologická rozprávka” u režiji Tijane Farkaš izveli su glumci iz Bingule. Za najbolje glumce dečji žiri je proglasio Anđelu Farkaš i Damira Suhanjija. Prvi takmičarski dan su završili Staropazovčani komadom „Muva” u režiji Save Đurđevića. Predstava je izvedena na srpskom jeziku van konkurencije.

Druhý deň prehliadky

Tohtoročnej 26. prehliadky slovenskej detskej divadelnej tvorby sa tak ako aj vlani zúčastnilo desať predstavení v súťažnej časti. Teší fakt, že sa na prehliadku vrátili súbory z prostredí, ktoré sa niekoľko rokov nezúčastnili, ako sú súbory z Boľoviec, Erdevíka a Bingule. Tiež evidujeme mladých ľudí, ktorí donedávna hrali na tejto prehliadke a dnes sú v role režisérovo.

Druhý prehliadkový deň začali Staropazovčania súťažným predstavením *Hotel Platan*, v réžii Ivana Ječmena a Ljiljany Popovej. Podľa ocenenia detskej poroty najlepšia herečka bola Lýdia Turčanová a najlepší herec Martin Fábry. Druhé sobotňajšie predstavenie *Hurá do školy*, v réžii Adely Obšustovej, predviedli žiaci Základnej školy Bratstva a jednoty z Bieleho Blata. Na detskú porotu najviac zapôsobili Nadica Bibelová a Miroslav Vrška.

Deti zo Základnej školy Jána Kollára zo Selenče vystúpili s *Rozprávku o domčeku na polianke*, v réžii Anny Kolekovej a Terézie Žiakovej. Najlepšími hercami z tohto súboru sa stali Andrej Tomšík a Dajana Gašparovská. Štvrté predstavenie druhého dňa predviedli Laličania. Vystúpili s *Rozprávku z parku* v réžii Jany Burčiarovej a Juraja Turčana. Z tohto predstavenia detská porota za najlepších hercov vyhlásila Igora Šimeka a Tijanu Jurićovú.

Zo sprievodných podujatí v predsieni divadelnej sály počas prehliadky bola nainštalovaná výstava žiackych výkresov, návrhov na diplom. Na nádvorí sa návštevníci mohli občerstviť zmrzlinou a usilovné členky združenia žien každý deň pripravovali langoše a nadlacky.

Drugi dan

Na ovogodišnjoj 26. Smotri slovačkog dečjeg pozorišnog stvaralaštva, kao i prošle godine, u takmičarskom delu učestvovalo je ukupno deset predstava. Raduje činjenica da su se na smotru vratili ansambli iz sredina koje već nekoliko godina nisu učestvovali, kao što su Boljevci, Erdevik i Bingula. Na smotri su primećeni i mladi ljudi, koji su ranijih godina glumili, a sada su se prihvatili režije.

Drugi dan smotre su otvorili Staropazovčani takmičarskom predstavom „Hotel Platan“ u režiji Ivana Ječmena i Ljiljane Pop. Prema mišljenju dečjeg žirija najbolja glumica je bila Lidija Turčan, a najbolji glumac Martin Fabri. Drugu popodnevnu predstavu „Hurá do školy“ u režiji Adele Obšust izveli su učenici Osnovne škole „Bratstvo i jedinstvo“ iz Belog Blata. Dečjoj poroti su se najviše dopali Nadica Bibelj i Miroslav Vrška.

Deca iz Osnovne škole „Jan Kolar“ iz Selenče nastupili su sa predstavom „Rozprávka o domčeku na polianke“ u režiji Ane Kolek i Terezije Žjak. Najbolji glumci iz ovog ansambla su bili Andrej Tomšik i Dajana Gašparovski. Četvrtu predstavu drugog takmičarskog dana su izveli Laličani. Nastupili su sa predstavom „Rozprávka z parku“ u režiji Jane Burčjar i Juraja Turčana. Za najbolje glumce ove predstave dečji žiri je proglasio Igora Šimeka i Tijanu Jurić.

Kao propratna manifestacija je u pozorišnom foajeu bila instalirana izložba đaćkih radova – predloga plakata i diploma. Posetioци smotre su imali priliku da se na dvorištu osveže sladoledom, a vredne članice Udruženja žena su svakog dana spremale domaće specijalitete, *langoše i nadlacke*.

Tretí deň prehliadky

Počas tretieho prehliadkového dňa boli až tri predstavenia mimo konkurencie. Škôlkari z PU Poletarac sa predstavili Africkou rozprávkou, trochu starší žiaci nižších ročníkov z Art centra Chlieb a hry a SD VHV zo Starej Pazovy sa pohrali s tieňmi v predstavení Sol' nad zlato a mládežníci Gymnázia Jána Kollára so žiackym domovom z Báčskeho Petrovca sa predstavili po srbsky inscenáciou Lúbostný list.

V súťažnej časti vystúpilo Divadlo VHV z Báčskeho Petrovca s predstavením Traja zhavranelí bratia v réžii Svetlany Gaškovej a SKOS Detvan z Vojlovic predviedol inscenáciu Rozmarín v réžii Alisy Oravcovej. Na detskú porotu v petrovskom predstavení najviac zapôsobili Mia Majerová a Milan Hemela a vo vojlovickom Andrea Koláriková a Martin Holok.

V nedeľu sa uskutočnila aj prezentácia detskej knižnej produkcie Slovenského vydavateľského centra z Báčskeho Petrovca, na ktorej nevšedným spôsobom Vladimír Valentík, riaditeľ SVC, a Miroslav Gašpar, mladý nádejný spisovateľ, predstavili nové detské knihy. Aj tohto roku posledného dňa záujem u detí vyvolalo face painting, čiže vykresľovanie obľúbených živočíchov, či hrdinov na rúčkach a líčkach.

Vyvrcholením tretieho dňa bolo vyhlásenie odmenených a udelenie cien.

Odborná porota v zložení doc. Dipl. režisér a Dipl. herec Miroslav Benka, významný umelec, Mgr. art. Milina Chráňová, diplomovaná bábkoherečka, a Lýdia Gedelovská, profesorka triednej výučby, za najlepšie vyhlásila predstavenie Traja zhavranelí bratia z Báčskeho Petrovca. Víťazi získali cenu NRSNM – sošku Miry Brtkovej a právo zúčastniť sa festivalu v Šali na Slovensku. Režisérka tohto predstavenia Svetlana Gašková získala cenu za najúspešnejšiu réžiu a scénografiu.

Druhú cenu a striebornú plaketu získalo predstavenie Rozmarín z Vojlovic. Tomuto súboru sa dostalo aj ocenenie za najúspešnejší kreatívny divadelný čin a za najúspešnejšie kostýmy je odmenená Terezia Veberová-Oravcová a Andrea Koláriková dostala cenu za najúspešnejšie stvárnenú hlavnú ženskú postavu.

Tretiu cenu a bronzovú plaketu získalo predstavenie Mušky z gumipušky z Erdevika. Benjamín Tordaj z tohto súboru dostal cenu za najúspešnejšie stvárnenú hlavnú mužskú postavu na prehliadke.

Najúspešnejší debutanti na prehliadke boli Mia Majerová z Báčskeho Petrovca a Martin Fábry zo Starej Pazovy. Za najúspešnejšie stvárnené epizodné postavy odmenení sú Petra Hrnčiarová z Lalite a Alexej Murtin z Báčskeho Petrovca.

Odborná porota odmenila šiestich hercov za herecké výkony: Julianu Miháľovú z Boľoviec, Maju Tótovú z Pivnice, Ivanu

Trečí dan

Trečeg dana smotre izvedene su čak tri predstave izvan konkurencije. Deca iz PU „Poletarac“ su se predstavila predstavom „Africká rozprávka“, nešto stariji učenici nižih razreda iz Art centra „Hleba i igara“ i SP „VHV“ iz Stare Pazove su se poigrali senkama u predstavi „Sol' nad zlato“, a omladinci Gimnazije „Jan Kolar“ iz Bačkog Petrovca su se predstavili inscenacijom „Ljubavno pismo“.

U takmičarskom delu nastupilo je pozorište „VHV“ iz Bačkog Petrovca sa predstavom „Traja zhavranelí bratia“ u režiji Svetlane Gaško i SKPD „Detvan“ iz Vojlovic sa predstavom „Rozmarín“ u režiji Alise Oravec. Na dečji žiri najsažniji utisak su ostavili Mia Majera i Milan Hemela, a iz Vojlovic Andrea Kolarik i Martin Holok.

U nedelju je organizovano i predstavljanje knjižnih izdanja za decu Slovačkog izdavačkog centra iz Bačkog Petrovca na kojem su Vladimír Valenčík, direktor SIC-a, i Miroslav Gašpar, mladi talentovani pisac, na zanimljiv način predstavili najnovije knjige za decu. I ove godine je poslednjeg dana interesovanje prisutne dece izazvao „face painting“, odnosno slikanje omiljenih životinja i junaka po rukama i licu.

Trečeg dana kulminaciju je predstavljalo proglašenje pobednika i dodela nagrada.

Stručni žiri u sastavu: docent dipl. režiser i dipl. glumac Miroslav Benka, istaknuti umetnik, magistar umetnosti Milina Hrcán, diplomirana glumica-lutkar i Lidija Gedeljovskij, profesorka razredne nastave, za najbolju su proglasili predstavu „Traja zhavranelí bratia“ iz Bačkog Petrovca. Pobednici su osvojili nagradu NSSNM – skulpturu Mire Brtke, kao i pravo da učestvuju na festivalu u Šalji u Slovačkoj. Režiser ove predstave Svetlana Gaško osvojila je nagradu za najbolju režiju i scenografiju

Dругу nagradu i Srebrnu plaketu dobila je predstava „Rozmarín“ iz Vojlovic. Ovaj ansambl je osvojio i nagradu za najbolje kreativno pozorišno ostvarenje, a nagrada za najbolje kostime uručena je Tereziji Veber-Oravec, dok je Andrei Kolarik dodeljena nagrada za najbolju žensku ulogu.

Treću nagradu i Bronzanu plaketu osvojila je predstava „Mušky z gumipušky“ iz Erdevika. Benjamin Tordaj iz ovog ansambla dobio je nagradu za najbolju mušku ulogu na smotri.

Za najbolje debitante na smotri proglašeni su Mia Majera iz Bačkog Petrovca i Martin Fabri iz Stare Pazove. Za najbolje epizodne uloge nagrađeni su Petra Hrnčjar iz Lalića i Aleksej Murtin iz Bačkog Petrovca.

Šestoro glumaca dobilo je nagrade za glumačka ostvarenja od stručnog žirija. To su bili: Juliana Mihalj iz Boljevaca, Maja Tot iz Pivnica, Ivana Zornjan iz Erdevika, Lidija Turčan iz Stare

Zorňanovú z Erdevika, Lýdiu Turčanovú zo Starej Pazovy, Miroslava Vrška z Bieleho Blata a Milana Hemela z Báčskeho Petrovca. Mladé režisérky Jana Tomanová z Boľoviec, Tijana Farkašová z Bingule, Adela Obšustová z Bieleho Blata, Jana Burčiarová a režisér Juraj Turčan z Lalite sú odmenení za zveladenie ochotníckej divadelnej činnosti vo svojom prostredí. Odborná porota udelila dve rovnoprávne ceny za kolektívnu hru súboru zo Selenče a z Pivnice.

Odborná porota kladne zhodnotila úsilie divadelných ochotníkov, ktorí sa snažia zachovať ochotnícku činnosť v svojich prostrediach. Poznamenala, že treba viac pracovať na javiskovej reči, lebo divadlo je jedným z pilierov zachovania národnej identity a materinského jazyka. Ochotníckym režisérom odporučila spoluprácu s odborníkmi a navrhla organizovanie seminárov v oblasti detského divadla. Na toto porota poukázala v rozhovoroch, ktoré sa viedli s režiséromi po každom predstavení.

Detská porota okrem cien za najlepšie stvárnenú ženskú a mužskú postavu v každom predstavení udelila aj ceny za najsympatickejších hercov Adamovi Kolárikovi z Vojlovice a Tatiane Klinovskej zo Selenče, za najkomickejších hercov Nikolovi Halasovi z Bieleho Blata a Jane Kováčovej zo Starej Pazovy. Najsympatickejším hereckým párom sa podľa tejto poroty stal Ivan Dudok a Ivana Zorňanová z Erdevika, kým najsympatickejší kostým mal súbor zo Selenče.

Cenu za najlepšie ideové riešenie diplomu dostala Jana Jašová zo Starej Pazovy. Víťazných hercov MSS odmenila zájazdom do Bratislavy na Vianočné trhy. So želaním, aby sa divadelný súbor darilo v práci a aby na prehliadku prišli aj o rok, 26. prehliadku 3 x Ď zatvorila Libuška Lakatošová.

Prehliadku spoločne organizovali NRSNM, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, Spolok hrdinu Janka Čmelika, Obec Stará Pazova. Prehliadku finančne podporil Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Anna Simonovičová
Foto: Aleksandar Pop

Pazove, Miroslav Vrška iz Belog Blata i Milan Hemela iz Bačkog Petrovca. Mlade režiserke Jana Toman iz Boljevaca, Tijana Farkaš iz Bingule, Adela Obšust iz Belog Blata, Jana Burčjar i režiser Juraj Turčan iz Lalića nagrađeni su za unapređenje amaterskog pozorišnog stvaralaštva u svojim sredinama. Stručni žiri je dodelio dve ravnopravne nagrade za kolektivno izvođenje ansamblima iz Selenče i Pivnica.

Stručni žiri je pozitivno ocenio i trud pozorišnih amatera koji nastoje da očuvaju amatersku delatnost u svojim sredinama. Naglasio je da je neophodno veću pažnju posvetiti scenskom izrazu, pošto je pozorište jedan od glavnih oslonaca očuvanja nacionalnog identiteta i maternjeg jezika. Režiserima amaterima je preporučio saradnju sa stručnjacima i predložio da se u budućnosti organizuju seminari iz oblasti pozorišta za decu. Žiri je ovo istakao u okviru razgovora koji su sa režiserima vođeni nakon svake predstave.

Dečji žiri je osim nagrada za najbolju žensku i mušku ulogu u svakoj predstavi dodelio i nagrade za najsympatičnije glumce i to Adamu Kolariku iz Vojlovice i Tatjani Klinovski iz Selenče, zatim za najkomičnije glumce Nikoli Halasu iz Belog Blata i Jani Kovač iz Stare Pazove. Za najsympatičniji glumački par su, prema mišljenju ovog žirija, proglašeni Ivan Dudok i Ivana Zornjan iz Erdevika, dok je najsympatičnije kostime imao ansambl iz Selenče.

Nagradu za najbolje idejno rešenje diplome dobila je Jana Jašo iz Stare Pazove. Nagrađene glumce je MSS darovala ekskurzijom u Bratislavu na *Božićne svečanosti*. Poželevši uspešan budući rad svim pozorišnim ansamblima, uz želju da se na smotri susretnu i sledeće godine, Smotru „3xĐ” zatvorila je Libuška Lakatoš.

Smotru su organizovali NRSNM, Zavod za kulturu vojvodanskih Slovaka, Društvo „Heraj Janko Čmelik”, Opština Stara Pazova, a finansijsku podršku je pružila Kancelarija za Slovake u dijaspori.

Ana Simonović
Foto: Aleksandar Pop

NA ZÁMKU ZLATEJ BRÁNY TRIUMFOVALI STAROPAZOVČANIA

26. ročník Detského folklórneho festivalu Zlatá brána prebiehal v dňoch 21. až 23. júna 2019 v Kysáči v organizácii Ustanovizne pre kultúru a vzdelávanie Kultúrneho centra Kysáč.

Známy trojvežový festivalový zámok aj tohto roku stál na nádvorí Základnej školy Ľudovíta Štúra v Kysáči a privítal početných cezpoľných návštevníkov. Na festival pricestovalo 28 folklórnych skupín, ako aj hosťujúci súbor Poľana ZŠ Mateja Bela Funtíka z Očovej, zo Slovenskej republiky.

Slávnostné otvorenie festivalu sa konalo v nedeľu 23. júna, keď festivalové auditórium na úvod pozdravil riaditeľ Kultúrneho centra Kysáč a riaditeľ festivalu Zlatá brána Pavel Surový. Taktiež srdečne pozdravil ctených hostí z pokrajinskej vlády, Mesta Nový Sad, Veľvyslanectva SR v Belehrade, Matice slovenskej v Srbsku, Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny a iných, ktorí svojou prítomnosťou poctili otvorenie 26. ročníka Zlatej brány v Kysáči.

Prítomným sa prihovorela a teplými slovami povzbudila deti aj Libuška Lakatošová, predsedníčka Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny. Riaditeľ KC Kysáč sa osobitne poďakoval primátorovi Mesta Nový Sad Milošovi Vučevićovi za nepretržitú finančnú podporu Kultúrneho centra Kysáč a vyzval ho slávnostne otvoriť tohtoročný detský folklórny festival.

Porota, ktorá hodnotila výkon tanečných skupín, pracovala v zložení: predsedníčka Zdenka Bobáčeková z Báčskeho Petrovca a členky Tijana Farkašová z Bingule, Milina Hrtčanová z Kysáča a Anna Čúsová z Pivnice, ktorá mala na starosti hodnotenie detského ľudového odevu. Porota sa rozhodla udeliť dve rovnoprávne tretie ceny staršej skupine DFS Ratolešť SKUS Pivnica za tanec V pivnickom poli, autora Janka Merníka, a DFS

NA ZAMKU „KAPIJE OD ZLATA“ TRIUMFOVALI STAROPAZOVČANI

Dečji folklórny festival „Kapija od zlata“ održan je od 21. do 23. juna 2019. godine u Kisaču, u organizaciji Ustanove za kulturu i obrazovanje Kulturni centar „Kisač“.

Prepoznatljivi festivalski zamak sa tri kule je i ove godine stajao u dvorištu Osnovne škole „Ljudovit Štur“ dočekujući brojne posetioce. U Kisač je na festival doputovalo 28 folklornih grupa, kao i gostujući ansambl „Poljana“ i OŠ „Matej Bel Funcik“ iz Očove u Slovačkoj.

Svečano otvaranje festivala je održano u nedelju 23. juna i tom prilikom je prisutne posetioce pozdravio direktor Kulturnog centra „Kisač“ i direktor festivala „Kapija od zlata“ Pavel Surovi, koji je ujedno pozdravio i predstavnike Pokrajinske vlade, Grada Novog Sada, Ambasade SR u Beogradu, Matice slovačke u Srbiji, Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine, kao i druge, koji su svojim prisustvom uveličali otvaranje 26. DFF „Kapija od zlata“ u Kisaču.

Prisutne je pozdravila i predsednica NSSNM Libuška Lakatoš. Direktor KC „Kisač“ se posebno zahvalio gradonačelniku Novog Sada Milošu Vučeviću za finansijsku podršku, koju grad pruža KC „Kisač“ i zamolio ga da svečano otvori ovogodišnji FF „Kapija od zlata“.

Žiri, koji je ocenjivao folklorne grupe, radio je u sastavu: predsednica Zdenka Bobáček iz Bačkog Petrovca i članovi: Tijana Farkaš iz Bingule, Milina Hrtčan iz Kisača i Ana Čus iz Pivnice, koja je prvenstveno bila zadužena za vrednovanje dečjih narodnih nošnji. Žiri je odlučio da dodeli dva treće nagrade i to starijoj grupi DFA „Ratolešť“, SKUD „Pivnice“ za igru „V pivnickom poli“ autora Janka Mernjika i DFA Osnovne škole „Jednota“ iz Gložana za dečje igre autora Jaroslava Kriške. Drugu

Jednota z Hložian za detské hry, autora Jaroslava Krišku. Druhá cenu si vytyncoval DFS Základnej školy maršala Tita z Padiny za detské hry Pri bare Vedejky, autorky Anny Halajovej, a víťazom 26. Zlatej brány sa stala mladšia skupina DFS SKUS h. Janka Čmelíka zo Starej Pazovy za tanec V nedeľu poobede v Starej Pazove, autorky Ruženy Červenskej. Skupinu nacvičila Katarína Šašová. Ceny a sošku NRSNM víťazom udelila predsedníčka národnostnej rady Libuška Lakatošová.

Festival zastrešoval aj početné sprievodné podujatia počas celého víkendu. V piatok 22. júna v predškolskej ustanovizni Lienka otvorili výstavu výtvarných prác škôlkarov v spolupráci s členmi Umeleckého spolku Michala Geržu – Naše salaše, v organizácii Predškolskej ustanovizne Lienka. V ZŠ Ľudovíta Štúra neskôr otvorili výstavu poštových známok kysáckych a petrovských členov Spolku filatelistov Báčsky Petrovec – Spoznaj svet filatelie a s filateliou spoznaj svet, v organizácii KUS Vladimíra Mičátka v Kysáci. Prítomných pozdravil predseda spolku Michal Francisty. Na nádvorí ZŠ Ľudovíta Štúra na zámku Zlatej brány vo večerných hodinách prebiehalo bábkové predstavenie Kaimovo dobrodružstvo v predvedení členov Divadlika Galéria z Nového Mesta nad Váhom zo Slovenskej republiky. V sobotu 22. júna v letnej sále Kultúrneho centra Kysáč bolo otvorenie výstavy Slovenské krásy v organizácii KC Kysáč. DFS Poľana z Očovej v sobotu večer na zámku Zlatej brány usporiadal celovečerný koncert.

Festival finančne podporilo Mesto Nový Sad, Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov a Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Text a fotografie: Aneta Lomenová-Tótoová

nagradu je osvojio DFA Osnovne škole „Maršal Tito“ iz Padine za dečje igre „Pri bare Vedejky“ autorke Ane Halaj, a pobeđnik 26. „Kapije od zlata“ je postala mlađa grupa DFA SKUD-a „Heroj Janko Čmelik“ iz Stare Pazove za igru „V nedeľu poobede v Starej Pazove“. Autor pobeđničke koreografije je Ružena Červenski, a ansambl je uvežbala Katarina Šaš. Ansamblima je nagrade uručila predsednica NSSNM Libuška Lakatoš.

U okviru festivala organizovane su i brojne prateće manifestacije. U petak, 22. juna u predškolskoj ustanovi „Bubamara“ otvorena je izložba likovnih radova dece iz vrtića i članova Umetničkog društva „Mihal Gerža“ nazvana „Naši salaši“ u organizaciji PU „Bubamara“. U OŠ „Ljudovit Štur“ kasnije je otvorena izložba poštanskih maraka kisačkih i petrovačkih članova Društva filatelista „Bački Petrovac“ pod nazivom „Upoznaj svet filatelije i sa filatelijom upoznaj svet“ u organizaciji KUD „Vladimir Mičatek“. Prisutne je pozdravio predsednik društva Mihal Francisti. U dvorištu OŠ „Ljudovit Štur“, na zámku „Kapije od zlata“, u večernjim satima je održana lutkarska predstava „Kaimove avanture“ u izvođenju članova Pozorišta „Galerija“ iz Novog Mesta nad Vahom u Slovačkoj. U sobotu, 22. juna u letnjoj sali KC „Kisač“ otvorena je izložba „Slovačke lepote“ u organizaciji KC „Kisač“. U sobotu je održan i celovečernji koncert DFA „Poljana“ iz Očove.

Festival su finansijski podržali: Grad Novi Sad, Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine, Zavod za kulturu vojvodanskih Slovaka i Kancelarija za Slovake u dijaspori.

Text i fotografije: Aneta Lomen-Tot

39. ROČNÍK FESTIVALU ZLATÝ KLÚČ

V Selenči sa 27. oktobra 2019 uskutočnil 39. ročník Festivalu slovenskej populárnej hudby Zlatý klúč, ktorý v priamom prenose prostredníctvom RTV mohli sledovať aj diváci pri televíznych obrazovkách.

Organizácia festivalu prebiehala podľa zaužívaného modelu z predchádzajúcich piatich ročníkov, keď bola podpísaná zmluva o spoluorganizácii tohto významného celomenšinového podujatia. Takže i tohtoročný festival mali realizačne pod kontrolou Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, Miestne spoločenstvo Selenča a Obec Báč. Okrem nich finančnými patrónmi boli Ministerstvo kultúry a informovania Republiky Srbsko a Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. V mene organizačno-správnej

39. FESTIVAL „ZLATNI KLJUČ“

U Selenči je 27. oktobra 2019. godine održan 39. Festival slovačke popularne muzike „Zlatni ključ“, koji je direktno prenosila RTV.

Festival je organizovan po uobičajenom modelu kao i prethodnih pet godina, kada je potpisan ugovor o suorganizaciji ove značajne manjinske manifestacije. Tako je i ovogodišnji festival realizovan uz podršku Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine, Zavoda za kulturu vojvodanskih Slovaka, Mesne zajednice Selenča i Opštine Bač. Festival su finansijski podržali i Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije i Kancelarija za Slovake u dijaspori. Organizacioni odbor festivala radio je u sastavu: Ana Čapelja – predsednica i članovi: Katarina Vrabčenkaj, Pavel Surovi (predstavnik NSSNM), dr Juraj Sudi (predstavnik Opštine Bač), Ferko Gašparovski (predstavnik Mesne

rady festivalu v čele s predsedníčkou tohto telesa a zároveň predsedníčkou Výboru pre kultúru NRSNM Annou Čapelovou pričínili sa i ďalší členovia: Katarína Vrabčeniaková, Pavel Surový (predstavitelia NRSNM), Dr. Juraj Sudi (predstaviteľ Obce Báč), Ferko Gašparovský (predstaviteľ Miestneho spoločenstva Selenča) a Anna Chrtanová-Leskovac (riaditeľka ÚKVS).

Prítomným sa v sieni selenčského Domu kultúry na samom začiatku slávnostne prihovorili: predsedníčka Rady Miestneho spoločenstva Selenča Katarína Vrabčeniaková, predseda Zhromaždenia Obce Báč Dr. Zoran Novakovič a česť otvoriť 39. Zlatý kľúč mal podpredseda NRSNM a pokrajinský poslanec Pavel Surový.

39. ročník festivalu Zlatý kľúč priniesol 12 nových skladieb do klenotnice slovenskej populárnej hudby. O úpravu pesničiek a dizajn zvuku sa i tohto roku postarali hudobníci Ondrej Pavčok a Samuel Kováč. Ich práca na príprave pesničiek do konečnej podoby bola najzložitejšia a pred samotnou realizáciou prebiehala v štúdiu niekoľko mesiacov. Hodnotenie skladieb a interpretácií pesničiek mala na starosti odborná porota v zložení: frontman skupiny Apsolutno romantično, skladateľ a producent Petar Alvirovič, hudobný pedagóg, dirigent a skladateľ Dr. Juraj Sudi a kontrabasista a džezman Ervín Malina. Keď ide o texty skladieb, hodnotila ich Zdenka Valentová-Beličová, prekladateľka a spisovateľka. Svojimi hlasmi prispeli i diváci v hľadisku ako porota obecnstva a televíznym divákovi tiež bolo umožnené zapojiť sa do hlasovania prostredníctvom SMSiek. Keď ide o festivalový orchester, tiež bol pod vedením Samuela Kováča a Ondreja Pavčoka a okrem nich ho tvorili i Jaroslav Leporis a Nikola Macura. Pri nahrávaní skladieb v štúdiu spolupracovali i Zoran Stajić, Ivan Galamboš a Zare Govorčin. Umeleckou riaditeľkou a koordinátorkou festivalu bola Dr. Slovenka Benková-Martinková, konferovanie mala na starosti Annamária Boldocká-Grbičová a festival moderoval Ivica Grujić Litavský.

zajednice Selenča) i Ana Hrčan-Leskovac (predstavnik ZKVS).

Na samom počátku prisutnima u sali Doma kulture Selenča su se obratili: predsednica Saveta mesne zajednice Selenča Katarina Vrabčenjak, predsednik Skupštine opštine Bač dr Zoran Novaković, a čast da otvori 39. „Zlatni ključ“ pripala je Pavlu Surovom, potpredsedniku NRSNM i pokrajinskom poslaniku.

39. Festival „Zlatni ključ“ doneo je dvanaest novih kompozicija slovačke popularne muzike. Za aranžmane pesama i dizajn zvuka bili su zaduženi muzičari Ondrej Pavčok i Samuel Kovač. Njihov rad na pripremi pesama bio je najkomplicovaniji i trajao je nekoliko meseci pre realizacije snimaka u studiju. Za ocenu kompozicija i interpretacije pesama bio je zadužen stručni žiri u sastavu: Petar Alvirovič, frontmen grupe „Apsolutno romantično“, kompozitor i producent, zatim dr Juraj Sudi, muzički pedagog, dirigent i kompozitor i kontrabasista i džez muzičar Ervin Malina. Zdenka Valent-Belić, prevodilac i pisac, ocenjivala je tekstove pesama. U vrednovanje pesama bila je uključena i publika u sali, a televizijskim gledaocima bilo je omogućeno da učestvuju u glasanju putem SMS poruka. U festivalskom orkestru su svirali Samuel Kovač, Ondrej Pavčok, Jaroslav Leporis i Nikola Macura. Na realizaciji snimaka su sarađivali i Zoran Stajić, Ivan Galamboš i Zare Govorčin. Umetnički direktor i koordinador festivala bila je dr Slovenka Benkova-Martinkova. Za konferansu je bila zadužena Anamaria Boldocki-Grbić, a festival je vodio Ivica Grujić Litavski.

Ovogodišnji festival je doneo dvanaest žanrovski različitih kompozicija koje ćemo predstaviti prema redosledu njihovog izvođenja.

Juraj Sudi ml. bio je autor pesme „Na krilima noći“. Muziku je napisao prema tekstu Ane Streharski, a otpevao ju je zajedno sa Leonorom Sudi i muzički upotpunio svirajući violinu. Pesmu su svojim plesom pratili Tamara Bogičević i Marko Nikolić. Umetnički tim ove pesme osvojio je posebnu nagradu stručnog žirija za celokupni umetnički utisak.

Uvedený ročník do života priviedol dvanásť žánrovo pes-trých skladieb, ktoré uvedieme podľa poradia prednesov na samotnom festivale.

Juraj Súdi mladší bol autorom skladby Na krídlach noci. Zhudobnil ju podľa textu Anny Strehárskej a zároveň ju aj za-spieval spolu s Leonórou Súdiovou a hudobne dotvoril hru na husliach. Pieseň tanečne ilustrovali umelci Tamara Bogičevićová a Marko Nikolić. Umelecký tím tejto piesne získal špeciálnu cenu odbornej poroty za celkový umelecký dojem.

Janko Hrubík sa predstavil ako autor skladby a textu piesne Kam tvoja láska zmizla. Zaspievala ju Anna Torđanská.

Skladbu Páperistá pieseň textára Michala Ďugu zhudobnil skladateľ Samuel Medveď a predniesol ju Ladislav Kekez.

Samuel Kováč sa i na tohtoročnom festivale zúčastnil ako autor skladby a textu piesne Počúvaj seba. Interpretoval ju Boris Gabrín. Táto pieseň získala Cenu za najlepší text.

Iveta Kováčová sa piesňou Kvôli životu textára Samuela Kovača predstavila nielen ako interpretka, ale i ako úspešná sklada-telečka. Získala prvú cenu odbornej poroty za najlepšiu sklada-bu na festivale a zároveň i Cenu NRSNM – sošku akademickej umelkyne Miry Brtkovej.

Ondrej Pavčok bol ďalším súťažiacim na festivale, ktorý sa v jednej piesni predstavil dvojako. Ako skladateľ a textár piesne Pre teba túto pieseň hrám, ktorú zaspieval Jaroslav Kriška.

Skladba Protiklad spojila dvoch skladateľov – Samuela Kovača a Martina Jána Javorníka, ktorí zhudobnili text Samuela Kovača a interpretovalo ju dueto Andrea Koruniaková a Martin Ján Javorník. Pieseň získala Cenu za najväčší počet SMS hla-sov.

Autorka skladby Večné možno Milina Sklabinská zhudobni-la text Mareka Zákopčana a na festivale ju predniesol Zlatko Klinovský.

Janko Hrubik predstavio se kao autor kompozicije i teksta pesme „Gde je nestala tvoja ljubav“, koju je otpevala Ana Torđanski.

Kompoziciju „Pesma od paperja“, za koju je tekst napisao Mihal Ćuga a muziku Samuel Medveđ, izveo je Ladislav Kekez.

Samuel Kovač je na ovogodišnjem festivalu učestvovao i kao autor muzike i teksta pesme „Slušaj sebe“, koju je izveo pevač Boris Gabrinji. Ova pesma je dobila nagradu za najbolji tekst na festivalu. Iveta Kovač predstavila se vlastitom kompozicijom „Zbog života“, a tekst je napisao Samuel Kovač. Stručni žiri je odlučio da mladoj kompozitorki dodeli nagradu za najbolju kompoziciju na festivalu, a pripala joj je i nagrada NSSNM u obliku statue akademske umetnice Mire Brtke.

Sledeći takmičar na festivalu je bio Ondrej Pavčok, koji se publici predstavio i kao kompozitor i autor teksta. Njegovu kompoziciju „Za tebe sviram ovu pesmu“ otpevao je Jaroslav Kriška.

Kompozicija „Suprotnost“ dvojice kompozitora Samuela Kovača i Martina Javornjika prema tekstu Samuela Kovača izveo je duet u sastavu Andrea Korunjak i Martin Jan Javornjik. Ova kompozicija je dobila najviše SMS glasova.

Kompozitorka Milina Sklabinski je muzički uobličila tekst Mareka Zákopčana „Večito možda“, a na festivalu je ovu kompoziciju izveo Zlatko Klinovski.

Festivalsku pesmu „Skitnica“ potpisao je još jedan uspešan tim: kompozitorka Marina Kanja, autor teksta Martin Slivka i izvođač Andrea Lačok. Marina Kanja je za ovu kompoziciju osvojila treću nagradu stručnog žirija.

Jedina takmičarka na „Zlatnom ključu“, koja je bila kompletan autor-kompozitor, tekstopisac i izvođač, bila je Slovenka Benkova-Martinkova. Ona je izvela pesmu „Raspoloženje“ i osvojila nagradu za najuspešnije interpretaciju na 39. „Zlatnom ključu“.

Za festivalovou skladbou Bludár stál ďalší úspešný tím: skladateľka Marína Kaňová, autor textu Martin Slivka a interpretka Andrea Lačoková. Maríne Kaňovej odborná porota udelila za skladbu piesne tretiu cenu.

Jedinou súťažiacou na Zlatom kľúči, ktorá bola kompletnou autorkou – skladateľkou, textárkou a interpretkou bola Slovenka Benková-Martinková. Predniesla skladbu Nálada a získala Cenu za najúspešnejšiu interpretáciu na 39. Zlatom kľúči.

Pod skladbu Prosba sa podpísala autorka textu Katarína Melegová-Melichová, autorom skladby bol Ondrej Maglovský a pieseň interpretovala Anna Zorňanová. Ondrej Maglovský za túto skladbu získal druhú cenu odbornej poroty.

Autor skladby a textu piesne Sme slovenské dievčatá bol Ján Dobrík. Jeho pieseň predviedli mladé interpretky Magdaléna Kaňová a Jana Trusinová. Táto skladba si získala najväčšiu priazeň prítomných v sieni selenčského Domu kultúry, čím získala Cenu poroty obecnstva.

V rámci záverečného ceremoniálu udeľovania cien Cenu za text odmenenému autorovi odovzdala Zdenka Valentová-Beličová a ďalším odmeneným – najúspešnejšej interpretke a najlepším tvorcom skladieb ceny slávnostne odovzdal Pavel Surový.

Revuálna časť Zlatého kľúča odznela v duchu festivalových spomienok – retrospektívou skladieb z predchádzajúcich ročníkov a za sprievodu inštrumentálnej skupiny Klo klo, ktorú viedol Ervín Malina. V rámci tejto časti na svojrázny spôsob bola venovaná spomienka zaslúžilému umelcovi, pedagógovi, skladateľovi a zberateľovi – selenčskému rodákovi Mr. Jánovi Nosálovi. V rámci nej vystúpili speváci: Boris Babík, Mária Turanská, Sabína Trbarová a Una Amidžićová.

Text a fotografie: Svetluša Hlaváčová

Autori pesme „Molba“ su tekstopisac Katarina Meleg-Melih i kompozitor Ondrej Maglovski, a izvela ju je Ana Zornjan. Ondreju Maglovskom je za ovu kompoziciju dodeljena druga nagrada stručnog žirija.

Jan Dobrik je napisao tekst i muziku za pesmu „Mi smo slovačke devojke“. Njegovu pesmu su izvele mlade pevačice Magdalena Kanja i Jana Trusina. Ova kompozicija je osvojila najviše simpatija publike prisutne u sali Doma kulture u Selenči, kao i nagradu žirija publike.

Nagradu za najbolji tekst autoru je uručila Zdenka Valent-Belič, a nagrade najuspešnijem izvođaču i kompozitoru Pavel Surovi.

Na kraju „Zlatnog ključa“, u njegovom revijskom delu izvedene su kompozicije sa prethodnih festivala. Ovaj deo programa bio je posvećen uspomeni na istaknutog selenčanskog umetnika, pedagoga i kompozitora mr Jana Nosala. U okviru ove retrospektive nastupili su pevači Boris Babik, Marija Turanski, Sabina Trbara i Una Amidžić uz pratnju grupe „Klo-klo“ koju je predvodio Ervin Malina.

Text i fotografije: Svetluša Hlaváč

49. FOLKLÓRNY FESTIVAL TANCUJ, TANCUJ...

V areáli hložianskeho amfiteátra sa 15. júna 2019 uskutočnil 49. ročník Folklórneho festivalu Tancuj, tancuj...

Spoluzakladatelia, spoluorganizátori a realizačný tím hostiteľov sa i toho roku snažili vytvoriť čím prajnejšie podmienky na priebeh festivalu. V tento deň festivalom tradične žije celá osada, a tak folklór i tentoraz bolo cítiť na každom kroku. Mal tri súťažiace časti – koncert speváckych skupín a orchestrov a dva tanečné koncerty – poobedňajší a večerný, ktorý mohli sledovať i diváci prostredníctvom priameho televízneho prenosu RTV.

Prítomným sa v Dome kultúry pred koncertom speváckych skupín a orchestrov prihovorila Anna Čapeľová, predsedníčka Výboru pre kultúru NRSNM, a otvorila ho podpredsedníčka NRSNM a pokrajinská poslankyňa Tatiana Vujačićová. Na začiatku prvého koncertu tanečných skupín v rámci slávnostného otváracieho ceremoniálu sa prihovorili: predseda Rady Miestneho spoločenstva v Hložanoch Pavel Žembery, v mene Obce Báčsky Petrovec Anna Huďanová, zástupkyňa predsedu zhromaždenia obce, a predsedníčka NRSNM Libuška Lakatošová za prítomnosti predsedu Matice slovenskej v Srbsku Jána Brtku a podpredsedu NRSNM a pokrajinského poslanca Pav-

49. FOLKLORNI FESTIVAL „TANCUJ, TANCUJ...“

U prostoru gložanskog amfiteatra 15. juna 2019. godine održan je 49. Folklorni festival „Tancuj, tancuj...“

Suosnivači, suorganizatori i realizacioni tim domaćina su se i ove godine trudili da stvore najbolje uslove za održavanje festivala. U Gložanu je već postala tradicija da tog dana celo selo živi za festival, tako da je i ovog puta folklor bio prisutan na svakom koraku. Festival je imao tri takmičarska dela – koncert pevačkih grupa i orkestara i dva koncerta folklornih igara. Poslepodnevni i večernji koncert su mogli da prate i televizijski gledaoci, pošto ih je prenosila RT Vojvodine.

Prisutnim posetiocima festivala se pre koncerta pevačkih grupa i orkestara obratila Ana Čapelja, predsednica Odbora za kulturu NRSNM, a otvorila ga je potpredsednica NRSNM i pokrajinski poslanik Tatjana Vujačić. Na početku prvog koncerta folklornih grupa u okviru svečanog ceremonijala otvaranja prisutnima su se obratili: Pavel Žemberi – predsednik Saveta Mesne zajednice u Gložanu, Ana Huďan – zamenica predsednika Opštine Bački Petrovac, a u ime Opštine Bački Petrovac Libuška Lakatoš, predsednica NRSNM uz prisustvo predsednika Matice slovačke u Srbiji Jana Brtku i potpredsednika NRSNM i pokrajinskog poslanika Pavla Surovog. Festival je svojim obra-

la Surového. Festival osobitným príhovorom otvoril predseda SKOS Detvan z Vojlovica Michal Spišiak ako predstaviteľ vlaňajšieho víťaza 48. folklórneho festivalu Tancuj, tancuj... Po vztýčení festivalovej vlajky nasledoval spoločný otvárací tanec predstaviteľov všetkých folklórnych súborov, ktorý nadvihla Andrea Múdry. Na tohtoročnom festivale sa zúčastnili spevácke skupiny, ľudové orchestre a folklórne súbory z Pivnice, Báčskeho Petrovca, Kovačice, Bingule, Padiny, Starej Pazovy, Nového Sadu, Kysáča, Vojlovica, Laliče, Hajdušice, Hložian, Šídu, Selenče, Boľovic, Kulpína a Aradáča. Po ukončení druhého koncertu – súťažnej časti, v rámci revuálnej časti vystúpili hosťujúce súbory z Nového Sadu – veteráni SKC Pavla Jozefa Šafárika a Rusínske kultúrne centrum – súbor veteránov. Tiež Mládežnícky kultúrno-umelecký spolok Svätého Sávu z Novej Pazovy a Folklórny súbor Bukovinka z Bravecova zo Slovenskej republiky. Kým vystupovali hosťujúce súbory, odborná porota hodnotila vystúpenia tanečných súborov. Takže sa slávnostné vyhodnotenie festivalu uskutočnilo v samotnom závere večerného koncertu. Neľahkú úlohu mala zvlášť odborná porota, ktorá hodnotila výkony tanečných súborov, keďže mala 50 minút na to, aby rozhodla, koho odmeniť v skutočne silnej

čanjem otvorio predseda SKPD „Detvan“ iz Vojlovica Mihal Spišjak kao predstavnik prošlogodišnjeg pobjednika 48. Folklornog festivala „Tancuj, tancuj...“ Nakon podizanja festivalske zastave usledio je zajednički nastup predstavnika svih folklornih ansambala, koje je uvežbala Andrea Mudri.

Na ovogodišnjem festivalu učestvovale su pevačke grupe, narodni orchestri i folklorne grupe iz Pivnica, Bačkog Petrovca, Kovačice, Bingule, Padine, Stare Pazove, Novog Sada, Kisača, Vojlovica, Laliča, Hajdušice, Gložana, Šida, Selenče, Boljevaca, Kulpina i Aradca. Nakon drugog takmičarskog koncerta usledio je revijalni koncert na kom su nastupili gostujući ansambli iz Novog Sada i to veterani SKC „Pavel Jozef Šafarik“ i veterani Rusinskog kulturnog centra. Zatim je nastupilo Omladinsko kulturno-umetničko društvo „Sv. Sava“ iz Nove Pazove i Folklorno društvo „Bukovinka“ iz Bravecova iz Slovačke. Tokom nastupa gostujućih ansambala stručni žiri je ocenjavao nastupe folklornih ansambala. Na taj način je svečano ocenjivanje festivala održano na samom kraju večernjeg koncerta. Pred stručnim žirijem koji je ocenjavao nastupe igračkih ansambala bio je posebno težak zadatak, jer je imao 50 minuta da odluči koga će nagraditi u zaista jakoj konkurenciji igračkih ansam-

konkurencii tanečných súborov. Táto porota pracovala v zložení: Ružena Červenská, Milorad Lonić a Željko Suchánek. Ľudový odev hodnotil Marijan Pavlov a keď ide o porotu, ktorá hodnotila prednesy speváckych skupín a orchestrov, pracovala v zložení: Juraj Súdri, Jarmila Juricová-Stupavská a Samuel Kováč. Koncert speváckych skupín a orchestrov moderovali Martina Benková, Margarita Benková a Andrea Lačoková a moderátormi koncertov tanečných skupín boli Elena Vršková a Ivica Grujić Litavský. Scenáre všetkých koncertov napísala Anna Horvátová. Výsledky festivalu: v kategórii ľudových orchestrov 1. cena nebola udelená; 2. cenu (striebornú plaketu) získal Ľudový orchester Domu kultúry Michala Babínku z Padiny a 3. cenu (bronzovú plaketu) Ľudový orchester SKC Pavla Jozefa Šafárika z Nového Sadu. V kategórii speváckych skupín 1. cena (zlatá plaketka) patrí Dievčenskej speváckej skupine SKC Pavla Jozefa Šafárika z Nového Sadu, 2. cena (strieborná plaketka) Ženskej speváckej skupine SKOS Detvan z Vojlovice a 3. cena (bronzová plaketka) Ženskej speváckej skupine KOS Jednota z Hložian. V kategórii tanečných skupín 1. cenu (zlatú plaketu) získala Staršia tanečná skupina KOS Jednota z Hložian za štylizovaný tanec Pod oblok. Hložiansky súbor zároveň získal i Cenu NRSNM (kovovú sošku akademickej umelkyne Míry Brtkovej). Keď ide o 2. cenu (striebornú plaketu), získal Folklorný súbor V širom poli hruška Domu kultúry 3. októbra

bala. Žiri je radio u sastavu: Ružena Červenski, Milorad Lonić i Željko Suhaneck. Narodne nošnje ocenjavao je Marijan Pavlov, a žiri koji je vrednovaio nastupe pevačkih grupa i orkestara radio je u sastavu: Juraj Sudi, Jarmila Jurica-Stupavski i Samuel Kovač. Koncert pevačkih grupa i orkestara vodili su Martina Benka, Margarita Benka i Andrea Lačok, a koncerte igračkih grupa Elena Vrška i Ivica Grujić Litavski. Scenario za sve koncerte napisala je Ana Horvat. Ovo su rezultati festivala: u kategoriji narodnih orkestara 1. nagrada nije dodeljena, 2. nagradu (Srebrnu plaketu) osvojio je Narodni orkestar Doma kulture „Mihal Babinka“ iz Padine, dok je 3. nagrada (Bronzana plaketka) uručena Narodnom orkestru SKC „Pavel Jozef Šafarik“ iz Novog Sada. U kategoriji pevačkih grupa 1. nagrada (Zlatna plaketka) dodeljena je Devojačkoj pevačkoj grupi SKC „Pavel Jozef Šafarik“ iz Novog Sada, 2. nagrada (Srebrna plaketka) je pripala Ženskoj pevačkoj grupi SKPD „Detvan“ iz Vojlovice, a 3. nagrada (Bronzana plaketka) Ženskoj pevačkoj grupi KPD „Jednota“ iz Gložana. U kategoriji folklornih grupa 1. nagradu (Zlatnu plaketu) osvojila je Starija folklorna grupa KPD „Jednota“ iz Gložana za stilizovanu igru „Pod oblok“ („Ispod prozora“). Ansambli iz Gložana je osvojio i Nagradu NRSNM (skulpturu akademicke umetnice Mire Brtkke). Druga nagrada (Srebrna plaketka) dodeljena je Folklornom ansamblu „V širom poli hruška“ Doma kulture „3. oktobar“ iz Kovačice za stilizovanu igru „Pintieri“ („Bačvari“),

z Kovačice za štylizované tance Pintieri a 3. cenu (bronzovú plaketu) získal SKOS Detvan z Vojlovice za obyčaj Pastierska rozprávka. Súbor z Vojlovice zároveň získal i Cenu za kroj. Podľa ustáleného modelu organizovania slovenských vojvodinských festivalov, ktoré majú celomenšinový ráz, spoluzakladateľmi festivalu Tancuj, tancuj... i tentoraz boli Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku a KOS Jednota z Hložian. Organizátormi – Miestne spoločenstvo Hložany, Obec Báčsky Petrovec a Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov. Okrem spomenutých zakladateľov a organizátorov, festival finančne podporili i Ministerstvo kultúry a informovania Srbskej republiky, Pokrajinský sekretariát pre vzdelávanie, správu, predpisy a národnostné menšiny – národnostné spoločenstvá, Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Obec Báčsky Petrovec, Miestne spoločenstvo Hložany, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov a Kultúrno-osvetový spolok Jednota z Hložian.

Festival mal niekoľko sprievodných podujatí – výstavu hložianskeho Spolku žien Slovenka pod názvom 70 sukien mala, výstavu hložianskych výtvarníkov a jarmok, tiež v organizácii SŽ Slovenka.

Svetluša Hlaváčová
Foto: Ján Hlaváč

dok je 3. nagradu (Bronzanu plaketu) osvojilo SKPD „Detvan“ iz Vojlovice za obyčaj „Pastierska rozprávka“ („Pastirska priča“). Ansamblu iz Vojlovice je pripala i nagrada za nošnju. U skladu sa uhodaním modelom organizovanja slovačkih vojvođanskih festivala od svemanjinskog značaja, suosnivači Festivala „Tancuj, tancuj...“ su i ovog puta bili Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine i KPD „Jednota“ iz Gložana. Organizatori su bili: Mesna zajednica Gložan, Opština Bački Petrovac i Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka. Osim navedenih osnivača i organizatora, festival su finansijski podržali i Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije, Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine, Kancelarija za Slovake u dijaspori, Opština Bački Petrovac, Mesna zajednica Gložan, Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka i Kulturno-prosvetno društvo „Jednota“ iz Gložana.

U okviru festivala organizovano je nekoliko pratećih manifestacija – izložba „70 sukien mala“ gložanskog Društva žena „Slovenka“, izložba gložanskih likovnih umetnika i vašar, takođe u organizaciji DŽ „Slovenka“.

Svetluša Hlavač
Foto: Jan Hlavač

PIVNIČANIA LAUREÁTMI JUBILEJNÉHO DVADELNÉHO VAVRÍNU

Ochotnícke divadlo Janka Čemana z Pivnice dominovalo na 50. prehliadke slovenských ochotníckych divadiel – Divadelný vavrín.

Zatváracím ceremoniálom a udelením cien najúspešnejším jednotlivcom a súborom v nedeľu 3. novembra sa v Starej Pazove ukončila 50. prehliadka slovenskej ochotníckej divadelnej tvorby Divadelný vavrín. Pozdravy z Veľvyslanectva SR priniesol Igor Vencel, zástupca veľvyslankyne SR, ktorý podotkol, že divadlo je kľúčovým pilierom kultúrnych aktivít, ale aj garantom čistoty materinského jazyka. V mene Organizačno-správnej rady prehliadky sa všetkým účastníkom a ustanovizniám, ktoré sa podieľali na organizácii, poďakoval Zdenko Uhelj, jej predseda. Divadlo so Slováckmi a Slováci s divadlom pretrvávajú vyše sto rokov a kým bude divadelných zanietencov, bude aj divadla, povedala okrem iného Libuška Lakatošová, predsedníčka NRSNM, ktorá Divadelný vavrín 2019 zatvorila.

Podľa ocenenia Lýdie Gedelovskej, ktorá sledovala kultúru hovoreného slova, na tohtoročnej prehliadke bola vysoká úroveň javiskovej reči prítomná najmä v predstaveniach Tajomný šepot, Čo si videl, nevidel si! a Nálepky OD Janka Čemana z Pivnice a v predstavení WC STORY SKC P. J. Šafárika z No-

PIVNIČANI POBEDNICI JUBILARNIH „POZORIŠNIH LOVORIKA“

Amatersko pozorište „Janko Čeman“ iz Pivnica dominiralo je na 50. Smotri slovačkih amaterskih pozorišta – „Pozorišne lovorike“.

Svečanim programom i dodelom nagrada najuspešnijim pojedincima i kolektivima u nedelju, 3. novembra 2019. godine u Staroj Pazovi, završena je 50. Smotra slovačkog amaterskog pozorišnog stvaralaštva „Pozorišne lovorike“. Pozdrav iz Ambasade Slovačke Republike prisutnima je preneo zamenik ambasadora Igor Vencel, koji je tom prilikom rekao da je pozorište glavni stub kulturnih aktivnosti, ali i garant čistote maternjeg jezika. U ime Organizacionog odbora javnosti se obratio predsednik Zdenko Uhelji, zahvalivši se svim učesnicima i institucijama koji su doprineli organizaciji smotre. „Pozorište sa Slovacima i Slovaci sa pozorištem traju više od stotinu godina, i sve dok postoji pozorišni entuzijasti, biće i pozorišta“, rekla je, između ostalog, Libuška Lakatoš, predsednica Nacionalnog saveta Slovačke nacionalne manjine, koja je zvanično zatvorila „Pozorišne lovorike 2019.“

Prema mišljenju Lidije Gedeljovske, koja je pratila kulturu izgovorene reči, na ovogodišnjoj smotri visok nivo scenskog govora bio je posebno prisutan u predstavama „Misteriozni ša-

vého Sadu. Najčistejšie a bez nárečových prízvukov odznela slovenčina v predstavení WC STORY, a preto Cenu za kultúru hovoreného slova získal divadelný súbor z Nového Sadu. Potom sa slova ujala Milina Chrtánová, predsedníčka odbornej poroty.

Podľa hodnotenia odbornej poroty, ktorá pracovala v zložení Miroslav Benka, Milina Chrtánová a Zdenko Kožík, prvú cenu a sošku Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny získalo predstavenie Čo si videl, nevidel si! OD Janka Čemana z Pivnice. Režisérka tohto predstavenia Katarína Mišíková-Hitzingerová je odmenená za najúspešnejšiu réžiu a pôvodnú predlohu. Z tohto súboru je odmenený aj najúspešnejší herec na prehliadke Jozef Chrček a najlepší debutant Kristián Bađura. Za kostýmy v tomto predstavení je odmenená Ema Kristoferová. Z druhého predstavenia tohto divadla Tajomný šepot

pat", „Šta si video, nisi video!“ i „Etikete“ AP „Janko Čeman“ iz Pivnica, kao i u predstavi „WC story“ SKC „P. J. Šafarik“ iz Novog Sada. Slovački jezik je u predstavi „WC story“ zvučao najčistije i bez elemenata dijalekta, pa je zato pozorišni ansambl iz Novog Sada osvojio nagradu za kulturu izgovorene reči. Prisutnima se potom obratila Milina Hrčan, predsednica stručnog žirija. Prema oceni stručnog žirija, koji je radio u sastavu: Miroslav Benka, Milina Hrčan i Zdenko Kožík, prvu nagradu i statuu Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine osvojilo je AP „Janko Čeman“ iz Pivnica za predstavu „Šta si video, nisi video!“. Rediteljka ove predstave Katarina Mišik-Hicinger nagrađena je za najuspešnijiu režiju i originalan tekst. Najuspešnijii glumac na smotri, Jozef Hrček, i najbolji debitant, Kristian Bađura, takođe su iz ovog pivničkog ansambla. Za kostime u

odmenený je Boris Merník za najlepšiu epizódnu postavu a Ján Šimon za najúspešnejšiu scénografiu tretieho predstavenia ochotníkov z Pivnice Nálepky, diplom za herecký výkon dostal Ján Kmečko. Druhú cenu získalo predstavenie V štátnom záujme z Kysáča. Tento súbor dostal ocenenie za najlepší kreatívny divadelný čin a herečka Tatjana Klinková stvárnila najlepšiu epizódnu postavu. Diplom za herecký výkon získali Svetlana Gašková, Kristián Križan, Ivan Privizer a Branislav Čeman.

Tretiu cenu získalo predstavenie Zabíjačka z Aradáča. Tento súbor dostal aj špeciálne ocenenie za kolektívnu hru a odmenené sú aj Verona Abelovská-Petráková a Helena Bartošová za najúspešnejšie hlavné ženské postavy na prehliadke.

Ďalšiu špeciálnu cenu, a to za najlepšiu choreografiu, dostala Alisa Oravcová, ktorá získala aj diplom za herecký výkon. Diplomom za herecký výkon je odmenená aj Daniela Valentová z Lalite.

Na záver prehliadky, na počesť odmenených a radosť divákov, Slovenské vojvodinské divadlo z Báčskeho Petrovca odohralo predstavenie SVĚTY ZA DEDINOU na motívy hry Portugal autora Zoltána Egressyho a v režii Dušana Bajina.

Anna Simonovičová

ovoj predstavi nagraďena je Ema Kristofer. Nagrada za najbolju epizodnu ulogu pripala je Borisu Mernjiku koji je glumio u predstavi „Šapat“, a nagradu za najbolju scenografiju je osvojio Jan Šimon, takođe za predstavu „Šapat“ u produkciji ovog pivničkog ansambla. Jan Kmečko iz treće predstave pivničkog amaterskog pozorišta je za ulogu ostvarenu u predstavi „Etikete“ nagrađen diplomom za glumu.

Žiri je drugu nagradu festivala dodelio predstavi „U državnom interesu“ iz Kisača. Ovaj ansambl je dobio i nagradu za najbolji kreativni pozorišni akt, a glumica Tatjana Klinko je osvojila nagradu za najbolju epizodnu ulogu. Diplome za glumu su dodeljene Svetlani Gaško, Kristianu Križanu, Ivanu Privizeru i Branislavu Čemanu.

Treća nagrada je pripala predstavi „Svinjokolj“ iz Aradca. Ovom ansamblu je uručena i specijalna nagrada za kolektivno izvođenje, a nagrađene su i Verona Abelovski-Petrak i Helena Bartoš za najbolje ženske uloge na smotri.

Još jedno posebno priznanje, ovog puta za najbolju koreografiju, dodeljeno je Alisi Oravec, koja je dobila i diplomu za glumu. Diploma za glumu pripala je i Danieli Valent iz Laliča.

Na kraju smotre, u čast nagrađenih i na zadovoljstvo publike, Slovačko vojvodansko pozorište iz Bačkog Petrovca izvelo je predstavu „SVĚTY ZA DEDINOU“ koju je prema pozorišnom komadu Zoltana Egrešija „Portugal“ režirao Dušan Bajin.

Ana Simonović

PODPORA MLADYM SPEVAKOM

III. edukačný seminár na podporu vokálneho umenia a populárneho hudobného žánru sa uskutočnil v sobotu 14. 12. 2019 v priestoroch Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov.

Tohtoročného tretieho seminára sa zúčastnilo sedem mladých a talentovaných spevákov a hudobníkov, a to Janko Hrubík a Anna Tordánská z Aradáča, Iveta Kováčová a Simona Đurićová z Petrovca, Zlatko Klinovský a Anna Beréďiová zo Selenče a Una Amidžićová z Nového Sadu. Prvá pracovná časť seminára bola koncipovaná tak, aby frekventantom umožnila získať vzácne informácie o možnostiach prezentácie ich vlastnej tvorby tak, aby ich aspoň trochu motivovala k tvorivosti. Motivácia sa podporuje predovšetkým aktívnym skúmaním aktuálnych hudobných materiálov, ktoré sú zverejnené v médiách, porovnávaním štýlov, hľadaním vlastného výrazového štýlu a spôsobu interpretácie, prezentáciou vlastnej tvorby, vystúpení a nahrávok prostredníctvom sociálnych sietí (Facebook, Instagram, Youtube), hľadaním (aj) finančnej podpory prostredníctvom projektových fondov a ustanovizní zameraných na kultúru a tvorivosť (EURO fondy, Pokrajinský sekretariát pre kultúru, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, SOKOJ...), zapojením vlastnej hudobnej tvorby do systému pre ochranu autorských práv v našej krajine – SOKOJ. Takisto sa aktívnym skúmaním prebúdzajú zvedavosť aj napriek všeobecnej apatii „sebamotivácie“ – v zmysle vyhľadávania zdrojov vlastnej inšpirácie, či už prostredníctvom hudobných nahrávok, tlače, internetu. Frekventanti sa zhodli na tom, že aktívnym zapojením sa do hudobného ži-

PODRŠKA MLADIM PEVAČIMA

3. Edukatívni seminar za podršku vokalnežstva i popularnog muzičkog žanra održan je u subotu, 14. decembra 2019. godine u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovača.

Na ovogodišnjem trećem seminaru učestvovalo je sedam mladih i talentovanih pevača i muzičara, i to Janko Hrubik i Ana Tordanski iz Aradca, Iveta Kovač i Simona Đurić iz Petrovca, Zlatko Klinovski i Ana Beređić iz Selenče i Una Amidžić iz Novog Sada. Prvi, radni deo seminara, osmišljen je tako da studentima pruži korisne informacije o mogućnostima predstavljanja sopstvenog dela, kako bi ih to bar malo motivisalo u njihovom stvaralaštvu. Motivacija se uglavnom podržava aktivnim istraživanjem trenutnih muzičkih materijala koji se objavljuju u medijima, upoređivanjem stilova, traganjem za sopstvenim izražajnim stilom i načinom interpretacije, prezentacijom sopstvenog rada, nastupima i objavljivanjem snimaka putem društvenih mreža (Facebook, Instagram, Youtube), traženju finansijsku podršku kroz projektne fondove i institucije fokusirane na kulturu i kreativnost (EURO fondovi, Pokrajinski sekretarijat za kulturu, Kancelarija za Slovače u dijaspori, Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine, Zavod za kulturu vojvođanskih Slovača, SOKOJ,...), uključivanjem sopstvenog muzičkog dela u sistem za zaštitu autorskih prava u našoj zemlji – SOKOJ. Aktivno istraživanje, uprkos sveopštoj apatiji, takođe budi radoznalost i „samomotivaciju“, u smislu traženja izvora vlastite inspiracije, kako kroz muzičke snimke, tako i kroz štampu, internet. Polaznici su se složili da aktivnim učešćem u muzičkom životu u sopstvenom okruženju, radom sa muzičkim ansamblima, u školi sa decom, osnivanjem sopstvenog benda

vota vo vlastnom prostredí, práca s hudobnými súbormi, v škole s deťmi, založenie vlastnej kapely, či iného hudobného telesa – speváckej skupiny a pod., návšteva koncertov a podujatí rôznych hudobných žánrov, ako aj komunikácia a kontakty so skúsenejšími hudobníkmi a odborníkmi, bez pocitu ostychu či strachu, takisto ponúkajú určitú dózu inšpirácie pre ďalšiu prácu a zdokonaľovanie sa. Sociálne siete sú ďalším krokom rozvoja komunikácie vo svete. Vďaka tomu sa komunikácia stala dostupnejšou ako kedykoľvek predtým. Gigantické siete, akými sú Facebook, Youtube, Instagram a podobné núkajú nekonečný priestor na reklamu aj hudobníckej tvorivosti, a preto bola časť seminára venovaná práve nástrojom, ktoré také zviditeľnenie ponúkajú. V nemalej miere sa hovorilo aj o projektoch, ktoré si jednotlivci môžu podať a získať podporu z konkrétnych zdrojov. Existujú ustanovizne a fondy, ktoré umožňujú realizáciu kreatívnych nápadov – cd a knižných vydaní, hudobných podujatí a pod. V našom prostredí sú to NRSNM, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, Pokrajinský sekretariát pre kultúru a vzdelávanie, SOKOJ, zo zahraničných fondov je našimi účast-

ili drugog muzičkog tela – pevačke grupe i sl, posećivanjem koncerata i drugih muzičkih događanja različitih žanrova, kao i kroz komunikaciju i kontakte sa iskusnijim muzičarima i profesionalcima, bez osećanja stida ili straha, takođe pružaju izvesnu dozu inspiracije za dalji rad i usavršavanje. Društvene mreže su još jedan korak u razvoju komunikacije u svetu.

Kao rezultat toga, komunikacija je postala dostupnija nego ikad ranije. Gigantske mreže kao što su Facebook, Youtube, Instagram i slično pružaju beskrajni prostor za reklamu i muzičko stvaralaštvo, zbog čega je deo seminara bio posvećen sredstvima koja nude takav oblik prezentacije. Takođe se dosta govorilo i o projektima sa kojima pojedinci mogu da konkurišu za dodelu sredstava iz određenih izvora. Postoje institucije i fondovi koji omogućavaju implementaciju kreativnih ideja – CD-a i knjižnih izdanja, muzičkih manifestacija, itd. U našem okruženju to su NRSNM, Zavod za kulturu vojvodanskih Slovaka, Pokrajinski sekretarijat za kulturu i obrazovanje, SOKOJ, a kada su u pitanju strani fondovi naši učesnici najviše apliciraju u Kancelariji za Slovake u dijaspori iz Bratislave. Finansijska podrška se

níkmi najviac oslovený Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí – Bratislava. Takisto sa finančná podpora dá získať aj prostredníctvom eurofondov, predovšetkým keď ide o náročnejšie a obsiahlejšie projekty, ako aj oslovením sponzorov, súkromných či verejných firiem, ktoré majú možnosť dotácií.

Prvá časť seminára sa skončila uvádzaním informácií o jedinom dolnozemskom festivale Zlatý kľúč, ktorý v našom prostredí predstavuje (zatiaľ) jediné produkčné teleso na „výrobu“ nových skladieb populárneho žánru. Väčšina účastníkov seminára mala skúsenosť keď ide o vystúpenie na tomto podujatí a zhodli sa na tom, ako by malo aj ďalej pretrvávať, ale sa aj zdokonaľovať, predovšetkým keď ide o ďalšiu prezentáciu nových skladieb v zahraničí a bohatšiu mediálnu podporu, ktorá by spočívala v podobe nahrávania videoklipov.

Seminaristi si potom preskúšali pripravené skladby, ktoré následne o 18.00 h aj verejne predviedli. Takýto spôsob spolupráce mladých autorov, spevákov sa ukázal ako nespierne pozitívny a kreatívny, lebo prejavili vynikajúcu schopnosť v danom okamihu pohotovo zareagovať, čo malo výsledok spontánny vznik duetového spevu, spevu sprevádzaním nástroja. Účastníci sa v konečnom dôsledku dobre bavili a podporili podujatia takéhoto typu, nakoľko sa sami vyjadřili, akú potrebujú vzpruhu, ktorú získavajú od nás – odborníkov a tvorcov kreatívnych podujatí a nie iba demotiváciu, ktorú nachádzajú na každom kroku.

Verím, že podujatie bude rásť a do budúcnosti sa sústreďí pri dobrej práci viacerých účastníkov, ktorí majú radi prácu na sebe a potrebujú podporu v realizácii svojich nápadov.

Dr. Slovenka Benková-Martinková
Foto: Nataša Simonović

može dobiti i putem EU fondova, posebno kada se radi o zahtevnijim i obimnijim projektima. Podršku je moguće obezbediti i preko sponzora, privatnih ili javnih preduzeća koja mogu da pružaju subvencije.

Prvi deo seminara završen je pružanjem informacija o jedinom ovdašnjem festivalu slovačke popularne muzike „Zlatni kľuč“, koji u našem okruženju predstavlja (za sada) jedino produkcijsko telo za „izradu“ novih kompozicija popularne muzike. Većina učesnika seminara je već imala iskustvo sa nastupom na ovom festivalu i svi su se složili da sa njegovom organizacijom treba nastaviti, ali i raditi na njegovom poboljšanju, posebno kada je reč o daljoj prezentaciji novih pesama u inostranstvu i medijskoj podršci, koja bi se sastojala u snimanju video-spotova.

Učesnici seminara su zatim uvežbavali pripremljene kompozicije koje su kasnije, u 18 časova, javno izveli. Ovakav oblik saradnje mladih autora, pevača, pokazao se kao veoma pozitivan i kreativan jer su ispoljili izuzetnu sposobnost brzog reagovanja u datom trenutku, što je rezultiralo spontanom formiranjem pevačkih dueta i pevanjem uz pratnju instrumenta. Na kraju, učesnici su se dobro zabavili i pružili podršku ovakvim manifestacijama, pošto im je neophodan podstrek koji dobijaju od nas – stručnjaka i stvaralaca kreativnih događaja, a ne demotivacija sa kojom se susreću na svakom koraku.

Verujem da će ovaj seminar rasti i da će se u budućnosti fokusirati na dobru aktivnost više učesnika koji žele da rade na svom usavršavanju i kojima je potrebna podrška pri sprovođenju svojih ideja.

dr Slovenka Benkova-Martinkova
Foto: Nataša Simonović

54. STRETNUTIE V PIVNICKOM POLI

K najstarším festivalom slovenskej ľudovej kultúry vojvodinských Slovákov patrí festival spevákov slovenských ľudových piesní – Stretnutie v pivnickom poli, ktorý bol založený v roku 1966 v Pivnici. Festival je zameraný na zachovávanie a pestovanie pôvodných slovenských ľudových piesní. Má súťažný charakter a pôvodne sa ho zúčastňovali speváci zo Srbska, ale v súčasnosti vystupujú aj Slováci z Rumunska, Chorvátska a Maďarska. Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov poskytuje festivalu organizačnú a finančnú pomoc.

54. ročník festivalu Stretnutie v pivnickom poli sa uskutočnil v Pivnici od 7. do 8. decembra 2019 a zúčastnilo sa ho trinásť spevákov zo slovenského vojvodinského prostredia, ktorých sprevádzal festivalový ľudový orchester pod vedením primáša Valentína Michala Grňu.

Odborná porota, ktorá hodnotila prednesy a autenticnosť piesní, pracovala v zložení: Jarmila Juricová-Stupavská, Mária Zdravkovičová a Miroslav Hemela. Autenticnosť ľudových krojov účastníkov hodnotil etnológ Patrik Rago.

Odborná porota prvú cenu za najlepšiu interpretáciu udelila Martine Agarskej z Boľoviec, ktorá získala aj Cenu NRSNM, druhú cenu Vladimírovi Kriškovi z Hložian. Porota sa rozhodla udeliť dve tretie ceny, a to Andrei Koruniakovej z Kulpína a Shaili Ponigerovej Forero z Báčskeho Petrovca.

54. „SUSRET U PIVNIČKOM POLJU“

Jedan od najstarijih festivala slovačke narodne kulture vojvođanskih Slovaka je festival pevača slovačkih narodnih pesama „Susret u pivničkom polju“, osnovan 1966. godine u Pivnicama. Festival je fokusiran na očuvanje i negovanje izvornih slovačkih narodnih pesama i ima takmičarski karakter, a prvobitno su na njemu učestvovali pevači iz Srbije, ali trenutno nastupaju i Slovaci iz Rumunije, Hrvatske i Mađarske. Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka pruža organizacionu i finansijsku pomoć festivalu.

54. Festival „Susret u pivničkom polju“ održan je u Pivnicama od 7. do 8. decembra 2019. godine, a učestvovalo je trinaest pevača iz Vojvodine, koje je pratio festivalski narodni orkestar pod dirigentskom palicom prve violine, Valentina Mihala Grnje.

Stručni žiri, koji je vrednovao izvođenje i autentičnost pesama, radio je u sastavu: Jarmila Jurica-Stupavski, Marija Zdravković i Miroslav Hemela. Etnolog Patrik Rago je ocenjivao autentičnost narodnih nošnji učesnika.

Stručni žiri je prvu nagradu za najbolju interpretaciju dodelio Martini Agarski iz Boljevaca, kojoj je pripala i nagrada NSSNM. Drugu nagradu je osvojio Vladimir Kriška iz Gložana. Žiri je odlučio da dodeli i dve treće nagrade i to Andrei Korunjak iz Kulpina i Šajli Ponjiger Forero iz Bačkog Petrovca.

Ceny za autentičnost piesne získali Jarmila Hajková z Kovačice a Vladimír Ábelovský z Aradáča. Porota aj v tomto ročníku využila svoje právo a udelila špeciálnu cenu za angažovanie sa vo viacerých oblastiach hudobného života vojvodinských Slovákov, a to Ivete Kováčovej z Báčskeho Petrovca. Ceny za tradičný ľudový odev získali Silvia Ferková z Hložian a Iveta Kováčová z Báčskeho Petrovca. Cenu poroty obecnstva získali Pivničan Janko Merník a Vladimír Kriška z Hložian.

Festival moderovala Anna Zorňanová.

Festival Stretnutie v pivničkom poli patrí k skupine festivalov s osobitným významom pre slovenskú národnostnú menšinu v Srbsku, a preto sa na jeho realizácii okrem domáceho SKUS Pivnica podieľali aj NRSNM, ÚKVS a Zhromaždenie Obce Báčska Palanka.

Ladislav Čáni
Foto: Miroslav Pap

Jarmila Hajko iz Kovačice i Vladimir Abelovski iz Aradca su osvojili nagrade za autentičnost izvedenih pesama. Žiri je takođe iskoristio svoje pravo i posebnu nagradu za angažovanje u više sfera muzičkog života Slovaka u Vojvodini dodelio Iveti Kovač iz Bačkog Petrovca. Nagrade za tradicionalnu narodnu nošnju osvojile su Silvia Ferko iz Gložana i Iveta Kovač iz Bačkog Petrovca. Janko Mernjik iz Pivnica i Vladimir Kriška iz Gložana osvojili su nagradu žirija publike.

Festival je vodila Ana Zornjan.

Festival „Susret u pivničkom polju“ pripada grupi festivala od posebnog značaja za slovačku nacionalnu manjinu u Srbiji, pa su pored domaćeg SKUD Pivnica, u njegovoj organizaciji učestvovali i NSSNM, ZKVS i Skupština opštine Bačka Palanka.

Ladislav Čanji
Foto: Miroslav Pap

SEMINÁR NA PODPORU ROZVOJA DÍVADELNÉHO UMENIA

Seminár na podporu rozvoja divadelného umenia v rámci Programu odborného zdokonaľovania a vzdelávania v oblasti kultúry a umenia sa uskutočnil 13. apríla 2019 v Divadelnom klube Divadla VHV v Petrovci.

Školiteľom bol renomovaný divadelný a televízny režisér Ján Čáni a odborná konzultantka profesorka slovenčiny Anamária Boldocká-Grbičová. Celý priebeh seminára mala na starosti pracovníčka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov, kultúrna aktivistka Nataša Simonovičová.

Zúčastnili sa ho 11 frekventanti, nádejní herci, vrátane dvoch hudobníkov. Žiaci, divadelní zánietenci, z ktorých väčšina už mala do činenia s divadlom, prostredníctvom zaujímavej prednášky, ale i vďaka vizuálnym trefne tvarovaným video úryvkom z nahrávok, mali možnosť zoznámiť sa so súčasnými divadelnými termínmi a trendmi, ako sú: postdramatické divadlo a dokumentárna dráma, alebo divadlo faktu.

V súčasnosti, vo víre plurality umeleckých a dramatických foriem a citátovosti, je vychytené tzv. imerzné divadlo, teda divadlo nie v klasickom, skalnom ponímaní. Jedna z jeho možností je napríklad bytové divadlo, akému sa, napríklad, v súčasnosti venuje divadelný umelec Maroš Kramár. Ide o to, že diváci už neprichádzajú do divadla ako kedysi, ale, keď chcú, divadlo si príde za nimi. Rovnako tak sa stiera i hranica medzi

SEMINAR ZA PODRŠKU RAZVOJA POZORIŠNE UMETNOSTI

Seminar za podršku pozorišne umetnosti u okviru Programa stručnog usavršavanja i obrazovanja u oblasti kulture i umetnosti održan je 13. aprila 2019. godine u klubu Pozorišta „VHV“.

Predavač je bio renomirani pozorišni i televizijski režiser Jan Čanji, a stručni konsultant profesorka slovačkog jezika Anamaria Boldocki-Grbić. Za organizaciju seminara bila je zadužena organizatorka Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka, kulturna aktivistkinja Nataša Simonović.

U rad seminara uključilo se 11 učesnika, budućih glumaca, kao i dva muzičara. Učeniци, pozorišni entuzijasti, od kojih je većina već imala iskustva sa pozorištem, imali su mogućnost da se kroz zanimljivo predavanje, ali i zahvaljujući adekvatnim video-odlomcima, upoznaju sa savremenim pozorišnim terminima i trendovima kao što su: postdramsko pozorište i dokumentarna drama, ili „nonfikšn“ pozorište. Danas, u vrtlogu pluralnosti umetničkih i dramskih formi i citatnosti, u trendu je tzv. „imerzno pozorište“, odnosno neklasično shvaćen teatar. Jedan od mogućih oblika ovakvog pozorišta je npr. „kućno pozorište“, kojim se danas bavi pozorišni umetnik Maroš Kramar. Dakle, radi se o tome, da gledaoci ne odlaze u pozorište kao nekada, već ako žele, pozorište dolazi kod njih. Isto tako se briše granica između scene i gledališta. Predstava

javiskom a hľadiskom. Predstavenie sa deje v priestore, „rozlieva sa“ do priestoru, diváci sú časťou hry a k nej sa stavajú oveľa ležérnejšie.

Školiteľ Čáni frekventantom na príklade diela Kyslík bohato ilustrovanom audio a video zábermi, priblížil i dramatické dielo súčasného svetového dramatického autora Ivana Vyrypajeva. Tento patrí do hore uvedených foriem, konkrétne, uňho sa jeden a ten istý jav spracúva cez rozličné fakty vďaka rozličným aktérom a ich svojským optikám. Konkrétne, v Kyslíku ide o parafrázu postáv desatoro Božích prikázaní. Ide o text s trošku boľavo kontroverzným pohľadom na svet mladých v súčasnosti, ktorý ale celkom korešpondoval s príležitostne nastoleným divadelným kolektívom. Takýto zjavný a spontánne vytvorený tvorivý nepokoj by mal vyústiť do divadelného predstavenia, ktoré by mali premiérovať pri príležitosti storočnice Gymnázia Jána Kollára so žiackym domovom v Petrovci.

se odigrava u prostoru, „razliva“ se u prostor, a gledaoci su deo predstave i prema njoj se odnose mnogo ležernije. Predavač Čanji je učesnike seminara na primeru dela „Kiseonik“, bogato ilustrovanim audio i video snimcima, upoznao i sa dramskim delom savremenog svetskog dramskog pisca Ivana Viripajeva, koji pripada predstavnicima gorenavedene forme pozorišta. Kod njega se jedna pojava obrađuje kroz različite činjenice zahvaljujući različitim akterima i njihovim subjektivnim perspektivama. U „Kiseoniku“ se konkretno radi o parafrazi likova iz deset božjih zapovesti. To je tekst sa pomalo bolnim i kontraverznim pogledom na svet mladih danas, ali koji u potpunosti odgovara pozorišnom kolektivu okupljenom za ovu priliku. Ovakav očigledan i spontano izgrađen stvaralački nemir trebalo bi da preraste u pozorišnu predstavu, čija bi se premijera izvela povodom stote godišnjice Gimnazije „Jan Kolar“ sa domom učenika u Petrovcu.

Annamária Boldocká-Grbićová
Foto: Nataša Simonović

Anamaria Boldocki-Grbić
Foto: Nataša Simonović

K ŽIVOTNÉMU JUBILEU VÝTVARNÍKA JOZEFA KLÁTIKA

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov usporiadal výstavu obrazov Priestor Jozefa Klátika pri príležitosti sedemdesiatych narodenín umelca.

Vernisáž výstavy sa uskutočnila 21. februára 2019 v galérii ÚKVS na Njegošovej ulici v Novom Sade. Početných milovníkov výtvarného umenia a priaznivcov diela Jozefa Klátika privítala riaditeľka ÚKVS Anna Chrtánová-Leskovac a slávnostného otvorenia sa, okrem samotného umelca, zúčastnili aj výtvarní kritici Vladimír Valentík a Sava Stepanov, básnik Martin Prebudila, ktorý hovoril o Klátikovej básnickej tvorbe, herec Miroslav Babiak, ktorý predniesol báseň z autorovej zbierky *Prach zrkadla*. K slávnostnému ovzdušiu vernisáže výrazne prispelo aj džezové trio v zložení Ervín Malina (kontrabas), Predrag Đurić (gítara) a Vojislav Pavkov (saxofón).

Na výstave pomenovanej *Priestor* autor vystavuje sedemnást najnovších prác, ktoré charakterizuje dôsledne redukovaná geometrická abstrakcia a snaha o transformovanie obrazov na trojrozmerné objekty. Vo svojom texte venovanom tvorbe Jozefa Klátika výtvarný kritik Sava Stepanov okrem iného povedal: „Postoj k obrazu – objektu Klátik radikalizuje sériu najnovších diel. Vyfarbené latky, štvorcové, obdĺžnikové a kruhové platne umelec spája do konštruktov, ktoré majú špecifické geometrické usporiadanie. Tu však ide o akési prekonávanie geometrizmu: o vymazávanie obvyklej piktorálnej plochy a plošnej vizuálnosti a o zvečňovanie základných výtvarných prvkov, ako sú: línie, plochy, farebné plochy. V podstate týmito dielami nás Klátik presvedča, že je ideu geometrie možné urobiť konkrétnou, existujúcou, použiteľnou, skutočnou.“ Vladimír Valentík, azda najväčší znalec výtvarného umenia vojvodinských Slovákov a teda aj diela Jozefa Klátika, konštatoval: „Jozef Klátik vo svojej výtvarnej tvorbe abstraktného ladenia relativizoval tradičné, konvenčné ponímanie maľby a sochy a deštrukciu – ktorá je zároveň konštrukciou – tradičných umeleckých konvencií zbavoval nás predsudkov a otváral cestu výtvarnému umeniu pre nový spôsob prejavu v novom miléniu.“

Jozef Klátik patrí k najvýznamnejším a najvýraznejším osobnostiam súčasného výtvarného umenia a kultúry vojvodinských Slovákov. Jeho dielo presiahlo rámec našej menšinovej kultúry a už niekoľko desaťročí významným spôsobom rezonuje na umeleckej scéne Vojvodiny a Srbska.

Narodil sa 15. februára 1949 v Starej Pazove. Strednú umeleckú školu absolvoval v Novom Sade a v rokoch 1971 – 1976 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave u významných profesorov Vincenta Hložníka, Albína Brunovského

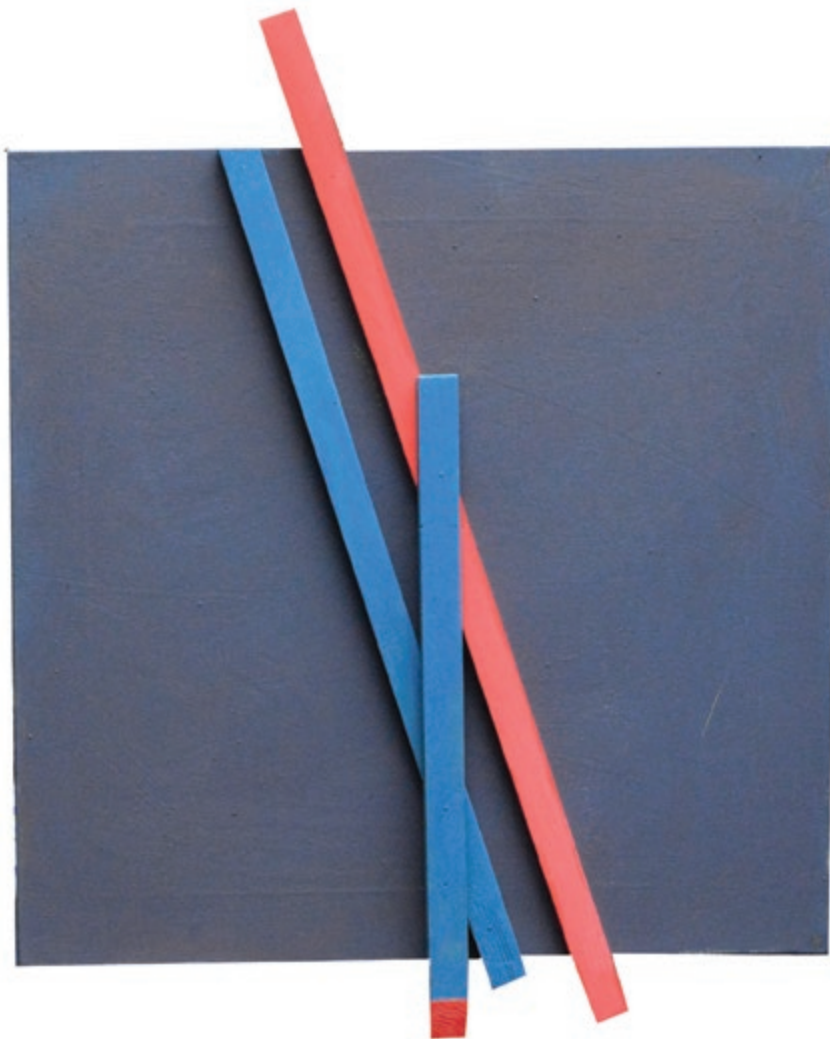
IZLOŽBA POSVEČENA ŽIVOTNOM JUBILEJU JOZEFA KLAČIKA

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka organizovao je izložbu slika „Prostor“ Jozefa Kláčika povodom sedamdesetog rođendana umetnika.

Izložba je svečano otvorena 21. februara 2019. godine u galeriji ZKVS, u Njegoševoj ulici u Novom Sadu. Brojne ljubitelje likovne umetnosti i poštovaoce dela Jozefa Kláčika pozdravila je direktorka ZKVS Ana Hrčan-Leskovac, a u svečanom programu su, osim samog autora, učestvovali i likovni kritičari Vladimir Valenćik i Sava Stepanov, pesnik Martin Prebudila, koji je govorio o pesničkom delu Kláčika, dok je glumac Miroslav Babjak pročitao jednu pesmu iz Kláčikove zbirke „Pepeo ogleдалa“. Svečanog atmosferi doprinela je i muzika džez trija u sastavu Ervin Malina (kontrabas), Predrag Đurić (gítara) i Vojislav Pavkov (saksofon).

Na izložbi nazvanoj „Prostor“ autor je predstavio sedamnaest najnovijih radova koje karakteriše dosledno redukovana geometrijska apstrakcija i umetnička tendencija da se slika transformiše u trodimenzionalni objekat. U svom tekstu posvećenom stvaralaštvu Jozefa Kláčika likovni kritičar Sava Stepanov je, između ostalog, rekao: „Stav o slici-objektu Kláčik radikalizuje serijom najnovijih ostvarenja. Bojene letve, kvadratne, pravougaone i kružne ploče umetnik spaja u konstrukte koji poseduju specifičnu geometrijsku uređenost. Ovde se, međutim, radi o svojevrsnom prevazištenju geometrizma: o brisanju uobičajene piktoralne ravnine i plošne vizuelnosti, te o reifikovanju (ili: postvarivanju), osnovnih likovnih elemenata poput linije, površine, bojene plohe. Zapravo, tim ostvarenjima Kláčik nas ubeđuje da je moguće ideju geometrije učiniti konkretnom, postojećom, primenljivom, stvarnom.“ Vladimir Valenćik, verovatno najbolji poznavalac likovne umetnosti vojvođanskih Slovaka, a i dela Jozefa Kláčika, konstatovao je, pak, sledeće: „Jozef Kláčik u svom apstraktnom likovnom stvaralaštvu relativizuje tradicionalno, konvencionalno shvatanje slikarstva i skulpture i destrukcijom, koja je ujedno i konstrukcija tradicionalnih umetničkih konvencija, oslobađa nas predrasuda i otvara put likovnoj umetnosti ka novim načinima izražavanja u novom milenijumu.“

Jozef Kláčik je jedna od najznačajnijih ličnosti savremene likovne umetnosti i kulture vojvođanskih Slovaka. Njegovo delo je mnogome prevazišlo okvir manjinske kulture i već nekoliko decenija je prisutno na likovnoj sceni Vojvodine i Srbije. Rođen je 15. februara 1949. godine u Staroj Pazovi. Srednju umetničku školu je završio u Novom Sadu, a u periodu od 1971. do 1976. godine studirao je na Fakultetu likovne umetnosti u Bratislavi

a Oresta Dubaya, kde získal titul magistra maliarstva. Následne na Akadémii umenia v Novom Sade získal aj titul diplomovaný maliar a profesor výtvarnej výchovy. Po ukončení štúdia viac rokov pracoval ako výtvarný a grafický redaktor vo vydavateľstve Obzor a NVU Hlas ľudu v Novom Sade, neskôr pôsobil na Akadémii umenia v Novom Sade na Katedre pre grafiku.

Svoje práce prezentoval na početných samostatných a kolektívnych výstavách doma i v zahraničí. Venuje sa malbe, grafike, fotografii, grafickému dizajnu, multimediálnym prejavom, poézii a vizuálnej poézii.

Ladislav Čáni

kod čuvenih profesora Vinsenta Hložnjika, Albina Brunovskog i Oresta Dubaia, gde je stekao titulu magistra slikarstva. Zatim je na Akademiji umetnosti u Novom Sadu dobio zvanje diplomiranog slikara i profesora likovnog vaspitanja. Nakon završetka studija je više godina radio u izdavaštvu „Obzor“ i NIU „Hlas ľudu“, a kasnije i na Akademiji umetnosti u Novom Sadu na Katedri za grafiku.

Izlagao je na brojnim samostalnim i kolektivnim izložbama u zemlji i inostranstvu. Bavi se slikarstvom, grafikom, fotografijom, grafičkim dizajnom, multimedijalnim projektima, poezijom i vizuelnom poezijom.

Ladislav Čanji

ÚSTAV NA MEDZINÁRODNOM KNIŽNOM VEĽTRHU V NOVOM SADE

Vo štvrtok 7. marca sa v rámci Medzinárodného knižného veľtrhu v Novom Sade uskutočnila aj spoločná prezentácia vydavateľskej činnosti štyroch menšinových ústavov kultúry. Predstavili sa Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, Rusínov, Rumunov a Chorvátov.

Prezentácia vydavateľskej činnosti ÚKVS mala dve časti. V prvej bola prezentovaná najnovšia publikácia ústavu – monografia POP, venovaná poprednému predstaviteľovi súčasného výtvarného umenia vojvodinských Slovákov Pavlovi Popovi. V druhej časti riaditeľka ÚKVS Anna Chrtánová-Leskovac informovala prítomných o tých najvýznamnejších vydavateľských počinoch ÚKVS dosiahnutých počas jeho desaťročnej činnosti.

Na veľtrhu bola v rámci osobitného podujatia predstavená aj publikácia Činnosť slovenskej zborovej kultúry a jej vplyv na rozvoj a šírenie interkulturality vo Vojvodine autora Dr. Juraja Súdiho, ktorú ústav vydal v roku 2018 ako štvrtý titul v edícii Doktorské dizertácie.

Prezentácia monografie POP

Monografia je druhým titulom vydaným v edícii Slovart, v ktorej ústav vydáva reprezentatívne, plnofarebné publikácie venované významným predstaviteľom nášho výtvarného umenia. Prvou publikáciou z tejto edície bola monografia Mária Gašková – umenie tichej vášne a teraz sa podarilo vydať aj spomínanú monografiu POP. O diele Pavla Popa a samotnej publikácii na prezentácii hovorili jej autori, poprední znalci výtvarného umenia vojvodinských Slovákov, Sava Stepanov

ZAVOD NA MEĐUNARODNOM SAJMU KNJIGA U NOVOM SADU

U štvrtak, 7. marta, u okviru Međunarodnog sajma knjiga u Novom Sadu, održana je zajednička prezentacija izdavačke delatnosti četiri zavoda za kulturu – Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka, Rusina, Rumuna i Hrvata.

Prezentacija izdavačke delatnosti ZKVS imala je dva bloka. U prvom delu je predstavljena najnovija publikacija zavoda – monografija „POP“, posvećena jednom od najznačajnijih predstavnika savremene likovne umetnosti vojvođanskih Slovaka, Pavelu Popu. U drugom delu direktorka ZKVS Ana Hrćan-Leskovac informisala je prisutne o najznačajnijim izdavačkim poduhvatima ZKVS postignutim u desetogodišnjem periodu delovanja zavoda.

Na sajmu je u okviru posebne manifestacije predstavljena i publikacija „Delatnost u okviru slovačke horske kulture i njen uticaj na razvoj i širenje interkulturalnosti u Vojvodini“ autora dr Juraja Suđija, koju je zavod objavio 2018. godine kao četvrto izdanje u okviru edicije „Doktorske disertacije“.

Prezentacija monografije „POP“

Ova monografija je druga knjiga objavljena u ediciji „Slovart“ u kojoj zavod objavljuje reprezentativne publikacije štampane u punom koloru posvećene značajnim predstavnicima likovne umetnosti vojvođanskih Slovaka. Prva knjiga objavljena u okviru ove edicije je monografija „Marija Gaško – umetnost tihе strasti“, a sada je konačno objavljena i navedena monografija „POP“. O delu Pavla Popa, kao i o samoj monografiji, govorili su njeni autori, vrsni poznavaoци likovne umetnosti vojvođanskih Slovaka, Sava Stepanov i Vladimir Valenćik. Stepanov se u

a Vladimír Valentík. Stepanov sa vo svojom príhovore zameril na stručný prierez tvorbou tohto vynikajúceho grafika a maliara a na zdôraznenie jeho významu nielen v kontexte kultúry vojvodinských Slovákov, ale i pre výtvarnú scénu Vojvodiny a Srbska. Vladimír Valentík sa okrem hodnotenia tvorby Pavla Popa vyjadril aj k samotnej publikácii, ktorá na 224 stranách prináša trojjazyčné texty (v slovenčine, srbčine a angličtine) z pera Valentíka a Stepanova, množstvo plnofarebných reprodukcí Popových diel, detailnú biografiju umelca a fotografie z autorovho života, ukážky katalógov a kníh ilustrované majstrovými prácami.

svom izlaganju fokusirao na stručni pregled stvaralaštva ovog izvanrednog grafičara i slikara, naglašavajući njegov značaj ne samo u kontekstu kulture vojvođanskih Slovaka, već i u kontekstu likovne scene Vojvodine i Srbije. Vladimír Valenčík je, osim o stvaralaštvu Pavla Popa, govorio i o samoj knjizi, koja na 224 strane donosi trojezične tekstove (na slovačkom, srpskom i engleskom jeziku) iz pera Valenčíka i Stepanova, brojne kolor reprodukcije Popovih radova, detaljnu biografiju umetnika i fotografije iz života autora, kao i primere kataloga i knjiga ilustrovanih majstrovim radovima.

Prezentácia vedeckej publikácie Činnosť slovenskej zborovej kultúry a jej vplyv na rozvoj a šírenie interkulturality vo Vojvodine

V osobitnom, veľmi bohatom a pútavom programe bola prezentovaná doktorská dizertácia nášho významného hudobného pracovníka, dirigenta, skladateľa, hudobného pedagóga a zakladateľa a vedúceho zboru Zvony zo Selenče Juraja Súdiho: Činnosť slovenskej zborovej kultúry a jej vplyv na rozvoj a šírenie interkulturality vo Vojvodine, ktorú ústav vydal ako štvrtý zväzok edície Doktorské dizertácie v spolupráci so Slovenským vydavateľským centrom.

V hudobnej časti programu vystúpili komorný zbor Zvony a detský Orchestrík Základnej školy Jána Kollára zo Selenče. O význame publikácie hovoril Dr. Žolt Lazar, školiteľ Juraja Súdiho pri príprave a obhajobe doktorskej dizertácie. O samotnej publikácii, jej charaktere a o obsahu sa vo svojej prednáške vyjadril aj samotný autor Juraj Súdi.

Ladislav Čáni
Foto: Ladislav Čáni, Danica Vrbova

Prezentacija naučne publikacije „Delatnost u okviru slovačke horske kulture i njen uticaj na razvoj i širenje interkulturalnosti u Vojvodini”

U zasebnom, veoma bogatom i zanimljivom programu predstavljena je doktorska disertacija Juraja Suđija, pod nazivom, „Delatnost u okviru slovačke horske kulture i njen uticaj na razvoj i širenje interkulturalnosti u Vojvodini”, koju je zavod objavio kao četvrti tom edicije „Doktorske disertacije” u saradnji sa Slovačkim izdavačkim centrom. Juraj Suđi je, inače, naš istaknuti muzički radnik, dirigent, kompozitor, muzički pedagog i osnivač kamernog hora „Zvona” iz Selenče.

U muzičkom delu programa nastupili su kamerni hor „Zvona” i dečji „Orkestric” Osnovne škole „Jan Kolar” iz Selenče. O značaju publikacije izlagao je dr Žolt Lazar, mentor Juraja Suđija prilikom pripreme i odbrane doktorske disertacije. O samoj publikaciji, njenim karakteristikama i sadržaju, u svom predavanju govorio je i autor publikacije Juraj Suđi.

Ladislav Čanji
Foto: Ladislav Čanji, Danica Vrbova

MNOHOTVÁRNOSŤ PORTRÉTOV PAVLA ČÁNIHO

Pri príležitosti Slovenských národných slávností bola v stredu 7. augusta 2019 v Ústave pre kultúru vojvodinských Slovákov slávnostne otvorená výstava akademického grafika a maliara Pavla Čániho.

RAZNOVRSNOST PORTRETA PAVLA ČANJIIJA

U Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovaka je u sredu, 7. avgusta 2019. godine povodom održavanja Slovačkih narodnih svečanosti otvorena izložba akademskog grafičara i slikara Pavla Čanjija.

Výstava bola tematicky ladená a kultúrnej verejnosti prvýkrát predstavila portrétnu tvorbu tohto nášho výtvarného umelca. Vernisáže sa okrem početných milovníkov výtvarného umenia a médií zúčastnili aj jednotliví zástupcovia Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny a predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí Ján Varšo. K slávnostnému charakteru otvorenia výrazným spôsobom prispeli vystúpenia hudobného dua v zložení Ervín Malina, basová gitara, a Vladimír Jakovljević, elektrická gitara. Prítomných privítala riaditeľka ÚKVS Anna Chrtánová-Leskovac a povedala niekoľko základných informácií o výstave a motívoch, prečo sa ústav tentoraz rozhodol zorganizovať práve výstavu Pavla Čániho.

Kurátorom výstavy bol výtvarný kritik a naslovovzatý znalec diela Pavla Čániho Vladimír Valentík, ktorý stručne zhodnotil portrétnu tvorbu Pavla Čániho a jej význam v kontexte výtvarného umenia vojvodinských Slovákov. Pracovník ÚKVS Ladislav Čáni ozrejmil aj niektoré súvislosti, ktoré túto výstavu spájajú s dvoma významnými jubileami, a to so stým výročím založenia gymnázia a tlačiarne v Báčskom Petrovci a následne vyzval autora a riaditeľku ÚKVS, aby symbolicky odhalili portrét Andreja Labátha, prvého správcu tlačiarne v Báčskom Petrovci, ktorý obohatil vzácnu zbierku portrétov významných osobností kultúrneho a spoločenského života vojvodinských Slovákov, ktorú od roku 2011 buduje ÚKVS. Česť slávnostne otvoriť výstavu pripadla predsedovi Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí Jánovi Varšovi.

Pavel Čáni je jedným z nevelkého počtu súčasných slovenských vojvodinských výtvarných umelcov, ktorý sa sústavne venuje otázke prehodnocovania a objavovania nových

Izložba je bila monotematika i javnosti je prvi put prezentovala portretno stvaralaštvo ovog likovnog umetnika. Na svečanom otvaranju su, osim brojnih poštovalaca likovne umetnosti i medija, prisustvovali i pojedini predstavnici Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine i predsednik Kancelarije za Slovake u dijaspori Jan Varšo. Svečani karakter otvaranja naglašen je nastupom muzičkog dueta u sastavu: Ervín Malina, bas gitara, i Vladimír Jakovljević, električna gitara. Prisutne je pozdravila direktorka ZKVS Ana Hrcán-Leskovac, koja je iznela nekoliko osnovnih podataka o izložbi i motivima zavodove organizacije izložbe Pavla Čanjija.

Kustos izložbe je bio likovni kritičar i vrstan poznavalac dela Pavla Čanjija – Vladimír Valenčík, koji je ukratko prikazao portretno stvaralaštvo Pavla Čanjija i njegov značaj u kontekstu likovne umetnosti vojvođanskih Slovaka. Ladislav Čanji, zaposlen u ZKVS, objasnio je izvesne veze ove izložbe sa dva značajna jubileja i to stotom godišnjicom osnivanja štamparije i gimnazije u Bačkom Petrovcu, a zatim je zamolio autora i direktorku ZKVS da simbolički otkriju portret Andreja Labata, prvog upravnika štamparije, koji je obogatio dragocenu zbirku portreta istaknutih ličnosti kulturnog i društvenog života vojvođanskih Slovaka, koju od 2011. godine gradi ZKVS. Čast da otvori izložbu pripala je predsedniku Kancelarije za Slovake u dijaspori, Janu Varšu.

Pavel Čanji je jedan od malobrojnih savremenih slovačkih vojvođanskih likovnih umetnika koji se sistematski bave problemom preispitivanja i otkrivanja novih estetskih potencijala portreta, ovog zanatski i izražajno izuzetno zahtevnog segmenta likovne umetnosti. Iako su na početku stvaranja savremene

estetických potenciálov portrétu, tohto remeselne a výrazovo mimoriadne náročného segmentu výtvarného umenia. A hoci pri zrode moderného výtvarného umenia vojvodinských Slovákov stáli dvaja vynikajúci portrétisti Karol Miloslav Ljehotski a Zuzka Medvedová, ktorí vytvorili úctyhodnú galériu portrétov, v súčasnosti, v dobe, v ktorej prevažuje konceptuálne chápanie umeleckého činu, je portrét ako výtvarné a umelecké zobrazenie konkrétneho jedinca priam zriedkavým a vzácnym javom. S výnimkou početných portrétov nedávno zosnulého Pavla Popa, kresliarskych pokusov v tejto oblasti Michala Ďurovku, prípadne zidealizovaných Madon a imaginárnych ženských portrétov Viery Fajndovičovej-Súdiovej, na dnešnej výtvarnej scéne vojvodinských Slovákov sa prakticky nestretáme s autorom, ktorý by sa portrétom vážnejšie a dlhodobejšie zaoberal. Ani v prípade Pavla Čániho nemožno povedať, že je portrét ústrednou témou jeho estetických záujmov, ale v jeho tvorbe je napriek tomu prítomný už prakticky štyri desaťročia a v súčasnosti sa mu čoraz častejšie venuje. Už na začiatku svojej profesionálnej umeleckej tvorby, teda v prvej polovici osemdesiatych rokov minulého storočia, Pavel Čáni, ktorý vyštudoval grafiku, vytvára niekoľko pozoruhodných portrétov, a to rôznymi grafickými technikami. Medzi nimi vynikajú najmä grafické listy s portrétmi otca, brata, Michala Babinke či Martina Jonáša a charakterizuje ich snaha o výrazovú redukciu a využívanie základných výtvarných prvkov, predovšetkým čiary a jej expresívneho potenciálu. Pavel Čáni je autorom aj cyklu portrétov biskupov Slovenskej evanjelickej a. v. cirkvi v Srbsku – olejomalieb realizovaných v klasickej akademickom duchu, príznačnom pre oficiálny portrét, čo si, samozrejme, vyžadoval účel vypracovaných portrétov. Napriek permanentnému záujmu autora o portrét, až táto výstava nám poskytla príležitosť získať ucelenejší obraz o komplexnosti a dôslednosti, s akou sa Čáni zaoberá možnosťami znázorňovania ľudskej podobizne. Na výstave je prezentovaných celkovo 21 portrétov z rozličných tvorivých období autora, čo sa prejavilo aj na ich formálnom charaktere. Jednotlivé portréty charakterizuje nesurrealistické podanie, prítomné napr. na portréte otca, resp. Jaroslava Supeka. Portréty autorových blízkych osôb a rodinných príslušníkov sú podané bezprostredným expresívnym, priam halsovským rukopisom, čo autorovi umožnilo vyjadriť bezprostredný emocionálny vzťah k portrétovaným osobám, ako je to pri portrétoch Zorana, Iris a otca, alebo subtilným a dojímavým vyjadrením psychologického portrétu Maríny. Portréty z novšieho tvorivého obdobia, ku ktorým patria portréty Samuela Boldockého, Pavla Mučajiho, Miry Brtkovej a Michala Kiráľa, sú namalované na tradičných ľudových kobercoch

likovne umetnosti vojvodanských Slovákov stajala dva izuzetna portrétisti, Karol Miloslav Ljehotski i Zuzka Medvedova, koji su stvorili poštovanja vrednu galeriju portreta, danas, u vremenu kada dominira konceptualno shvatanje umetničkog stvaralaštva, portret kao likovni i umetnički prikaz konkretnog pojedinca postaje takoreći retka i dragocena pojava.

Izuzev brojnih portreta nedavno preminulog Pavla Popa, crtačkih pokušaja Mihala Đurovke u ovom žanru, ili idealizovanih Madona i imaginarnih ženskih portreta Vjere Fajndović-Suđi, teško da ćemo na likovnoj sceni vojvodanskih Slováka naći autora koji se dugoročnije i ozbiljnije bavi portretom. Čak ni u slučaju Pavla Čanjija se ne može reći da je portret centralna tema njegovih estetičkih interesovanja, ali je u njegovom stvaralaštvu prisutan već gotovo četiri decenije, a danas mu se posvećuje sve češće.

Već na početku svog profesionalnog umetničkog rada, tj. u prvoj polovini osamdesetih godina prošlog veka, Pavel Čanji, koji je studirao grafiku, stvorio je nekoliko zanimljivih portreta koristeći različite grafičke tehnike. Među njima se ističu grafički listovi sa portretima oca, brata, Mihala Babinke ili Martina Jonaša, a karakteriše ih tendencija usmerena na izražajnu redukciju uz korišćenje osnovnih umetničkih elemenata, posebno linije i njenog izražajnog potencijala. Pavel Čanji je autor i više portreta biskupa Slovačke evangelističke a.v. crkve u Srbiji, ostvarenih tehnikom ulja na platnu u klasičnom akademskom stilu, koji je karakterističan za zvanične portrete, što je iziskivala namena ovih portreta.

Uprkos autorovom stalnom interesovanju za portret, ova izložba nam je prvi put pružila priliku da dobijemo celovitiju sliku složenosti i doslednosti kojom se Čanji bavi prilikom predodžavanja ljudskog lika. Na izložbi je prikazan ukupno 21 portret iz različitih stvaralačkih perioda autora, što se odrazilo i na njihov formalni karakter. Pojedine portrete karakterišu elementi postnerealističke poetike, prisutne npr. na portretu oca, odn. Jaroslava Supeka.

– handrovkách, ktoré sú v súčasnosti prítomné na mnohých obrazoch Pavla Čániho a ktoré jeho obrazom otvárajú priestor pre rôzne kulturologické a estetické konotácie pri tlmočení jeho diela. Podobný postup autor využil aj pri vytváraní portrétu matky, ktorý namaloval/nakreslil na kuchynskej utierke aplikovanej na plochu obrazu. Súčasťou výstavy sú aj portréty Vladimíra Valentíka a Víťazoslava Hronca, ktoré v plnej miere vyjadrujú remeselnú zručnosť autora a jeho schopnosť maliarsky zachytiť nielen fyzickú podobizeň modelu, ale i hĺbku jeho ľudského osudu. Portréty Zuzky Medvedovej, Michala Babinu a Andreja Labátha autor vypracoval na požiadavku Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov a sú súčasťou spomínanej zbierky portrétov významných osobností kultúrneho a spoločenského života vojvodinských Slovákov. Hoci ide o oficiálne a reprezentatívne portréty vypracované na objednávku, aj na nich autor dokázal zanechať výraznú autorskú pečať a neobmedziť sa iba na verné znázornenie podobizne. Napriek rozmanitosti vystavených obrazov, všetky portréty spája isté špecifikum, akási ochranná značka Pavla Čániho, a tou je neustála snaha každý jednotlivý portrét niečím ozvláštniť. Raz je to neobvyklý uhol pohľadu, kolorit, celkové ovzdušie, inokedy motív či prvok neobvyklý pre klasické portréty. A všetko to vo funkcii estetickéj nadstavby portrétov a rozšírenia ich interpretačného a kvalitatívneho potenciálu, ale rovnako tak aj vo funkcii skúmania estetických a výrazových možností súčasného výtvarného umenia ako takého.

Napriek skutočnosti, že výstava prezentuje relatívne úzky segment z celkovej tvorby Pavla Čániho, dovolíme si povedať, že opäť v plnej miere potvrdila význam diela tohto maliara nielen v kontexte výtvarného umenia vojvodinských Slovákov, ale i v kontexte kultúry a výtvarného umenia Srbska a Slovenska.

Ladislav Čáni
Foto: Nataša Simonović

Portreti lica bliskih autoru, kao i članova njegove porodice, naslikani su neposrednim ekspresivnim, gotovo halsovskim rukopisom, što je autoru omogućilo da izrazi neposredni emotivni odnos prema portretisanim licima, kao na portretima Zorana, Iris i oca, ili suptilan i dirljiv izraz Marininog psihološkog portreta. Portreti iz novijeg stvaralačkog perioda, u koji se svrstavaju portreti Samuela Boldockog, Pavela Mučajija, Mire Brtke i Mihala Kiralja, naslikani su na tradicionalnim narodnim ćilimima – krparama, koji su u poslednje vreme prisutni na mnogim slikama Pavela Čanjija i koji otvaraju prostor za različite kulturološke i estetske konotacije u interpretaciji njegovog dela. Autor je sličan postupak koristio i prilikom stvaranja portreta majke koju je naslikao na kuhinjskoj krpi apliciranoj na površini slike. Na izložbi su prikazani i portreti Vladimira Valentíka i Víťazoslava Hronjeca, koji u punoj meri izražavaju zanatsku veštinu autora, ali i njegovu sposobnost da naslika ne samo fizičku sličnost modela, već i dubinu njegove ljudske sudbine.

Autor je na zahtev Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka naslikao portrete Zuzke Medvedove, Mihala Babinke i Andreja Labata, i oni su sada deo zbirke portreta istaknutih ličnosti kulturnog i društvenog života vojvođanskih Slovaka. Iako se radi o zvaničnim i reprezentativnim portretima naslikanim po narudžbini, autor je i na njima ostavio snažan autorski pečat, ne ograničavajući se samo na realističan prikaz lika. Uprkos formalnoj raznovrsnosti slika izloženih na ovoj izložbi, sve portrete povezuje određena specifičnost, svojevrsni zaštitni znak Pavela Čanjija, a to je neprekidni napor da se svaki pojedinačni portret učini posebnim. Ponekad je to neobičan rakurs gledanja, boja, opšta atmosfera, ponekad motiv ili element neobičan za klasične portrete. I sve je to u funkciji estetske nadgradnje

portreta i proširivanja njihovog interpretativnog i kvalitativnog potencijala, ali i u funkciji istraživanja estetičkih i izražajnih mogućnosti savremene likovne umetnosti kao takve.

Uprkos činjenici da izložba predstavlja relativno uski segment celokupnog dela Pavela Čanjija, može se reći da je još jednom u potpunosti potvrdila značaj ovog slikara, ne samo u kontekstu likovne umetnosti vojvođanskih Slovaka, već i u kontekstu kulture i likovne umetnosti Srbije i Slovačke.

Ladislav Čáni
Foto: Nataša Simonović

PORTRÉTY VÝZNAMNÝCH OSOBNOSTÍ KULTÚRNEHO A SPOLOČENSKÉHO ŽIVOTA VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov od roku 2011 buduje vlastnú galériu portrétov významných osobností kultúrneho a spoločenského života vojvodinských Slovákov, ktorá v súčasnosti obsahuje celkovo 15 obrazov. Autormi všetkých portrétov sú dvaja poprední výtvarní umelci vojvodinských Slovákov, a to akademickí maliari Pavel Pop (1948 – 2019) a Pavel Čáni (1953). Pavel Pop je autorom portrétov Karola Miloslava Lehotského, Milana Michala Harminca, Vladimíra Hurbana Vladimirova, Paľa Bohuša, Jozefa Podhradského, Jána Branislava Mičátka, Leopolda Abafiho, Alberta Martiša, Félixu Kutlika, Juraja Tušiaka, Jána Kmeča, Ľudovíta Miloša Mičátka, a Pavel Čáni je autorom portrétov Zuzky Medvedovej, Michala Babinku a Jána Labátha.

Vzhľadom na skutočnosť, že si v roku 2019 vojvodinskí Slováci pripomenuli 100. výročie založenia petrovskej tlačiarne, ústav si objednal u akademického maliara Pavla Čániho vypracovanie portréту Andreja Labátha (1886 – 1934), proku-

PORTRETI ISTAKNUŤIH LIČNOSTI KULTURNOG I DRUŠTVENOG ŽIVOTA VOJVOĐANSKIH SLOVAKA

Institut za kulturu vojvođanskih Slovaka od 2011. godine gradi svoju galeriju portreta istaknutih ličnosti kulturnog i društvenog života vojvođanskih Slovaka, koja trenutno sadrži ukupno 15 slika. Autori svih portreta su istaknuti likovni umetnici iz redova vojvođanskih Slovaka, akademski slikari Pavel Pop (1948–2019) i Pavel Čanji. Pavel Pop je naslikao portrete Karola Miloslava Ljehotskog, Milana Mihala Harminca, Vladimíra Hurbana Vladimirova, Palja Bohuša, Jozefa Podhradskog, Jana Branislava Mičateka, Leopolda Abafića, Alberta Martiša, Feliksa Kutlika, Juraja Tušjaka, Jana Kmeča, Ljudovita Miloša Mičateka, dok je Pavel Čanji autor portreta Zuzke Medvedove, Mihala Babinke i Jana Labata.

Pošto su vojvođanski Slovaci 2019. godine obeležili stotu godišnjicu osnivanja štamparije u Bačkom Petrovcu, zavod je odlučio da angažuje akademskog slikara Pavla Čanjića za izradu portreta Andreja Labata (1886–1934), prokuriste Petrovačke štedionice, novinara, urednika godišnjaka „Narodni ka-

ristu Petrovskej sporiteľne, novinára, redaktora, zostavovateľa Národných kalendárov a prvého správcu petrovskej tlačiarne, ktorá zanechala nezastupiteľnú stopu v našej kultúre. Myslienka o potrebe založenia tlačiarne vojvodinských Slovákov sa začala realizovať v priestoroch Petrovskej sporiteľne 22. decembra 1918, kde sa stretli dvadsiati deväť poprední Petrovčania a dohodli sa, že založia kníhtlačiareň ako účastinnú spoločnosť. Najvýznamnejšia úloha pri uskutočnení tohto projektu bola poverená Petrovskej sporiteľni na čele so správcom Jánom Grúnikom. Realizáciou konkrétnych opatrení a krokov nevyhnutných na založenie tlačiarne bol poverený Andrej Labáth, prokurista sporiteľne a bývalý učeň kníhtlačiareň Karola Salvu v Ružomberku. Andrej Labáth sa tejto úlohy zhostil s absolútnym odovzdaním a podarilo sa mu veľmi úspešne a nad rámec očakávania zorganizovať zápis akcií, takže počet predaných akcií takmer dvojnásobne prevýšil plánovaný počet a tým aj sumu finančných prostriedkov na založenie tlačiarne. Po zabezpečení nevyhnutného kapitálu sa 8. februára 1919 uskutočnilo zakladajúce zhromaždenie tlačiarne, na ktorom boli schválené stanovky a Andrej Labáth bol zvolený za prvého správcu tlačiarne. Tlačiareň bola slávnostne odovzdaná do prevádzky 28. augusta 1919 a okamžite rozprúdila svoju činnosť. Začala vydávať slovenské knihy, učebnice, noviny a časopisy. Pri tlačiarňi bol v roku 1919 založený Južnoslovenský nakladateľský spolok. Andrej Labáth vykonával funkciu správcu až do svojej predčasnej smrti v roku 1934.

Portrét Andreja Labátha bol symbolicky odhalený na samostatnej výstave Pavla Čániho 7. augusta 2019 v ÚKVS usporiadanej pri príležitosti otvorenia Slovenských národných slávností.

Ladislav Čáni

SLOVENSKO-SRBSKÉ PRIATEĽSTVO

V piatok 27. septembra bola v galérii ÚKVS otvorená nekaždodenná výstava šiestich insitných umelcov, predstaviteľov kovačickej školy insitného umenia a popredných srbských insitných umelcov.

Na výstave sú vystavené reprezentatívne práce svetoznámych insitných maliarov, ktorí sa už dávnejšie stali uznávanými umeleckými osobnosťami nielen v Srbsku, ale aj ďaleko za hranicami a ich práce dnes zdobia nejednu galériu vo svete. O nich sú napísané aj početné publikácie a natočené viaceré dokumentárne filmy. Známu kovačickú školu insitného umenia reprezentujú diela tých najslávnejších umelcov, a to Martina Jonáša, Zuzany Chalupovej a Jána Husárika. Druhá polovica výstavy patrí umelcom, ktorí tvoria špičku súčasného insitného umenia Srbska, a sú to Dobrosav Milojević, Marko Stevanović a Desanka Petrov-Morar. Výstava prináša umenie šiestich vynikajúcich umeleckých osobností s ich jasne vyhranenými a proflovanými poetikami, ktoré poznáme z výtvarnej scény insitného umenia druhej polovice 20. storočia. Zaujímavosťou tejto výstavy je aj skutočnosť, že medzi zastúpenými umelcami v minulosti vládlo skutočné priateľstvo, ktoré bolo výsledkom dlhoročnej intenzívnej spolupráce maliarov z Kovačice a Padiny a srbských insitných maliarov z iných prostredí. Týmto výstava nadobudla nový rozmer a deklarované slovensko-srbské priateľstvo tak získalo hlboko ľudský charakter, ktorý významným spôsobom posilňuje aj ten umelecký. Kurátori výstavy Boško Nedeljkov a Mária Raspírová z občianskeho združenia Naiva Art Kult z Kovačice pri jej koncipovaní akoby sa riadili heslom *In varietate concordia*, teda Jednota v rozmanitosti. Silné umelecké individuality zastúpených umelcov vytvárajú ucelený

lendar“ i prvog upravnika navedene štamparije, koja je ostavila neizbrisiv trag u kulturi vojvođanskih Slovaka.

Ideja o potrebi osnivanja štamparije vojvođanskih Slovaka počela je da se realizuje u prostorijama Petrovačkoj štedionice, 22. decembra 1918. godine, gde se dvadeset devet istaknutih Petrovačana sastalo i odlučilo da osnuje štampariju kao akcionarsko društvo. Najvažnija uloga u realizaciji ovog projekta pripala je Petrovačkoj štedionici na čelu sa upravnikom Janom Grunjikom. Andrej Labat, prokurista štedionice i nekadašnji pripravnik štamparije Karola Salve u Ružomberoku, dobio je ulogu da sprovede sve mere i korake neophodne za osnivanje štamparije. Andrej Labat je ovoj ulozi pristupio odgovorno i uspeo je da ostvari vrlo uspešan opis akcija, tako da je broj prodatih akcija bio gotovo dvostruko veći od planiranog, a samim tim bio je veći i iznos prikupljenih sredstava za osnivanje štamparije. Nakon obezbeđivanja potrebnog kapitala, 8. februara 1919. održana je osnivačka Skupština štamparije na kojoj je usvojen Statut, a Jan Labat je izabran za njenog prvog upravnika. Štamparija je svečano puštena u rad 28. avgusta 1919. godine i odmah počela da objavljuje slovačke knjige, udžbenike, novine i časopise. U okviru štamparije je pri kraju 1919. godine osnovano Južnoslovačko izdavačko društvo. Andrej Labat je funkciju upravnika obavljao sve do svoje prerane smrti 1934. godine.

Portret Andreja Labata je simbolično otkriven na samostalnoj izložbi portreta Pavla Čanjija, 7. avgusta 2019. godine u ZKVS.

Ladislav Čanji

SLOVAČKO-SRPSKO PRIJATELJSTVO

U petak, 27. septembra je u galeriji ZKVS otvorena nesvakidašnja izložba šest naivnih umetnika, predstavnika kovačičke škole naivne umetnosti i istaknutih srpskih naivnih slikara.

Na izložbi su predstavljani reprezentativni radovi svetski poznatih slikara, koji su već odavno stekli ugled ne samo kod kuće u Srbiji, već i daleko izvan granica naše zemlje, a njihovi radovi su danas izloženi u mnogim svetskim galerijama, o njima su napisane brojne publikacije i snimljeni mnogi dokumentarni filmovi. Poznatu kovačičku školu naivne umetnosti predstavljaju dela najslavnijih umetnika: Martina Jonaša, Zuzane Halupove i Jana Husarika. Druga polovina izložbe pripala je istaknutim savremenim srpskim naivnim slikarima Dobrosavu Milojeviću, Marku Stevanoviću i Desanki Petrov-Morar. Izložba donosi umetnost šest izuzetnih umetničkih ličnosti i njihove jasno iskristalisane poetike, koje prepoznajemo kao deo likovne umetnosti druge polovine 20. veka. Zanimljiva je i činjenica da je među zastupljenim umetnicima u prošlosti vládalo istinsko prijateljstvo, koje je bilo rezultat dugogodišnje intenzivne saradnje između slikara iz Kovačice i Padine i srpskih naivnih slikara iz drugih sredina. Na ovaj način je izložba dobila i jedan dublji ljudski smisao, koji značajno utiče i na njen umetnički karakter. Autori postavke Boško Nedeljkov i Marija Raspir iz udruženja „Naiva Art Kult“ iz Kovačice kao da su se vodili sloganom „In varietate concordia“, odnosno „Jedinstvo u različitosti“. Snažna individualnost zastupljenih umetnika omogućava jedinstven pogled na naivnu umetnost kao na značajan segment likovne kulture Srbije u drugoj polovini 20. i početka 21. veka.

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov
Združenie Naiva Art Kult Kovačica

si Vás dovoľujú pozvať na výstavu obrazov

SLOVENSKO-SRBSKÉ PRIATEĽSTVO

Na výstave budú prezentované práce významných predstaviteľov Kovačickej školy inštalného umenia Zuzany Chalupovej, Martina Jonáča, Jána Husárika a popredných inštalných umelcov Srbska Dobrosava Milojevića, Desy Petrov Morar a Marka Stevanovića.

Vernisáž sa uskutoční v piatok 27. septembra 2019 o 18.00 hod. v galérii ÚKVS
Njegošova 16/117, Nový Sad.

pohľad na inštalné umenie ako na významný segment výtvarnej kultúry Srbska druhej polovice dvadsiateho a začiatku dvadsiateho prvého storočia.

O osobnostiach a diele troch slovenských výtvarných umelcov na vernisáži hovorila kunsthistorička Jarmila Čendićová a o význame výtvarnej tvorby troch srbských maliarov sa zmienil Boško Nedeljkov. K celkovému slávnostnému ovzdušiu vernisáže prispela aj naša skvelá interpretka slovenských ľudových piesní Andrea Beréďiová zo Selenče.

Projekt výstavy slovensko-srbského priateľstva finančne podporil Pokrajinský sekretariát kultúry, verejného informovania a stykov s náboženskými spoločnosťami.

Text a fotografie: Ladislav Čáni

O liku i delu troje slovačkih likovnih umetnika govorila je istoričarka umetnosti Jarmila Čendić, a o likovnom delu troje srpskih umetnika govorio je Boško Nedeljkov. Celokupnoj svečanostnoj atmosferi otvaranja izložbe doprinela je i sjajna pevačica slovačkih narodnih pesama Andrea Beređi iz Selenče.

Projekat izložbe slovačko-srpskog prijateljstva finansijski je podržao Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose sa verskim zajednicama.

Tekst i fotografije: Ladislav Čanji

PREZENTÁCIA NOVÝCH KNÍH MICHALA HARPÁŇA

V ÚKVS sa v utorok 19. novembra 2019 uskutočnila prezentácia najnovších kníh profesora Michala Harpáňa.

Vo svojom privítacom príhovore riaditeľka ÚKVS Anna Chrtánová-Leskovac okrem iného konštatovala, že každé uvádzanie novej knihy do života je akýmsi sviatkom a na tomto večierku boli prezentované hneď dve nové knihy z dielne profesora Michala Harpáňa, a to: *Modeli i diskursi nauke o književnosti* (Službeni glasnik) a *Poglavlja iz slovačke književnosti i nauke o književnosti* (Matica srpska). Pri vydaní týchto kníh sa profesor Harpáň podieľal ako autor, prekladateľ a zostavovateľ. Slávnostný charakter večierka umocnila aj skutočnosť, že profesor 27. októbra oslávil svoje významné jubileum – 75 rokov života.

Dr. Michal Harpáň dlhé roky pôsobil na Filozofickej fakulte Univerzity v Novom Sade ako profesor a vedúci Oddelenia slovakistiky. Okrem toho vyučoval aj na Filologickej fakulte v Belehrade, Fakulte humanitných vied UMB v Banskej Bystrici a na Vysokej škole pedagogickej v Segedíne. Vo svojej pedagogickej a vedeckej činnosti sa venoval prevažne slovenskej literatúre, literatúre vojvodinských Slovákov, literárnej komparatistike a teórii literatúry. Je autorom mnohých vedeckých štúdií a publikácií, z ktorých uvedieme aspoň niekoľko: *Zápas o identitu*, *Teória literatúry*, *Texty a kontexty*, *Slovenská literatúra a literatúra dolnozemsých Slovákov*, *Literárne paradigmy*, *Scripta manent*, *Ars poetica Pannonica*.

Dve najnovšie knihy profesora Harpáňa vyšli v srbčine a o ich význame hovorila docentka Marína Šimáková-Speváková z FF Univerzity v Novom Sade.

Publikácie *Modeli i diskursi nauke o književnosti* a *Poglavlja iz slovačke književnosti i nauke o književnosti* zaradujeme do kategórie takzvaných kapitálnych vydaní. Predovšetkým to

PREDSTAVLJANJE NOVIH KNJIGA MIHALA HARPANJA

U Zavodu za kulturu vojvođanskih Slovaka u utorak, 19. novembra 2019. godine, održana je prezentacija najnovijih knjiga profesora Mihala Harpanja.

Direktorka ZKVS Ana Hrćan-Leskovac je u svom pozdravnom obraćanju konstatovala da je svako predstavljanje nove knjige na svoj način praznik, a ovom prilikom su predstavljene dve knjige: „Modeli i diskursi nauke o književnosti“ („Službeni glasnik“) i „Poglavlja iz slovačke književnosti i nauke o književnosti“ (Matica srpska). Profesor Harpanj je ujedno autor, prevodilac i sastavljač ovih publikacija. Svečanoj atmosferi večeri je u značajnoj meri doprinela i činjenica da je Mihal Harpanj 27. oktobra proslavio svoj jubilej – 75 godina života.

Dr Mihal Harpanj je dugi niz godina delovao na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu kao profesor i šef Katedre za slovački jezik i književnost. Osim toga je predavao i na Filološkom fakultetu u Beogradu, Fakultetu za humanističke nauke UMB u Banskoj Bistrici (Slovačka) i Visokoj pedagoškoj školi u Segedinu (Mađarska). Predmet njegovog pedagoškog i naučnog rada bile su slovačka književnost, književnost vojvođanskih Slovaka, književna komparatistika i teorija književnosti. Napisao je veliki broj naučnih radova i objavio više značajnih knjiga, između ostalih i: *Zápas o identitu* („Borba za identitet“), *Teória literatúry* („Teorija književnosti“), *Texty a kontexty* („Tekstovi i konteksti“), *Slovenská literatúra a literatúra dolnozemsých Slovákov* („Slovačka književnost i književnost Slovaka sa Donje zemlje“), *Literárne paradigmy* („Književne paradigme“), *Scripta manent*, *Ars poetica Pannonica*.

plati o výbere z novšej slovenskej literárnej vedy pomenovanej *Modeli i diskursi nauke o književnosti*, ktorá je jedinečnou antológiou textov súčasnej slovenskej literárnej vedy a vďaka svojmu rozsahu a fundovanosti sotva nájde obdobu v inojazyčných prekladoch. Do antológie Dr. Harpañ zaradil texty, ktoré vznikali v období od šesťdesiatych rokov minulého storočia a prakticky až po súčasnosť. Antológia obsahuje 37 štúdií tridsiatich autorov a podstatná časť textov má blízko k literárnemu štrukturalizmu. Vzhľadom na široký generačný záber antológie, od Mikuláša Bakoša (1914 – 2015) po Branislava Huďeca (1982 – 2015), je logické, že sa v jednotlivých textoch prejavujú aj novšie tendencie prítomné predovšetkým v západnej literárnej teórii a metodológii. Súčasťou večierka bol aj malý klavírny recitál mladého klaviristu Mareka Stupavského, ktorý si pre túto príležitosť pripravil tri skladby Clauda Debussyho z jeho neskorého cyklu *6 antičkých epigrafov*.

Ladislav Čáni
Foto: Nataša Simonović

Dve najnovije knjige profesora Harpanja objavljene su na srpskom jeziku, a o njihovom značaju je ovom prilikom govorila dr Marina Šimak-Spevak sa Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu.

Publikacije „Modeli i diskursi nauke o književnosti“ i „Poglavlja iz slovačke književnosti i nauke o književnosti“ pripadaju kategoriji takozvanih kapitalnih izdanja. To se prvenstveno odnosi na izbor iz novije slovačke nauke o književnosti pod nazivom „Modeli i diskursi nauke o književnosti“ koji predstavlja jedinstvenu antologiju tekstova savremene slovačke nauke o književnosti. Harpanj je u antologiju uvrstio tekstove koji su nastajali u periodu od šezdesetih godina prošlog veka, pa praktično sve do danas. Antologija sadrži 37 studija od 30 autora, a većina tekstova pripada književnom strukturalizmu. Imajući u vidu veliki generacijski raspon zastupljenih autora, od Mikuláša Bakoša (1914–2015) do Branislava Huďeca (1982–2015), logično je da su u pojedinim tekstovima prisutne i novije tendencije, što je rezultat uticaja zapadnih teorija i metodologija književnosti.

U okviru večeri klavijaturista Marek Stupavski je održao mali klavirski recital, sastavljen od tri kompozicije iz ciklusa *6 antičkih epigrafa* Kloda Debisija.

Ladislav Čanji
Foto: Nataša Simonović

25. ROČNÍK FESTIVALU DIVADELNÝCH INSCENÁCIÍ DOLNOZEMSKÝCH AUTOROV DIDA

Festival divadelných inscenácií dolnozems-
ských autorov DIDA, ktorý prebiehal v dňoch
29. marca až 7. apríla v Pivnici, oslávil svoju
štvrtstoročnú existenciu.

Koronou osláv bola prezentácia zborníka Štvrtstoročná
DIDA 1995 – 2018 a udelenie festivalových cien najúspešnej-
ším predstaveniam a divadelným tvorcom.

Na tohtoročnom podujatí so sloganom inšpirovaným nezve-
rejnou drámou Janka Čemana *Blízki a ďalekí* diváci mohli sle-
dovať 17 divadelných predstavení, z čoho bolo päť hosťujúcich,
a niekoľko sprievodných podujatí.

Festivalové ceny

Hodnotiacia komisia v zložení Zuzana Tárnociová, Vladimír
Valentík, Dr. Zuzana Týrová sledovala sedem predstavení súťa-
žiacich o všetky ceny, štyri detské predstavenia, ktoré súťažili
iba o cenu za najúspešnejšie predstavenie a jednu predlohu pre
dospelých súťažiacu iba o najlepšie predstavenie. Tohto roku si
najviacej cien z festivalu DIDA odniesli Pivničania.

Komisia Cenu Janka Čemana za autentické podanie života
tunajších Slovákov, v tomto prípade obrazov zo života drama-
tika, podľa ktorého pivnické divadlo dostalo meno, udelila piv-
nickému divadelnému súboru za predvedenie hry *Čo si videl,
nevidel si!*, autorky a režisérky Mgr. art. Kataríny Mišíkovej-
Hitzingerovej ArtD., kým Cenu za nový inscenovaný text *Zabíjač-
ka* udelila Janovi Hrubíkovi.

Cenu za dramaturgiu a dramaturgiu komisia tohto roku ne-
udelila, ale sa rozhodla udeliť Mimoriadnu cenu za nový dra-
matický text o živote dolnozemsých Slovákov zahraničného
autora, ktorú získala Mgr. art. Katarína Mišíkova-Hitzingerová.
ArtD., za divadelnú predlohu *Čo si videl, nevidel si!*, a mimo-
riadnu cenu za choreografiu a scénický pohyb Alise Oravcovej
za predstavenie *Druhí* v poradí.

Cenu Elenky Hložanovej za najúspešnejší nový text pre deti,
resp. za dramaturgiu detského textu získali Katarína Kolárová
a Mária Koruniaková za dramaturgiu poviedky neznámeho au-
tora *Tri motýle* pre detský divadelný súbor KUS Zvolen z Kul-
pína. Keďže deti predstavujú našu divadelnú budúcnosť, hod-
notiacia komisia sa rozhodla motivovať deti, aby zotrvali v di-
vadelskej činnosti, naďalej sa zdokonaľovali a s potešením hrali
divadlo a chodili do divadla. V tom zmysle udelili knižné odme-
ny najvýraznejším hercom z každého detského predstavenia.
Sú to: Maja Tóťová z Pivnice, ktorá hrala kráľovnú kuchárku

25. FESTIVAL „DIDA“

Festival pozorišnih inscenacija autora sa Donje
zemlje „DIDA“, koji je održan od 29. marta do 7.
aprila u Pivnicama, dostojanstveno je proslavio
svoju dvadeset petogodišnju egzistenciju.

Kruna proslave je bilo predstavlanje zbornika „Četvrt
veka DIDE 1995– 2018“, kao i dodela festivalskih nagrada
najuspešnijim predstavama i pozorišnim stvaraocima.

Na ovogodišnjoj manifestaciji sa sloganom inspirisanim
neobjavljenom dramom Janka Čemana „Bliski i daleki“,
posetioци su mogli da prate 17 pozorišnih predstava, od toga
pet gostujućih, kao i nekoliko propratnih manifestacija.

Festivalske nagrade

Stručni žiri u sastavu: Zuzana Tarnoci, Vladimir Valencik i
dr Zuzana Tir pratio je sedam predstava koje su se takmičile za
sve nagrade, četiri dečje predstave koje su se nadmetale samo
za nagradu za najbolju predstavu i jednu za odrasle koja je bila
u konkurenciji isključivo za najbolju predstavu. Ove godine
najviše nagrada sa festivala „DIDA“ su odneli Pivničani.

Žiri je Nagradu „Janko Čeman“ za autentičan prikaz života
ovdašnjih Slovaka, u ovom slučaju slika iz života dramskog pisca
po kom je pivničko pozorište dobilo ime, dodelio pivničkom
pozorišnom ansamblu za predstavu „Ono što si video, nisi
video!“ autorke i režisera mr Katarine Mišik-Hicinger, a Nagrada
za novi inscenirani tekst „Svinjokolj“ pripala je Janu Hrubiku.

Nagradu za dramaturgiu i dramaturgiu žiri ove godine
nije dodelio, ali je odlučio da uruči vanrednu nagradu za novi
dramski tekst o životu Slovaka na Donjoj zemlji inostranog
autora i to mr Katarini Mišik-Hicinger za tekst drame „Ono što
si video, nisi video!“, kao i vanrednu nagradu za koreografiju i
scenski pokret Alisi Oravec za predstavu „Druhí po redu“.

Nagradu „Elenka Hložan“ za najbolji novi tekst za
decu, odnosno za dramaturgiu dečjeg teksta osvojile su
Katarina Kolar i Marija Korunjak za dramaturgiu pripovetke
nepoznatog autora „Tri leptira“ u izvođenju dečjeg pozorišnog
ansambla KUD „Zvolen“ iz Kulpina. Pošto deca predstavljaju
našu pozorišnu budućnost, žiri je odlučio da ih motiviše da
istraju u pozorišnoj aktivnosti i da se nadalje usavršavaju i sa
radošću izvode predstave i posećuju pozorište. Zbog toga su
najboljim glumcima iz svake dečje predstave dodeljene knjižne
nagrade. Nagrade su osvojili: Maja Tot iz Pivnica za ulogu
kraljevske kuvarice u predstavi „Ne volimo rezance“, Petra
Hrnčjar iz Lalića za ulogu veštice u predstavi „Priča u parku“,
Marek Škablja iz Selenče za ulogu Kapetana Džona Piplfoksa
u predstavi „Kapetan Džon Piplfoks“, Lara Sopko iz Kule za
ulogu Durnila u predstavi „Vaj-faj princeza“, Iveta Gubečka

v predstavení Nechceme rezance, Petra Hrnčiarová z Lalite za úlohu ježibaby v predstavení Rozprávka v parku, Marek Škabla zo Selenče za úlohu kapitána Johna Peoplefoxa v predstavení Kapitán John Peoplefox, Lara Sopková z Kuly za úlohu Durnila v predstavení Wi-Fi princezná, Iveta Gubečková zo Starej Pazovy za úlohu Verony v predstavení Hotel Platan a Mia Čemanová z Kulpína za úlohu žltého motýľa v hre Tri motýle.

Najlepšími hercami festivalu DIDA 2019 sa stali Marek Valentík a Jozef Hrček v role Janka Čemana ako dieťaťa a ako dospelého v pivnickom predstavení Čo si videl, nevidel si!. Dve druhé ceny získali herci najpočetnejšieho súťažného pivnického predstavenia Ján Chrťan a Ján Kmečko, kým dve tretie ceny si vyslúžili Aradčan Vladimír Ábelovský a Kovačičanka Ivana Čížiková.

Festival DIDA v Čadci na Palárikovej Rakovej budú predstavovať Pivničania s predstavením Čo si videl, nevidel si!, čiže Cena za najúspešnejšie predstavenie sa tiež dostala do rúk pivnických divadelných ochotníkov. Tohto roku cenu obecnstva získal Ján Salčák za obidve svoje predstavenia (performancie či interakcie).

V rámci vyhodnotenia festivalu boli udelené aj ceny autorom najúspešnejších plagátov. Členovia komisie Andrea Merňiková-Šimonová, Vlasta Bolehradská a Miroslav Pap sa rozhodli odmeniť troch najkreatívnejších autorov. Sú to žiačka Tea Náhlíková, ktorá pod vedením profesora informatiky Dušana Valentu vypracovala plagát pre pivnickú divadelnú inscenáciu Nechceme rezance, Miroslav Havran, autor plagátu Diablov čardáš (Stará Pazova), a Irena Lomenová, autorka plagátu Krásvavica z Leeneane (SVD, Báčsky Petrovec).

V posledný festivalový večer boli zverejnené aj výsledky 4. ročníka literárnej súťaže Píšeš? Pišem!, ktorá priamo súvisí so seminárom dramatického písania Píšeš? Pišem!. Seminár v organizácii OD J. Čemana sa tohto roku tiež dožije svojho jubilea, keďže v dňoch 19. – 25. augusta 2019 bude prebiehať desiatykrát. Do súťaže s piatimi kategóriami sa prihlásilo 14 autorov až so 61 textmi. Najviac odmenených je zo Slovenska, kým zo Srbska za filmový scenár odmenili Dragana Karlečika a za poéziu Katarínu Hricovú.

iz Stare Pazove za ulogu Verone u predstavi „Hotel Platan“ i Mia Čeman iz Kulpina za ulogu Žutog leptira u predstavi „Tri leptira“.

Najbolji glumci festivala „DIDA 2019.“ su Marek Valentík i Jozef Hrček u ulozu Janka Čemana kao deteta i kao odraslog u predstavi Pivničana „Ono što si video, nisi video!“. Dve druge nagrade su osvojili glumci najmnogoljudnije takmičarske pivničke inscenacije Jan Hrčan i Jan Kmečko, a dve treće nagrade su osvojili Vladimír Ábelovski iz Aradca i Ivana Čížik iz Kovačice.

Festival „DIDA“ će u Čadci na Festivalu „Palarikova Rakova“ predstavljati Pivničani sa predstavom „Ono što si video, nisi video!“, što znači da je i Nagrada za najbolju predstavu takođe dospela u ruke pivničkih pozorišnih amatera. Ove godine je Nagradu publike dobio Jan Salčák za obe svoje predstave (performanse, odnosno interakcije).

U okviru vrednovanja festivala dodeljene su i nagrade autorima najboljih plakata, pošto su članovi komisije Andrea Merňik-Šimonji, Vlasta Boljehradski i Miroslav Pap odlučili da nagrade troje najkreativnijih autora. Ove nagrade su osvojili učenica Tea Nahlik, koja je pod vođstvom profesora informatike izradila plakat za pivničku pozorišnu inscenaciju „Ne želimo

Sprievodné podujatia

Organizátor festivalu Ochotnícke divadlo Janka Čemana v Pivnici pre návštevníkov prichystal aj šesť sprievodných akcií. Návštevníci si mohli pozrieť dve výstavy: 25 blízkych ďalekých (výstava všetkých žijúcich výtvarníkov, tak profesionálnych, ako aj ochotníkov, ktorí buď žijú v Pivnici alebo sú pôvodom z Pivnice) a výstavu plagátov účinkujúcich predstavení na festivale DIDA 2019. Okrem toho bol počas otváracieho ceremoniálu premietaný dokumentárny film 25 ďalekých a blízkych v produkcii Storyteller autorky Vladimíry Dorčovej-Valtnerovej, a práce majstra fotografie, pivnického rodáka Jozefa Mađara. Ako i každoročne tak aj tentoraz sa konalo Víťanie jari s knihou, čiže bola to prezentácia knižnej vydavateľskej produkcie Slovenského vydavateľského centra.

Svojrážnou korunou osláv bola prezentácia zborníka, resp. spomienkovej knihy Štvrtstoročná DIDA 1995 – 2018, ktorá bola v sobotu 6. apríla. O obsahu knihy hovoril jej zodpovedný redaktor Vladimír Briňa, o grafickom riešení Andrea Merniková-Šimonová a o význame publikovania tejto knihy Vladimíra Dorčová-Valtnerová, ktorá vo svojej recenzii zvlášť vyzdvihla skutočnosť, že zborník štvrtstoročného festivalu nie je iba chronologický záznamník, pamätník a fotoalbum všetkých predošlých ročníkov, ale prináša aj prehľadnosť a konštruktívnu kritiku vo forme návrhov, ako by sa podujatie v budúcnosti malo rozvíjať.

Vladimíra Dorčová-Valtnerová
Foto: Ján Čobrda

rezance”, Miroslav Havran, autor plakata „Ďavolji čardaš” (Stara Pazova) i Irena Lomen, autorka plakata za predstavu „Lepotica iz Linejna” (SVP, Bački Petrovac).

Poslednje festivalske večeri su saopštene i rezultati 4. Literarnog konkursa „Pišeš? Pišem!” koji je u direktnoj vezi sa seminarom dramskog pisanja „Pišeš? Pišem!”. Seminar u organizaciji AP „J. Čeman” će ove godine obeležiti jubilej pošto će od 19. do 25. avgusta 2019. biti organizovan deseti put. Na konkurs se u pet kategorija prijavilo 14 autora sa ukupno 61 tekstom. Najviše nagrađenih je iz Slovačke, iz Srbije je za filmski scenario nagrađen Dragan Karlečik, a za poeziju Katarina Hric.

Prateće manifestacije

Organizator festivala Amatersko pozorište „Janko Čeman” je za posetioce pripremio i šest pratećih manifestacija. Posetioci su mogli da posete dve izložbe: „25 bliskih dalekih” (izložba svih likovnih umetnika, profesionalaca i amatera, koji žive u Pivnicama, ili su poreklom iz Pivnica) i izložbu plakata predstava sa festivala „DIDA 2019.”. Osim toga, u okviru svečanog otvaranja festivala prikazan je i dokumentarni film „25 dalekih i bliskih” u produkciji „Storyteller” autorke Vladimire Dorča-Valtner, kao i radovi majstora fotografije, Jozefa Mađara, rođenog Pivničana. Kao i svake godine i ove godine je održan „Doček proleća sa knjigom”, odnosno prezentacija knjižnih izdanja Slovačkog izdavačkog centra.

Svojevrsnu krunu proslave činila je prezentacija zbornika „Četvrt veka DIDE 1995–2018.” koja je održana u sobotu, 6. apríla. O sadržaju knjige je govorio njen odgovorni urednik Vladimír Brnja, o grafickom rešenju Andrea Mernjik-Šimon, a o značaju izdavanja ove knjige Vladimíra Dorča-Valtner, koja je u svojoj recenziji posebno istakla činjenicu da zbornik dvadeset petogodišnjeg festivala nije samo hronološka beležnica, spomenar ili foto-album svih dosadašnjih godišta, već da donosi i vrednovanje i konstruktivnu kritiku u formi preporuka kako da se manifestacija razvija u budućnosti.

Tekst: Vladimíra Dorča-Valtner
Fotografije: Jan Čobrda

ŽIVOTNÉ JUBILEUM SPISOVATEĽKY VIERY BENKOVEJ

MOMS Petrovec a Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov usporiadali večierok na počesť 80. narodenín významnej spisovateľky Viery Benkovej.

V slávnostnej Sieni Gymnázia Jána Kollára so žiackym domovom v Báčskom Petrovci sa v stredu 17. apríla uskutočnil slávnostný večierok venovaný životnému jubileu prvej dámy poézie vojvodinských Slovákov, spisovateľky, prekladateľky, publicistky, kultúrnej pracovníčky a matičiarke Viery Benkovej. Organizátori a autorka scenára Katarína Melegová-Melichová pripravili bohatý a rozmanitý kultúrny program, v ktorom, samozrejme, dominovali ukážky z bohatého opusu oslávenkyne, ale nechýbala ani hudba, hodnotenia významu literárneho diela Benkovej, osobné vyznania priaznivcov jej diela z domova i zo zahraničia a príhovor samotnej spisovateľky.

Oslávenkyňu Vieru Benkovú, ktorú na večierku sprevádzali jej dve dcéry, a početných hostí na pôde gymnázia privítala jeho riaditeľka Anna Medvedová a potom sa prítomným prihovorili organizátori večierka, teda Katarína Melegová-Melichová, predsedníčka MOMS Petrovec, a Anna Chrtanová-Leskovac, riaditeľka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov, ktorá okrem iného povedala: „Viera Benková si už svojou prvou básnickou zbierkou *Májový ošiaľ* z roku 1964 získala priazeň nielen odbornej kritiky, ale aj všetkých milovníkov poézie a krásneho slovenského slova. Odvtedy si svoje postavenie poprednej predstaviteľky literatúry vojvodinských Slovákov každým novým titulom iba upevňovala a jej tvorivý potenciál sa prejavoval v čoraz rozmanitejšej forme a rozsahu. Pribúdali ďalšie básnické zbierky, prozaické práce, publicistika, preklady, odborné články, úvahy, ktoré z Viery Benkovej postupne vytvorili významné a neopomenuteľné meno nielen literatúry a kultúry vojvodinských Slovákov, ale i Srbska a Slovenska. Dnes, keď si pripomíname Vaše krásne životné jubileum, dovoľm si s uspokojením konštatovať, že Vás životná vitalita a umelecká inšpirácia neopúšťajú a my sa tak môžeme tešiť na Vaše nové tvorivé počiny.“

Prítomní si s veľkou pozornosťou a záujmom vypočuli ukážky z tvorby Viery Benkovej, ktorá sa tradične teší obľube našej kultúrnej verejnosti. Ukážky z poézie a próz na večierku čítali naši poprední interpreti Miluška Anušiaková-Majerová, Miroslav Babiak a Viera Dorčová-Babiaková.

Dielo Viery Benkovej bolo vždy kladne vnímané aj zo strany odbornej kritiky. Na tomto slávnostnom večierku si na jej dielo posvietili Etela Farkašová, významná slovenská spisovateľka, esejistka, publicistka a filozofka, osobná priateľka jubilančiny,

ŽIVOTNI JUBILEJ KNJIŽEVNICE VJERE BENKOVE

Mesni odbor Matice slovačke „Petrovac“ i Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka su organizovali književno veče povodom 80. rođendana istaknute književnice Vjere Benkove.

U Svečanog sali Gimnazije „Jan Kolar“ sa domom učenika u Bačkom Petrovcu je u sredu, 17. apríla održana svečanost posvećena životnom jubileju prve dame poezije vojvođanskih Slovaka, književnici, prevodiocu, publicisti, kulturnoj radnici i aktivistkinji Matice slovačke – Vjeri Benkovej. Organizatori i autor scenarija Katarina Meleg-Melih pripremili su bogat i raznovrstan program u kojem su dominirali odlomci iz bogatog opusa slavljene, ali nisu nedostajali ni muzika, vrednovanje znaćaja književnog dela Benkove, izjave poštovalaca njenog dela iz zemlje i inostranstva, kao i obraćanje same književnice.

Vjeru Benkovu su na svečanosti pratile njene dve ćerke, a brojne goste je na tlu gimnazije pozdravila direktorka Ana Medved, a zatim su se prisutnima obratili organizatori, odnosno Katarina Meleg-Melih, predsednica MOMS „Petrovac“, i Ana Hrcan-Leskovac, direktorka Zavoda za kulturu vojvođanskih

Slovaka. Ana Hrcan-Leskovac je, između ostalog, rekla: „Vjera Benkova je već svojom prvom zbirkom pesama *Majska omama* iz 1964. godine stekla naklonost stručne kritike, ali i svih ljubitelja poezije i lepe slovačke reći. Od tada je svoj renome istaknute predstavnice književnosti vojvođanskih Slovaka svakim novim naslovom samo jaćala, a njen stvaralaćki potencijal se ispoljavao u sve raznovrsnijoj formi i obimu. Izlazile su nove zbirke pesama, proze, publicistika, prevodi, stručni članci, razmišljanja, što je postepeno od Vjere Benkove stvorilo znaćajno i neizostavno ime, ne samo u kontekstu književnosti i kulture vojvođanskih Slovaka, već i Srbije i Slovaćke. Danas, kada obeležavamo Vaš divan životni jubilej, mogu sa zadovoljstvom da konstatujem da Vas Vaša životna vitalnost i umetnićka inspiracija ne napuštaju, tako da možemo da se radujemo Vašim novim kreativnim dostignućima.“

Prisutni su sa velikom pažnjom i interesovanjem slušali odlomke iz stvaralaštva Vjere Benkove, koja tradicionalno uživa poštovanje naše kulturne javnosti. Primere iz poezije i proze čitali su naši najistaknutiji interpretatori: Miluška Anušjak-Majera, Miroslav Babjak i Vjera Dorća-Babjak.

Delo Vjere Benkove je uvek nailazilo na dobar prijem stručne kritike. Tekst o njenom stvaralaštvu je pripremila Etela Farkaš, ugledna slovaćka književnica, esejista, publicista i filozof, lićna prijateljica slavljene, koja je bila sprećena da lićno ućestvuje na svečanosti, ali je njen tekst „Pokušaj poetskog portreta Vjere Benkove“ proćitao Miroslav Babjak. Anamaria Boldocki-Grbić je odala poćast našoj pesnikinji svojim poetski intoniranim tekstom „Kako da znaš, da li će do jutra da se oporavi ćovek“. Tekst dr Jarmile Hodolić, našeg istaknutog poznavaoća književnosti za decu „O prozi za decu Vjere Benkove“ proćitala je Vjera Dorća-Babjak. Katarina Meleg-Melih je u svom prilogu „O

ktorá sa síce osobne nezúčastnila večierka, ale jej príspevok Pokus o poetický portrét Viery Benkovej prečítal Miroslav Babiak. Annamária Boldocká-Grbičová vzdala hold našej poetke svojím poeticky ladeným príspevkom Čo vieš, či do rána uzdraví sa človeča. Príspevok našej odborníčky z oblasti literatúry pre deti Dr. Jarmily Hodoličovej O próze pre deti Viery Benkovej prečítala Viera Dorčová-Babiaková. Katarína Melegová-Melichová vo svojom príspevku O jubilatke trochu inak podala prehľad širokej škály pôsobenia Viery Benkovej a zdôraznila význam jej diela v kontexte národného a kultúrneho života vojvodinských Slovákov.

Je známe, že Viera Benková má blízko k hudbe, a preto sa ani tento večierok neobišiel bez bohatej nádielky hudobných skladieb. Svoj hudobný potenciál prišli jubilatke prezentovať mladí talentovaní hudobníci, a to spevácke kvinteto Gymnázia Jána Kollára, klavirista Martin Červený, huslista Ján Javorník, gitarista Matija Čičovec a klavirista Damjan Kalko.

Záverčná časť večierka patrila oslávenkyni, ktorú spovedal novinár Jaroslav Čiep. Viera Benková si zaspomínala na mnohé detaily zo svojho života, na detstvo, svojich rodičov, žiacke dni strávené na petrovskom gymnáziu, ale i pôsobenie v Belehrade a svoje stretnutia a spoluprácu s poprednými srbskými spisovateľmi. Nezabudla ani poukázať na niektoré neduhy, ktoré prináša súčasná doba, na tradičné hodnoty, ktoré postupne ustupujú pred neúprosnými tendenciami globalizácie, a podčiarkla aj potrebu nášho jednotného pôsobenia v záujme všetkých vojvodinských Slovákov.

Samotný záver večierka sa niesol v duchu osobných vyznaní a blahoželaní priateľov a ctiteľov Viery Benkovej. Svoje pozdravy jej okrem iných prišli osobne odovzdať Pavel Hlásnik, prvý podpredseda Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku, Dagmar Mária Anoka, poetka a univerzitná profesorka z rumunského Nadlaku, Vlasta Werleová, riaditeľka ZŠ Jána Čajaka v Petrovci. Svoje pozdravy oslávenkyni zaslali aj početní priaznivci z domova i zo zahraničia, ktorí sa večierka nemohli osobne zúčastniť.

Text a fotografie: Ladislav Čáni

jubilantkinji malo drugačije” prikazala širok spektar delovanja Vjere Benkove i naglasila značaj njenog dela u kontekstu nacionalnog i kulturnog života vojvođanskih Slovaka.

Poznata je činjenica da Vjera Benkova voli muziku, tako da ni ovo veće nije bilo bez bogatog programa muzičkih tačaka. Svoj muzički potencijal slavljenci su predstavili mladi talentovani muzičari, pevački kvintet Gimnazije „Jan Kolar”: pijanista Martin Červení, violinista Jan Javornjik, gitarista Matija Čičovec i pijanista Damjan Kalko.

Završni deo programa je pripao slavljenci, sa kojom je razgovor vodio novinar Jaroslav Čjep. Vjera Benkova se prisetila mnogih detalja iz svog života, detinjstva, roditelja, đачkih dana provedenih u petrovačkoj gimnaziji, ali i delovanja u Beogradu i susreta i saradnje sa istaknutim srpskim piscima. Nije zaboravila da ukaže i na neke od nedaća koje sa sobom nosi sadašnje vreme, ali i na tradicionalne vrednosti koje polako gube korak sa neumoljivim tendencijama globalizacije, a naglasila je i neophodnost našeg jedinstvenog nastupanja u interesu svih vojvođanskih Slovaka.

Na kraju večeri su se slavljenci obratili njeni prijatelji i poštovaoci. Svoje pozdrave i čestitke joj je izrazio, između ostalih, i Pavel Hlasnjik, prvi potpredsednik Demokratskog saveza Slovaka i Čeha u Rumuniji, Dagmar Marija Anoka, pesnikinja i univerzitetski profesor iz Nadlaka u Rumuniji, Vlasta Verle, direktorka OŠ „Jan Čajak”. Svoje pozdrave su poslali i brojni poštovaoci iz zemlje i inostranstva, koji nisu mogli lično da učestvuju na ovoj svečanosti.

Tekst i fotografije: Ladislav Čáni

PODPORILI SME... PODRŽALI SMO...

ANTOLÓGIA POÉZIE SLOVÁKOV V SRBSKU DRUHÁ POLOVICA 20. A ZAČIATOK 21. STOROČIA

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov podporuje rôzne kultúrne aktivity, ktoré nie sú súčasťou jeho programu práce, ale významným spôsobom môžu prispieť k obohateniu kultúrnej produkcie a jej prezentácii tak v rámci samotnej komunity, ako aj na celoštátnej a neraz i na zahraničnej úrovni.

K významným vydavateľským počinom v kontexte kultúry vojvodinských Slovákov, ktoré finančne podporil ústav v roku 2019, bezpochyby patrí aj vydanie do srbsčiny preloženej antológie poézie Slovákov v Srbsku druhej polovice 20. a začiatku 21. storočia. Zostavovateli antológie a prekladateľmi značnej časti básní sú Martin Prebudiła a Ladislav Čáni, obaja významní predstavitelia súčasnej poézie Slovákov v Srbsku a prekladatelia.

Zostavovatelia do výberu zaradili 26 básnikov a pri koncipovaní antológie sa snažili o zachytenie prekvapivej mnohotvárnosti tejto nevelkej literatúry, ktorá sa, najmä v druhej polovici 20. storočia, stala azda najreprezentatívnejším segmentom živej kultúry vojvodinských Slovákov. Do antológie sú zaradené básne Juraja Mučajiho, Paľa Bohuša, Andreja Ferka, Jána Labátha, Michala Pixiadesa, Juraja Tušjaka, Viery Benkovej, Víťazoslava Hronca, Miroslava Demáka, Jozefa Klátika, Michala Ďugu, Zlatka Benku, Miroslava Dudka, Jaroslava Supeka, Ľubomíra Častvena, Martina Prebudiła, Ladislava Čániho, Jána Salčaka, Kataríny Hricovej, Miroslava Šipického, Michala Bireša, Miroslavy Dudkovej, Zdenky Valentovej-Beličovej a Kataríny Mosnákovej-Baglašovej. Prezentovaná poézia odzrkadľuje širokú škálu básnických tendencií tunajších autorov. Výber začína poéziou Juraja Mučajiho, ktorý svoju jedinú básnickú zbierku *Rozvravené srdce* vydal v roku 1942 a túto zbierku, napriek jej oneskoreným a trochu už anachronickým dozvukom symbolistickej poetiky, literárna kritika považuje za prvú modernú básnickú zbierku vojvodinských Slovákov. Po druhej svetovej vojne poézia vojvodinských Slovákov zaznamenáva nebývalý rozmach a k slovu sa dostávajú talentovaní básnici, ktorým sa podarilo vytvoriť ucelené a zrele básnické diela, ako sú Paľo Bohuš, Michal Babinka, Víťazoslav Hronec a iní. V istej chvíli sa vyprofilovali aj básnické generácie, a to *Generácia vo vlastnom tieni* a následne aj *Generácia X*. V prezentovanej poézii možno identifikovať viaceré typologické a poetické tendencie, ktoré sa pohybujú od dozvukov

ANTOLOGIJA SLOVAČKE POEZIJE U SRBIJI DRUGE POLOVINE 20. I POČETKOM 21. VEKA

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka podržava razne kulturne aktivnosti koje nisu deo njegovog programa rada, ali koje mogu značajno doprineti obogaćivanju kulturne produkcije i njene prezentacije, kako u samoj zajednici, tako i na nacionalnom, a ponekad i na inostranom nivou.

Jedan od značajnih izdavačkih poduhvata u kontekstu kulture vojvođanskih Slovaka, koje je Zavod finansijski podržao u 2019. godini, nesumnjivo je objavljivanje na srpski jezik prevedene Antologije slovačke poezije u Srbiji druge polovine 20. i početkom 21. veka. Sastavljači antologije i prevodioci velikog dela pesama su Martin Prebudiła i Ladislav Čani, obojica značajni predstavnici savremene slovačke poezije u Srbiji.

Sastavljači su u izbor uvrstili 26 pesnika, a prilikom koncipiranja antologije pokušali su da prikažu iznenađujuću raznolikost ove male književnosti, koja je, naročito u drugoj polovini 20. veka, postala jedan od najreprezentativnijih segmenata žive kulture vojvođanskih Slovaka. Antologija uključuje pesme Juraja Mučajija, Paľa Bohuša, Andreja Ferka, Jana Labata, Mihala Babinke, Pavla Mučajija, Daniela Piksiadesa, Juraja Tušjaka, Vjere Benkove, Vičazoslava Hronjeca, Miroslava Demaka, Jozefa Klátika, Mihala Đuge, Zlatka Benke, Miroslava Dudoka, Jaroslava Supeka, Ľubomira Častvena, Martina Prebudiła, Ladislava Čanjija, Jana Salčaka, Katarine Hricove, Miroslava Šipickog, Mihala Bireša, Miroslave Dudkove, Zdenke Valent-Belič i Katarine Mosnak-Bagljaš. Predstavljena poezija odražava širok spektar pesničkih tenden-

cija ovdašnjih autora. Izbor započinje poezijom Juraja Mučajija, koji je svoju jedinu pesničku zbierku „Rozvravené srdce“ objavio 1942. godine, a ovu zbierku, uprkos njenim pomalo anahronim uticajima symbolističke poetike, književni kritičari navode kao prvu modernu zbierku poezije vojvođanskih Slovaka. Nakon Drugog svetskog rata poezija vojvođanskih Slovaka doživljava neviđeni procvat, a do izražaja su došli talentovani pesnici koji su uspeali da stvore zrele pesnička dela, među kojima su Paľo Bohuš, Mihal Babinka, Vičazoslav Hronjec. U jednom trenutku su stvoreni uslovi i za formiranje relevantnih pesničkih generacija i to „Generacije u sopstvenoj senci“, a nešto kasnije i „Generacije X“. U predstavljenoj poeziji moguće je identifikovati nekoliko tipoloških i pesničkih tendencija koje se kreću u rasponu od symbolističkog nasleđa, preko modernističkih i postnadre-

symbolizmu, modernistických a post surrealistických poetik, konceptuálneho umenia, vizuálnej poézie, po postmodernistické prehodnocovanie a relativizovanie básnického prejavu a po najnovšiu tvorbu, ktorá ešte len čaká na hodnotenie literárnej kritiky a potvrdenie svojej vlastnej relevantnosti.

Antológiu vydalo belehradské vydavateľstvo Computech a vydanie podporili Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov a Združenie spisovateľov Srbska.

Ladislav Čani

alističkih poetika, konceptualne umetnosti, vizuelne poezije, do postmodernističkog preispitivanja i relativizacije pesničkog izraza, ali i najnovijeg stvaralaštva koje tek očekuje vrednovanje književne kritike i potvrđivanje vlastite relevantnosti.

Antologiju je objavila beogradska izdavačka kuća „Komputech“, a njeno objavljivanje su podržali Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka i Udruženje književnika Srbije.

Ladislav Čanji

ČAROSLOVNÍK NA VIANOČNOM VEČIERKU

V pondelok 23. decembra sa v ÚKVS uskutočnilo tradičné podujatie venované predovšetkým deťom – Vianočný večierok.

Tak, ako sa to už stalo tradíciou, aj tentoraz na sklonku roka, v podvečer Vianoc, Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov pozval do svojich priestorov tých najnáročnejších a najvdáčnejších návštevníkov – deti. Na rozdiel od predchádzajúcich vianočných večierkov, ktoré od roku 2014 ÚKVS pravidelne organizuje pre svojich najmenších návštevníkov, tohtoročný večierok svoje tradičné vianočné ovzdušie obohatil aj o prezentáciu novej knihy Čaroslovník autorskej dvojice – spisovateľa Jána Žolnaja a ilustrátora Ďulu Šantu. Takže náplňou večierka bol aj rozhovor s autormi, výstava pútavých ilustrácií a premietanie televíznej relácie s rovnakým názvom ako kniha, teda Čaroslovník. Kniha je vlastne tlačenu verziu zábavno-vzdelávacieho seriálu pre deti, ktorý už dlhšiu dobu pravidelne vysiela RTV Vojvodina 2, v ktorej vystupuje jej autor a herec v jednej osobe Ján Žolnaj. Čaroslovník tvoria texty, ktorými sa autor snaží pútavým, vtipným a zrozumiteľným spôsobom, teda vo forme akéhosi zábavného slovníka, vysvetliť najmladším čitateľom význam jednotlivých slovíčok a tak ich zabávať a vzdelávať zároveň. Aby literárne prevedenie relácie nebolo ochudobnené o vizuálnu televíznu zložku, k dielu sa dal aj Ďula Šanta, popredný predstaviteľ strednej generácia výtvarných umelcov z radov vojvodinských Slovákov, ktorý svojou citlivou a modernou senzibilitou našiel správnu cestu k dnešným detským čitateľom.

BOŽIČNO VEČE U ZAVODU ZA KULTURU VOJVOĐANSKIH SLOVAKA

U pondeljak, 23. decembra, u ZKVS je održano božićno večerje – tradicionalna manifestacija posvećena deci.

Kao što je već postala tradicija, Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka je i ovaj put na kraju godine, pred Božić, u svoje prostorije pozvao najzahtevnije i najzahvalnije posetioce – decu. Za razliku od prethodnih božićnih večeri, koje ZKVS redovno organizuje za svoje najmlađe posetioce od 2014. godine, ovogodišnje božićno večerje je svoju tradicionalnu atmosferu obogatilo predstavljanjem nove knjige „Čaroslovník“ autorskog tandema – Jana Žolnaja, književnika, i Ćule Šante, ilustratora. Tako su program večeri činili razgovori sa autorima, izložba ilustracija i prikazivanje televizijske emisije istog naziva kao i knjiga – „Čaroslovník“. Zapravo, knjiga je štampana verzija zabavno-obrazovne serije koju već duže vreme emituje RTV Vojvodina 2, a u kojoj nastupa njen autor i glumac Jan Žolnaj. „Čaroslovník“ sačinjavaju tekstovi kojima autor pokušava da na zanimljiv, duhovit i razumljiv način, dakle u formi zabavnog rečnika, objasni najmlađim čitaocima značenje pojedinih reči i tako ih zabavlja i obrazuje istovremeno. Kako književna varijanta emisije ne bi bila osiromašena za njen dinamični vizuelni televizijski aspekt potrudio se Ćula Šanta, istaknuti likovni umetnik, predstavnik srednje generacije likovnih stvaralaca iz redova vojvođanskih Slovaka, koji je svojim modernim senzibilitetom pronašao put ka današnjim najmlađim čitaocima. Njegove ilustracije sa lakoćom komuniciraju sa dečjim radoznalcima

Jeho ilustrácie s ľahkosťou dokážu osloviť a zaujať detských zvedavcov a svojim nenúteným a humorne ladeným komentárom samotného textu sa stávajú rovnocennou zložkou knihy, čo je v prípade literatúry pre deti priam ideálnou formulkou k jej úspechu. Treba podotknúť, že ilustrácie z knihy obstáli aj vo forme výstavy, resp. ako samostatné vizuálne práce, ktoré vďaka autorovmu rukopisu, bohatému koloritu a poetikou blízkou komiksu dokázali zaujať tak deti, ako i dospelých návštevníkov, ale pritom nerobili zbytočné kompromisy len preto, aby sa stali páčivejšie.

Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov finančne podporil vydanie knihy a tlač panelov pre výstavu.

Samozrejme, ani tento Vianočný večierok sa neobišiel bez balíčkov. ÚKVS pripravil pre všetky deti darčeky obsahujúce knihy a medovníčky. Na večierku si tieto skromné a symbolické darčeky prebralo asi 40 detí a dovolíme si to povedať, že práve tieto deti boli tým najzaujímavejším a najväčším obohatením večierka. Svojou spontánnosťou, záujmom, s akým sledovali kultúrne dianie a ochotou zapájať sa do programu potvrdili, že snaha autorov mala zmysel a svoje opodstatnenie.

Ladislav Čáni / Foto: Nataša Simonović

i svojim spontanim i duhovitým komentárom osnovnog teksta postaju ravnopravan element knjige, što je za dečju književnost od izuzetnog značaja. Potrebno je naglasiti i to da su ilustracije iz knjige opstale i kao samostalna izložba, odnosno kao samostalna likovna dela koja zahvaljujući rukopisu autora, bogatom koloritu i poetici koja je bliska stripu uspevaju da komuniciraju sa decom, ali i sa odraslim posetiocima, a da pritom nisu pravljene nepotrebnim kompromisima da bi se postigla veća dopadljivost.

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka je finansijski podržao objavljivanje knjige i štampanje panela za izložbu.

Naravno, ni ovo božićno veče nije prošlo bez božićnih paketića. ZKVS je za svu decu pripremio poklone u obliku knjiga i medenjaka. Tokom božićne večeri paketiće je preuzelo oko 40 dece, a upravo su ona i bila najveći i najdragoceniji doprinosi ovog večeri. Svojom spontanošću, zainteresovanošću sa kojom su pratila kulturno dešavanje i svojom spremnošću da se aktivno uključe u program, potvrdila su da trud autora ima svoj smisao i svoju svrhu.

Ladislav Čanji / Foto: Nataša Simonović

MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

MEĐUNARODNA SARADNJA

PRO CULTURA SLOVACA 2019

Dňa 27. apríla 2019 v slávnostnej sieni hudobnej školy v Slovenskom Komlóši vzdali hold dlhoročnej a úctyhodnej práci vykonávanej na poli slovenskej kultúry ďalším osobnostiam a kolektívom.

Pamätný list Pro Cultura Slovaca v r. 2019 získal: Ján Struhár zo Srbska – za prínos v oblasti audiovizuálnej tvorby, za prezentáciu a propagáciu slovenského dolnozemskeho umenia a kultúry. Cenu Pro Cultura Slovaca v r. 2019 získali: Katarína Melegová-Melichová zo Srbska – za prínos v oblasti audiovizuálnej tvorby, divadelného umenia, umeleckého prednesu, tvorby a realizácie významných kultúrnych podujatí, za úspešné riadenie kultúrnych ustanovizní, za dlhodobú podporu slovenského dolnozemskeho umenia a kultúry a za šírenie dobrého mena slovenského dolnozemskeho umenia a kultúry doma a v zahraničí, za ich prezentáciu a propagáciu a Kultúrna a vedecká spoločnosť Ivana Krasku z Rumunska – za prínos v oblasti tvorby a realizácie významných kultúrnych podujatí, za vedeckovýskumnú činnosť v oblasti kultúry dolnozemskeho Slovákov, za šírenie dobrého mena slovenského dolnozemskeho umenia a kultúry doma a v zahraničí, za dlhodobú podporu slovenského dolnozemskeho umenia a kultúry, za ich prezentáciu a propagáciu.

O udelení cien rozhodovala medzinárodná sedemčlenná porota v zložení: Pavel Hlásnik (RO) – predseda, Alžbeta Hollerová-Ráčková (HU), Anna Chřtánová-Leskovac (SRB), Libuška Lakatošová (SRB), Zuzana Lauková (HU), Ladislav

„PRO CULTURA SLOVACA 2019.“

U Svečanoj sali Muzičke škole u Slovačkom Komlošu u Mađarskoj, 27. aprila 2019. godine, uručena su priznanja pojedincima i kolektivu za njihov dugogodišnji i respektabilni doprinos slovačkoj kulturi.

Zahvalnicu „Pro Cultura Slovaca 2019.“ dobio je Jan Struhar iz Srbije za doprinos u oblasti audio-vizuelnog stvaralaštva, za prezentaciju i propagiranje slovačke umetnosti i kulture. Nagrada „Pro Cultura Slovaca“ za 2019. godinu uručena je Katarini Meleg-Melih iz Srbije za doprinos u oblasti audio-vizuelnog stvaralaštva, pozorišne umetnosti, umetničke interpretacije, pripreme i realizacije značajnih kulturnih manifestacija, za uspešno upravljanje kulturnim ustanovama, za dugoročnu podršku slovačke vojvođanske kulture u zemlji i inostranstvu, i za njenu prezentaciju i promociju. Kulturno i naučno društvo „Ivan Krasko“ iz Rumunije nagrađeno je za doprinos u oblasti stvaralaštva i organizacije značajnih manifestacija, za naučno-istraživačku delatnost u oblasti kulture donjozemskih Slovača, za dugoročnu podršku slovačke kulture i umetnosti u regionu Donje zemlje.

O dodeli nagrada odlučivao je sedmočlani žiri u sastavu: Pavel Hlasnjik (Rumunija) – predsednik, i članovi: Alžbeta Holerova-Ráčkova (Mađarska), Ana Hrcan-Leskovac (Srbija), Libuška Lakatoš (Srbija), Zuzana Lavkova (Mađarska), Ladislav Ljenovski (Slovačka) i Bjanka Unc (Rumunija). U obrazloženju odluke o dodeli nagrade „Pro Cultura Slovaca 2019.“ žiri je, između ostalog, naveo:

Lenovský (SK) a Bianca Unc (RO) – členovia, na svojom pracovnom zasadnutí v Nadlaku rozhodla o udelení ocenení Pro Cultura Slovaca v roku 2019 takto:

Posledné desaťročie nášho slovenského života a bytia na Dolnej zemi bolo poznačené početnými a veľmi pestrými udalosťami. Niet pochýb o tom, že dolnozemske ceny, ktoré sme na začiatku tretieho milénia založili, patria do tejto kategórie významných činov.

Najskôr vznikla Cena Ondreja Štefanka, ktorá zaznamenala prvé okrúhle jubileum a v marci 2019 sme ju udelili po jedenásťkrát. Jej zriaďovateľom je Kultúrna a vedecká spoločnosť Ivana Krasko a udeľuje sa v súčinnosti so Svetovým združením Slovákov v zahraničí.

V roku 2012 sme založili ďalšiu cenu, ktorou sme sa rozhodli vzdať hold práci našich výnimočných učiteľských osobností a v októbri 2018 sme Cenu Samuela Tešedíka odovzdali už po siedmy raz. Zriaďovateľmi ceny sú Spoločnosť pre edukáciu a kultúru v Nadlaku, Asociácia slovenských pedagógov v Srbsku a Čabianska organizácia Slovákov a udeľujeme ju taktiež v súčinnosti so Svetovým združením Slovákov v zahraničí.

Vzhľadom na to, že Cena Ondreja Štefanka je udeľovaná jednak v oblasti literatúry, ale aj za spolkovú a organizátorskú činnosť v slovenskom zahraničnom svete a Cena Samuela Tešedíka je udeľovaná (stručne povedané) za pedagogickú a výchovnú prácu v slovenskom zahraničnom svete, už dlhšie sme pociťovali určité vákuum, ktoré by pokrývalo aktivity v oblasti kultúry v tom najširšom zmysle slova, od ochotníckych a spolkových prejavov, až po profesionálne formy kultúry.

Práve z tohto dôvodu sa reprezentatívne organizácie Slovákov na Dolnej zemi už niekoľko rokov zaoberali myšlienkou zriadenia takejto ceny. Na tradičnej jesennej porade našich organizácií z Maďarska, Rumunska a Srbska sa v októbri 2017 v Segedíne rozhodlo, že cenu zriadime ako spoločnú dolnozemsťu.

Začiatkom novembra 2017 na pracovnom stretnutí v Novom Sade bola zriadená Cena Pro Cultura Slovaca, ktorá má pokrývať všetky oblasti kultúrnej činnosti v tom najširšom zmysle slova (okrem literatúry). A presne pred rokom, 28. apríla 2018, sme Cenu Pro Cultura Slovaca odovzdali v Báčskom

„Poslednja decenija življenja i bivstvovanja Slovaka na Donjoj zemlji je bila obeležena brojnim veoma raznovrsnim događajima. Nema sumnje da među značajne događaje spada i osnivanje regionalnih nagrada na početku trećeg milenijuma.

Prvo je osnovana Nagrada *Ondrej Štefanko* koja je u maju 2019. godine dodeljena već jedanaesti put. Osnivač ove nagrade je Kulturno i naučno društvo *Ivan Krasko*, a dodeljuje je u saradnji sa Svetskim udruženjem Slovaka u dijaspori.

Nagrada *Samuel Tešedik* je osnovana 2012. i ovom nagradom se odaje počast našim istaknutim pedagoškim radnicima, a u oktobru 2018. godine je ova nagrada dodeljena već sedmi put. Osnivači nagrade su Društvo za edukaciju i kulturu iz Nadlaka, Asocijacija slovačkih pedagoga u Srbiji i Čabjanska organizacija Slovaka. I ova nagrada se dodeljuje u saradnji sa Svetskim udruženjem Slovaka u dijaspori.

S obzirom da se Nagrada *Ondrej Štefanko* dodeljuje za književnost, ali i za kulturne i organizacione aktivnosti u okviru slovačke dijaspore, a Nagrada *Samuel Tešedik* za pedagoški i vaspitni rad u okviru slovačke dijaspore, već duže vreme je postojala potreba da se osnuje nagrada koja bi pokrivala

aktivnosti u oblasti kulture u najširem smislu te reči, od aktivnosti amaterskih društava do profesionalnih formi kulture. Upravo iz ovog razloga su se reprezentativne organizacije Slovaka iz regiona Donje zemlje već nekoliko godina bavile mišlju da se ovakva nagrada osnuje. Na tradicionalnom radnom sastanku naših organizacija iz Mađarske, Rumunije i Srbije, održanoj u oktobru u Segedinu, odlučeno je da to bude zajednička regionalna nagrada.

Početakom novembra 2017. godine na radnom sastanku u Novom Sadu je osnovana Nagrada *Pro Cultura Slovaca*, koja pokriva sve oblasti kulture izuzev književnosti, a tačno pre godinu dana, 28. aprila 2018. godine Nagradu *Pro Cultura Slovaca* u Bačkom Petrovcu dodelili smo prvim laureatima.”

Svečane govore posvećene ovogodišnjim dobitnicima nagrade su pročitali:

Ana Hrcan-Leskovac koja je govorila o Janu Struharu, o Katarini Meleg-Melih je govorila Marija Katarina Hrklijeva, a o Kulturnom i naučnom društvu „Ivan Krasko” govorio je Mihael Babjak.

Petrovci jej prvým laureátom.

Laudácia na tohtoročných laureátov predniesli: na Jána Struhára – Anna Chrťanová-Leskovac, na Katarínu Melegovú-Melichovú – Mária Katarína Hrkľová, na Kultúrnu a vedeckú spoločnosť Ivana Krasku – Michal Babiak.

Slávnostného odovzdávania cien Pro Cultura Slovaca sa zúčastnili aj vzácní hostia Anton Paulik – parlamentný hovorca Slovákov v Národnom zhromaždení Maďarska, Alžbeta Hollerová-Račková – predsedníčka Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku a výkonná tajomníčka Svetového združenia Slovákov v zahraničí, Emil Kuchár – generálny konzul Slovenskej republiky v Békešskej Čabe, Bianca Unc – generálna tajomníčka Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku, Pavel Hlásnik – podpredseda Svetového združenia Slovákov v zahraničí pre Dolnú zem, prvý podpredseda Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku, František Zelman – podpredseda Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku, Róbert Mótyovszki – viceprimátor Slovenského Komlóša, Dušan Šomrák – viceprimátor Nadlaku, Anna Chrťanová-Leskovac – riaditeľka Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov, Michal Lásik – predseda Čabianskej organizácie Slovákov, Ivan Miroslav Ambruš – predseda Kultúrnej a vedeckej spoločnosti Ivana Krasku, Katarína Melegová-Melichová – predsedníčka Miestneho odboru Matice slovenskej Petrovec v Srbsku a predsedníčku Rady pre Slovákov žijúcich v zahraničí pri Matici slovenskej na Slovensku, Dana Onodiiová – riaditeľka Slovenského divadla Vertigo, laureátka Ceny Pro Cultura Slovaca za rok 2018, Mária Katarína Hrkľová – predsedníčka Občianskeho združenia Dotyk ľudskosti – Touch of Humanity, Edita Pečeňová – riaditeľka Slovenského gymnázia, základnej školy, materskej školy a kolégia v Békešskej Čabe, Zuzana Lauková – predsedníčka Slovenskej menšinovej samosprávy v Slovenskom Komlóši a riaditeľka Slovenskej základnej školy v Slovenskom Komlóši a Ján Krčsméri – riaditeľ Základnej umeleckej školy v Slovenskom Komlóši.

Bianca Unc

Na svečanej dodeli nagrada su bili prisutni i Anton Pavlik – zastupnik Slovaka u Nacionalnom parlamentu Mađarske, Alžbeta Holerova-Račkova – predsednica Republičke slovačke samouprave u Mađarskoj i izvršni sekretar Svetskog udruženja Slovaka u dijaspori, Emil Kuhar – generalni konzul Slovačke Republike u Bekeščabi, Bjanka Unc – generalni sekretar Demokratskog saveza Slovaka i Čeha u Rumuniji, Pavel Hlasnjik – potpredsednik Svetskog udruženja Slovaka u dijaspori za region Donje zemlje, prvi potpredsednik Demokratskog saveza Slovaka i Čeha u Rumuniji, František Zelman – potpredsednik Republičke slovačke samouprave u Mađarskoj, Robert Močovski – zamenik gradonačelnika Slovačkog Komloša, Dušan Šomrak - zamenik gradonačelnika Nadlaka, Ana Hrčan-Leskovac – direktorka Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka, Mihal Lasik – predsednik Čabjanske organizacije Slovaka, Ivan Miroslav Ambruš – predsednik Kulturnog i naučnog društva „Ivan Krasko“, Katarina Meleg-Melih – predsednica Mesnog odbora Matice slovačke Petrovac, Matice slovačke u Srbiji i predsednica Saveta za Slovake u dijaspori Matice slovačke u Slovačkoj, Dana Onodiiova – direktorka Slovačkog pozorišta „Vertigo“, dobitnica Nagrade „Pro Cultura Slovaca“ za 2018. godinu, Marija Katarina Hrkľjova – predsednica Udruženja građana „Dodir ljudskosti“, Edita Pečenjova – direktorka Slovačke gimnazije, osnovne škole i obdaništa i kolegijuma u Bekeščabi, Zuzana Lavkova – predsednica Slovačke manjinske samouprave u Slovačkom Komlošu i direktorka Slovačke osnovne škole u Slovačkom Komlošu i Jan Krčmeri – direktor Osnovne umetničke škole u Slovačkom Komlošu.

Bjanka Unc

ADRESÁR INŠTITÚCIÍ, USTANOVIZNÍ, ZDRUŽENÍ, KULTÚRNYCH STREDÍSK A KULTÚRNO-UMELECKÝCH SPOLKOV VOJVODINSKÝCH SLOVÁKOV

ADRESAR INSTITUCIJA, USTANOVA, UDRUŽENJA, KULTURNIH CENTARA I KULTURNO-UMETNIČKIH DRUŠTAVA VOJVOĐANSKIH SLOVAKA

Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny

Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine u Srbiji

Bulvár Mihajla Pupina 1/IV
21 000 Nový Sad
Tel./fax: 021/422 989
E-mail: office@rada.org.rs
URL: www.rada.org.rs
Predsedníčka: Libuška Lakatošová

Matica slovenská v Srbsku Matica slovačka u Srbiji

Ul. maršala Tita 18
21 470 Báčsky Petrovec
Tel./Fax: 021/78 02 48
E-mail: msjbp@stcable.net
Predseda: Ján Brtko

Slovenská redakcia Televízie Vojvodiny Slovačka redakcija Televizije Vojvodine

Sutjeska 1
21 000 Nový Sad
Tel.: 021/210 14 80, 021/210 14 20
E-mail: dennik@rtv.rs
Hlavný a zodpovedný redaktor: Milan Kulík

Slovenská redakcia Rádia Nový Sad Slovačka redakcija Radija Novi Sad

Ignjata Pavlasa 3
21 000 Nový Sad
Tel.: 021/210 17 30
E-mail: slovacka.radio@rtv.rs
Hlavný a zodpovedný redaktor: Martin
Prebudila

NVU Hlas ľudu NIU „Hlas ľudu“

Bulvár oslobodenia 81/V
21 000 Nový Sad
Tel.: 021/47 20 840
E-mail: nvuhlasludu@hl.rs
Úradujúca riaditeľka: Anna Huďanová

Slovenské vydavateľské centrum Slovački izdavački centar

14 VÚSB 4-6
21 470 Báčsky Petrovec
Tel./Fax: 021/780 159
E-mail: svcentrum@stcable.rs, svc.
petrovec@gmail.com
Riaditeľ: Vladimír Valentík

Slovenské vojvodinské divadlo Slovačko vojvođansko pozorište

Kollárova 4
21 470 Báčsky Petrovec
Tel.: 021/780 040
Fax: 021/780 444
E-mail: svpozorište@gmail.com
URL: www.petrovec.com/svd
Riaditeľka: Viera Krstovská

Múzeum vojvodinských Slovákov Muzej vojvođanskih Slovaka

Ul. maršala Tita 23, Ul. maršala Tita 18/1
Ul. Maxima Gorkého 17 (kancelária)
21 470 Báčsky Petrovec
Tel: 021/781 377
E-mail: muzejvs@stcable.net
URL: www.muzeumslovakov.rs
Riaditeľka: Anna Sěčová-Pintírová

Kultúrne centrum Kysáč Kulturni centar Kisač

Slovenská 22
21 211 Kysáč
Tel./Fax: 021/827 642
E-mail: kis.kysac@gmail.com
Riaditeľ: Pavel Surový

Dom kultúry 3. októbra Dom kulture „3. oktobar“

Ul. maršala Tita 46
26 210 Kovačica
Tel./Fax: 013/661 112, 062/88 50 814
E-mail: dkulture@gmail.com
Riaditeľ: Ján Tomáš

Dom kultúry Michala Babinku Dom kulture „Mihal Babinka“

Námestie oslobodenia 1
26 215 Padina
Tel.: 013/667 235
E-mail: dkmbpadina@gmail.com
Riaditeľka: Anička Elchekhová

Stredisko pre kultúru Stará Pazova Centar za kulturu Stara Pazova

Svätosávská 27
22 300 Stará Pazova
Tel. 022/312 114, 022/311 104
E-mail: czkstpzazova@ptt.rs,
centarzakulturu.starapazova@gmail.com
URL: www.czkstarpazova.com
Riaditeľ: Vladimír Kerkez

Knižnica Štefana Homolu Biblioteka „Štefan Homola“

Národnej revolúcie 9
21 470 Báčsky Petrovec
Tel.: 021/781 335
E-mail: shomolu@stcable.net, jazyciarka@
gmail.com
Riaditeľka: Anna Speváková

Obecná knižnica Kovačica Opštinska biblioteka Kovačica

Ul. maršala Tita 48
26 210 Kovačica
Tel.: 013/662 471
Fax: 013/660 800
E-mail: biblioteka.kovacica@gmail.com
URL: www.biblioteka-kovacica.com
Riaditeľ: Slobodan Stevanovski

Slovakistická vojvodinská spoločnosť Slovakističko vojvođansko društvo

Dr. Zorana Đinđića 2
21 000 Nový Sad
Tel.: 063/8623994
E-mail: slovaci@ff.uns.ac.rs
Tajomníčka: Zuzana Týrová

Galéria Zuzky Medvedovej Galerija Zuzke Medvedove

Kollárova 4
21 470 Báčsky Petrovec
Tel: 021/781 377
E-mail: muzejvs@stcable.net
URL: www.muzeumslovakov.rs
Riaditeľka: Anna Sěčová-Pintírová

Galéria insitného umenia Kovačica Galerija naivne umetnosti Kovačica

Masarykova 65
26 210 Kovačica
Tel: 013/661 157, 013/660 500
E-mail: galerijanaivneumetnosti@gmail.com
URL: www.naivnaumetnost.com
Riaditeľka: Anna Žolnajová-Barcová

Galéria SND Galerija SND

Slovenská 47
21 211 Kysáč
E-mail: michalmadacky@gmail.com
Tel: 063/1919336
Vedúci: Michal Madacký

Medzinárodné etnocentrum Babka Kovačica

Međunarodni etnocentar „Babka“
Kovačica
Vinogradarska 7
26 210 Kovačica
Tel.: 013/661 522
E-mail: office@babka-center.com
URL: www.babka-center.com
Riaditeľ: Pavel Babka

Divadlo VHV Báčsky Petrovec Pozorište VHV Bački Petrovac

Kollárova 4
21 470 Báčsky Petrovec
Tel./fax: 021/780 034, 063/885 60 40
E-mail: divadlo@vhv.rs,
vhvpetrovec@gmail.com
URL: www.vhv.rs
Riaditeľ: Ján Černák

Ochotnícke divadlo Janka Čemana v Pivnici Amatersko pozorište „Janko Čeman“ u Pivnicama

Vojvodinská 25
21 469 Pivnica
Tel: 021/756 550, 069/756 981
E-mail: jceman94@gmail.com
URL: www.dida.co.rs
Predseda: Mirko Gedra

Art centrum Chlieb a hry
Art centar Hleba i igara
Slovenské námestie 2
22 300 Stará Pazova
Tel./fax.: 022/314 413
E-mail: info@miroslavbenka.com
URL: www.miroslavbenka.com
Riaditeľ: Miroslav Benka

Združenie občanov Kolektív kreatívnych amatérov KOKRAM
Udruženie građana KOKRAM
Janka Bartoša 23
26 210 Kovačica
Tel: 063/856 74 67
E-mail: kokram26210@gmail.com
Predsedníčka: Darina Dudková

Asociácia slovenských spolkov žien
Asociacija slovačkih udruženja žena
Ul. maršala Tita 2
21 470 Báčsky Petrovec
Tel.: 063/88 76 595
E-mail: assz.bp@gmail.com
Predsedníčka: Viera Miškovicová

Kultúrne centrum Aradáč
Kulturni centar Aradac
Kukučínova 16
23 207 Aradáč
Tel.: 060/611 12 41, 064/163 02 83
E-mail: kc.aradac@gmail.com,
igl.ivek@gmail.com
Predseda: Ján Zvara

Slovenský dom MOMS
Slovački dom MOMS
Šafárikova 1
21 400 Báčska Palanka
Tel.: 060/1495 744
E-mail: sdbpalanka@gmail.com
Predsedníčka: Drahoslava Čief

KUS Petrovská družina
KUD „Petrovačka družina“
Kollárova 4
21 470 Báčsky Petrovec
Tel.: 062/80 27 027, 063/424 369
E-mail: druzinapetrovec@gmail.com
Predsedníčka: Daniela Gedel'ovská

Mládežnícke združenie Y.M.C.A
Omladinsko udruženje „Y.M.C.A“
FS Petrovčan
Ul. XIV. VÚSB 28
21 470 Báčsky Petrovec
Tel.: 061/166 60 26
E-mail: ymca.fspetrovcan@gmail.com
Predseda: Pavel Pavlíni

SKUS Milan Rastislav Štefánik
SKPD „Milan Rastislav Štefánik“
Nušičova 8
22 253 Binguľa
Tel: 064/ 268 86 20
E-mail: tijana.farkaso6@gmail.com
Predseda: Milko Horvát

KUS Sládkovič
KUD „Sladkovič“
Bratov Gavrajičovcov 1
11 275 Boľovce
Tel: 064/5500626
E-mail: boljevci.kudsladkovic@gmail.com
Predseda: Marijan Šajben

SKOS Šafárik
SKPD „Šafarik“
Ugrinovačka 120
11 272 Dobanovce
Tel. 063/585 211
E-mail: kpdsafarik@hotmail.com
URL: www.kpdsafarik.co.rs
Predseda: Željko Čapeľa

SKOS v Erdevíku
SKPD u Erdeviku
Masarykova 2
22 230 Erdevík
Tel: 063/76 37 447, 022/752 778
E-mail: oberedi@gmail.com
Predseda: Andrej Beredi

KUS Bratstvo
KUD „Bratstvo“
Slovenská 5
26 370 Hajdušica
Tel.: 061/64 000 27, 062/762 935
E-mail: dhudjec@mts.rs
Predseda: Vladimír Hraško

KOS Jednota
KPD „Jednota“
Maršala Tita 58
21 412 Hložany
Tel.: 062/421 733
E-mail: mzglozan@hotmail.rs
Predseda: Vladimír Bažala

SKUS Jánošík
SKUD „Janošik“
Ul. maršala Tita 5
26 362 Jánošík
Tel.: 069/199 41 86
E-mail: skusjanosik@gmail.com
Predsedníčka: Karolína Supeková

Kreatívne centrum pre cestovný ruch,
umenie a kultúru
Kreativni centar za turizam, umetnost i kulturu
Masarykova 69
26 210 Kovačica
Tel.: 063/337 527
E-mail: kreativni.centar.tuk@gmail.com
Predseda: Paľo Sampor

KUS Zvolen
KUD „Zvolen“
Ul. maršala Tita 85
21 472 Kulpín
Tel.: 064/050 20 50, 063/784 38 41
E-mail: kuszvolen.folklor@gmail.com
Predseda: Vladimír Zelenák

KUS Štefánik
KUD „Štefánik“
Ul. maršala Tita 13
25 234 Laliť
Tel: 065/67 999 16
E-mail: kusstefaniklalic@gmail.com
Predseda: Dušan Párnický

KUS Mladosť
KUD „Mladost“
Ul. maršala Tita 69
21 315 Lug
Tel.: 064/4732572
E-mail: m.zajednica.lug@gmail.com
Predsedníčka: Anna Čelovská

SKC P. J. Šafárika
SKC „P. J. Šafarik“
Vuka Karadžiča 2/a
21 000 Nový Sad
Tel.: 062/111 75 37
E-mail: safarikns@gmail.com
URL: www.safarik.org.rs
Predsedníčka: Vierka Marčoková-Cerovská

SKUS Pivnica
SKUD Pivnice
Vojvodinská 82
21 469 Pivnica
Tel: 064/122 74 18
E-mail: skudpivnice@hallsys.net,
gvalentin@mts.rs
URL: www.skuspivnica.org.rs
Predseda: Valentín Michal Grňa

KUS Jána Kollára
KUD „Jan Kolar“
Ul. maršala Tita 124
21 425 Selenča
Tel.: 063/136 16 02
E-mail: malvinazolnjang6@gmail.com
Predsedníčka: Malvína Zolňanová

SKUS h. Janka Čmelika
SKUD „Heroj Janko Čmelik“
Cyríla a Metoda 11
22 300 Stará Pazova
Tel.: 065/313 8 555
E-mail: skushjcg6@gmail.com
Predsedníčka: Libuška Lakatošová

KUS Jednota
KUD „Jednota“
Svätého Savu 76
22 240 Šíd
Tel.: 063/553 635
E-mail: skusjednotasid@gmail.com
Predseda: Vladimír Čáni

SKOS Detvan
SKPD „Detvan“
Spoljnostarčevačka 127
26 000 Vojlovica-Pančevo
Tel.: 065/405 05 70, 063/581 040
E-mail: skosdetvan@gmail.com,
mihalspjsjak33@hotmail.com
Predseda: Michal Spišiak

Komorný zbor Zvony
Kamerní hor „Zvona“
Štefanikova 48
21 425 Selenča
Tel.: 021/774 139
E-mail: zvony@neobee.net
Predseda: Juraj Súdi st.

Komorný zbor Musica viva
Kamerní hor „Musica viva“
XIV. VÚSB 7-9
21 470 Báčsky Petrovec
Tel.: 063/87 30 863
E-mail: marienak614@gmail.com
Predsedníčka: Mariena Stankovičová-
-Kriváková

Súbor Skala
Hor „Skala“
Masarykova 115
26 210 Kovačica
Tel.: 062/881 53 75, 062/881 53 76
E-mail: tomas.pavel.83@gmail.com
Predseda: Pavel Tomáš st.

Združenie KOMAR Kovačica
Udruženie KOMAR Kovačica
Ive Lola ríbara 63
26 210 Kovačica
Tel: 013/662 314
E-mail: komar.kontakt@gmail.com
<http://dolnozemski-slovaci.com/komar/>
Predseda: Vladimír Lenhart

w

